

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“

Catedra de biblioteconomie, asistență informațională

Biblioteconomie. Asistență Informațională. Arhivistică.

Teorie și practică

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ B. P. HASDEU

CATEDRA DE BIBLIOTECONOMIE
ȘI ASISTENȚĂ INFORMAȚIONALĂ

**Biblioteconomie.
Asistență Informațională.
Arhivistică.**

Teorie și practică

CZU 027.52(478-25)
B 51

 Editura GRAFEMA LIBRIS s.r.l.
str. București, 68, of. 313,
mun. Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel: 202-553, Tel/fax: 202-555
Email: grafemalibris@gmail.com

Coordonator: Lidia Kulikovski, dr. conf. univ.
Referent științific: Victor Petrescu, dr. conf. univ.,
Universitatea „Valahia”, Târgoviște
Lector: Larisa Sârbu, Valeriu Rață

Tehnoredactare: Alexandru Bostan
Prepress: Editura GRAFEMA LIBRIS
Tipar: Tipografia GRAFEMA LIBRIS

ISBN 978-9975-52-042-3

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Biblioteconomie. Asistență Informațională. Arhivistică:
Teorie și practică / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Cat. de Bibli-
oteconomie și Asistență Informațională ; coord.: Lidia Kulikov-
ski. — Ch. : „Grafema Libris” SRL, 2008. — 156 p.
ISBN 978-9975-52-042-3
300 ex.

027.52(478-25)
B 51

CUPRINS

Considerații privind accesul la informația de interes public în instituțiile infodocumentare în contextul democratizării societății	5
Olesia COBLEAN	
Analiza cost-beneficiu a culturii instituționale în bibliotecă	19
Tatiana COȘERIU	
Corelația dintre Biblioteca Publică și Arhiva Națională	31
Natalia GOIAN, Ana POPESCU	
Producția editorială autohtonă în colecțiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”: anul 2006 ..	65
Lidia KULIKOVSKI, Daniela GORINCIOI	
Biblioteca Publică de Drept – de la date spre fapte. Rezultatele evaluării serviciilor și colecțiilor de referință	127
Nelly ȚURCAN, Mariana HARJEVSCHI	
Dilemele etice ale profesiei bibliotecarului.....	136
Natalia ZAVTUR	

Considerații privind accesul la informația de interes public în instituțiile infodocumentare în contextul democratizării societății

Olesia COBLEAN,
lector, Catedra Biblioteconomie
și Asistență Informațională, USM

Problema drepturilor și libertăților omului și cetățeanului s-a impus cu promptitudine în secolul XX, urmându-și cursul și în secolul XXI, în deosebi în contextul democrațiilor incipiente sub aspectul stabilității politice și dezvoltării continue a societății democratice. Așa cum menționau autorii Ioan Muraru și Simina Tănăsescu, „Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului sunt nu numai o realitate, ci și finalitatea întregii activități umane, bineînțeles, a aceleia progresiste și democratice“.

Dreptul de acces la informație este încorporat în tratatele internaționale și europene ale drepturilor omului. Interpretarea prevederilor tratatelor internaționale afirmă cu siguranță că accesul la informație este unul indispensabil și continuat în dreptul la informație. *Accesul la informația de interes public este considerat a fi un drept fundamental al omului.* Definierea drepturilor fundamentale ale cetățenilor (a libertăților cetățenești sau, așa cum mai sunt ele numite, a *libertăților publice*) preocupă intens specialiștii din domeniile juridic, mediatic și infodocumentar, fiind tot mai numeroase, pentru că *drepturile și libertățile cetățenești au o importanță aparte și s-au impus în viața oamenilor și societății.*

Este cunoscut că democrația nu se poate construi fără drepturi, libertăți și obligații. Acestea trebuie cunoscute, respectate și conștientizate la nivelul fiecărui membru al societății. Este rolul în primul rând al autorităților publice să asigure accesul la informație pentru cetățeni potrivit competențelor proprii, în scopul cunoașterii drepturilor lor și în egală măsură, al obligațiilor față de instituțiile administrației centrale și locale.

Dacă, în mare măsură, terminologia utilizată în domeniul drepturilor omului și cetățeanului se aseamănă cu terminologia obișnuită, comună, ele totuși nu se confundă. Precizările terminologice se impun, mai ales, pentru că domeniul drepturilor omului este exprimat, în cele din urmă, în limbajul juridic.

Termenii „drept” sau „libertate” sunt foarte frecvent utilizați. Astfel, Constituția utilizează termenul „drept” atunci când consacră „dreptul la viață” (art. 22), „dreptul la apărare” (art. 24), „*dreptul la informație*” (art. 32) etc. În schimb, Constituția folosește termenul „libertate” atunci când reglementează „libertatea conștiinței”, „libertatea de exprimare”, „libertatea întrunirilor”. Terminologia constituțională, deși astfel nuanțată, desemnează o singură categorie juridică, și anume: dreptul fundamental. Astfel dreptul este o libertate, iar libertatea reprezintă un drept.

Adeseori, drepturile omului și cetățeanului sunt denumite *libertăți publice*. Sintagma „libertăți publice” evocă atât libertățile, cât și drepturile omului (cetățeanului), precum și faptul că acestea aparțin dreptului public, și anume dreptului constituțional.

Actualmente există o tradiție durabilă de acordare a accesului la informația de interes public, în special în majoritatea democrațiilor consolidate. În unele state, principiul accesului la informația de interes public este realizat printr-o lege organică și este aplicat în toate instituțiile publice cu anumite excepții bine specificate, în alte state principiul implementează accesul numai la instituțiile executive.

La nivel național, se depun eforturi semnificative pentru ca drepturile omului și libertățile sale să se transforme dintr-un ideal abstract într-o realitate pentru toți cetățenii țării, mai ales după ce Republica Moldova și-a declarat devotamentul față de cursul strategic spre integrarea europeană, valorile universale — din care fac parte și drepturile omului — au căpătat o însemnătate aparte. Deci, problema accesului la diverse informații publice devine destul de importantă. A discuta despre relația dintre accesul liber la informație, democrație, cetățenie, în condițiile Republicii Moldova înseamnă a atrage atenție la o diversitate de aspecte care definesc și dirijează organizarea socială. Dezvoltarea socială și implicit gradul de cultură și civilizație a unui popor sunt influențate hotărâtor și de informarea cetățeanului asupra obligațiilor și drepturilor sale.

La etapa actuală, edificarea Societății Informaționale, parcurgând calea Integrării Europene, presupune extinderea în continuare a libertăților democratice și garantarea necondiționată a drepturilor omului. Or, dreptul la comunicare și informare ca drept fundamental al cetățeanului, va asigura accesul universal la informație și cunoștințe tuturor categoriilor sociale, va susține persoanele și organizațiile în accesul la informație și la cunoaștere în toate domeniile vieții sociale. Integrarea Europeană presupune, în egală măsură, o comportare europeană pentru toți cetățenii, indiferent de locul și mediul în care trăiesc, pentru a deveni actori activi în viața socială a comunității în care trăiesc. În acest scop statul va extinde oportunitățile de furnizare a informațiilor pentru toți cetățenii, prin elaborarea și implementarea unui cadru legislativ și instituțional adecvat, prin crearea de conținut digital și modernizarea suportului tehnologic.

În această ordine de idei este evidentă *importanța accesului la informație drept mijloc de reducere a corupției, protejare a mediului și a drepturilor omului, și cel mai important, drept mijloc de a îmbunătăți modul de guvernare și democrația.*

În septembrie 2004 Republica Moldova a semnat *Convenția ONU împotriva corupției*. Art. 10 al Convenției prevede adoptarea măsurilor menite să îmbunătățească transparența publică.

În anul 2002 Republica Moldova a aderat la Inițiativa împotriva corupției a Pactului de Stabilitate (SPAI). Ca membru a SPAI guvernul Republicii Moldova și-a asumat obligația de a îmbunătăți accesul la informație.

La 24 octombrie 2003 a fost aprobat „Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004—2008” (PNADO) care prevede un șir de acțiuni menite să canalizeze eforturile puterii de stat în domeniul respectării, apărării și promovării drepturilor omului. În anul 2005, PNADO a devenit parte integrantă a planului de acțiuni Uniunea Europeană — Republica Moldova. Aceasta necesită în primul rând *democratizarea accesului la informație* care va contribui la cunoașterea drepturilor și a libertăților omului, la formarea calităților de cetățean, manifestându-se prin participarea activă în viața politică și comunitară.

În aprilie 2005 Republica Moldova a semnat *Convenția de la Arhus privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului*. Țările membre trebuie să adopte legislații privind accesul publicului la informația de mediu.

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO), de asemenea, prevede dreptul de acces la informație, prin articolul 10 și articolul 32 al Constituției Republicii Moldova. De asemenea Legea Supremă oferă expresie juridică prin art. 34, alin. 1 *la informația de interes public*: „Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit”. Acest angajament este realizat prin *Legea privind accesul la informație*, adoptată în anul 2000. Aceste prevederi constituie criteriile de bază ale societății democratice, or modelul democratic de guvernare a societății presupune încrederea deplină a societății civile față de acțiunile guvernanților, cu o condiție că

instituțiile publice să funcționeze în condiții de transparență, iar cetățenii să aibă acces la orice tip de informație, în afara de cea exceptată de la lege.

Cu toate că legislația Republicii Moldova include numeroase prevederi (aproximativ 400 de acte normative) privind accesul la informație, spre regret, ele nu sunt suficient cunoscute, promovate, implementate și respectate.

Alături de celelalte instituții furnizoare de informație, un rol important le revine bibliotecilor în asigurarea accesului egal la informație, servicii și cunoștințe tuturor cetățenilor, luând în considerație necesitățile lor. Or, activitatea bibliotecilor se bazează pe satisfacerea necesităților și intereselor utilizatorilor de informații și documente. Pentru aceasta se cere o administrație centrală pentru toate problemele tehnice legate de biblioteci, fonduri mai importante acordate proiectelor interdepartamentale, finanțări de servicii destinate unei utilizări comune a bibliotecilor și un program național privind strategii regionale de gestiune a informației.

La nivel național principiul accesibilității prin prisma participativității este inclus în Programul național de consolidare a rolului bibliotecilor în edificarea și funcționarea societății informaționale în Republica Moldova (2004), care insistă asupra faptului că „realizarea deplină a drepturilor de acces la informațiile și cunoștințele depozitate în biblioteci trebuie să fie realizat prin intermediul noilor tehnologii informaționale, staționar și la distanță, în sediul bibliotecilor și de la domiciliu”. Asemenea acțiuni sunt: SIBIMOL, Catalogul Național Colectiv Partajat, Biblioteca Națională Virtuală etc. În Strategia de dezvoltare a bibliotecilor în perioada 2004-2010, se indică că misiunea bibliotecilor trebuie „să asigure tuturor cetățenilor servicii de calitate și acces nelimitat la sursele de cunoaștere, cultură și informare”.

Accesul liber la informație, stocarea și utilizarea acesteia în scopurile extensiunii educaționale pentru asigurarea unui nivel de viață elevat, dar nu în detrimentul principiilor dezvoltării

tării durabile se bazează pe un ansamblu de instrumente și mecanisme de ordin normativ, conceptual-științific, instituțional, instructiv și organizatoric. În procesul valorificării mediului informațional contemporan, axat pe tehnologii și instrumente moderne, cum sunt cele multimedia, cât și cele tradiționale, ce țin de purtătorii de informație sub formă de semne tipărite sau de imagini pictate, un rol aparte revine bibliotecilor.

În țara noastră dreptul cetățenilor la serviciile bibliotecilor este asigurat prin art. 3 al Legii cu privire la biblioteci (1994) unde se stipulează că „principiul de funcționare a bibliotecii pe lângă cele de neangajare politică, autonomie profesională, este și cel de accesibilitate“. Art. 23 al legii respective prevede asigurarea transparenței „prin asigurarea accesului beneficiarilor la publicațiile și nonpublicațiile oficiale, autoritățile publice, partidele, formațiunile obștești și profesionale emitente sunt obligate să transmită Bibliotecii Naționale câte un exemplar de acte emise“. Garantarea accesului tuturor beneficiarilor de informații la genurile de publicații intrate în biblioteci, precum și la actele oficiale este stipulat în art. 28. În funcție de specificul instituției infodocumentare, specialistul în domeniul informațional și documentar trebuie „să garanteze prestarea calitativă a serviciilor pentru beneficiari, amplificând accesibilitatea, eficacitatea și diversitatea lor“.

Biblioteca în calitate de componentă esențială al spațiului public, reprezintă un fenomen important pentru realitatea social-culturală și informațională. Exigențele erei informaționale față de aceste instituții impun modelarea rolurilor și serviciilor acestora conform noilor necesități ale societății pentru elucidarea problemelor organizatorico-informaționale actuale și a apărării drepturilor la liberul schimb de informații și la comunicare pentru care și există. Or, strategia de dezvoltare a bibliotecilor din ultima perioada de timp se bazează pe asigurarea *accesului la informație* și în primul rând aceia *de interes public*, a informației de mediu, a informației privind drepturile omului etc.

În scopul evitării unor disensiuni de terminologie și de concept vom elucida câteva momente conceptuale. Există o anumită neînțelegere a noțiunii de *acces la informație de utilitate publică (interes public)*, demonstrate prin câteva aspecte. Pe plan internațional se utilizează noțiuni — acces la informație de utilitate publică (interes public) aflate în posesia guvernului (dispuse de guvern). Așadar, prin *informație de interes public* se înțelege orice informație care privește sau care rezultă din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației.

Dicționarul Explicativ al Limbii Române precizează sensurile cuvintelor: *interes* ca o preocupare de a obține un succes, un avantaj, *râvnă depusă într-o acțiune pentru satisfacerea unor nevoi, de interes general (sau public)*, de importanță socială, util colectivității. *Interes general* (despre un fenomen sau o situație); și *public* care aparține unei colectivități umane sau provine de la o asemenea colectivitate, care privește pe toți, la care participă toți; al statului, de stat; care privește întregul popor; pus la dispoziția tuturor. Astfel prin *interes public* se înțelege interesul membrilor societății organizate în stat; drepturi și libertăți fundamentale asigurate; crearea condițiilor pentru asigurarea unui mod de viață decent, funcționarea organelor de administrare eficientă a domeniului public, diversitate de surse de informare asigurate de instituții abilitate în acest sens (mass-media, instituții infodocumentare) și satisfacerea altor necesități.

Dezvoltarea comunitară reprezintă un proces obiectiv ce presupune implicarea populației în soluționarea problemelor care afectează comunitatea. Acest proces se manifestă prin participarea benevolă a cetățenilor la determinarea necesităților ce nu pot fi amânate, precum și prin implicarea lor în procesul de luare a deciziilor, în soluționarea problemelor identificate și în asigurarea viabilității rezultatelor obținute.

Printre caracteristicile de bază ale dezvoltării comunitare sunt contribuirea majorității, cooperarea eforturilor, utilizarea

eficientă a resurselor financiare și a forțelor proprii, menținerea succeselor înregistrate și multiplicarea lor.

Un rol însemnat în dezvoltarea comunitară revine parteneriatelor stabilite între administrația publică locală, agenții economici, organizații neguvernamentale și nu în ultimul rând bibliotecile, deoarece anume ele reprezintă legătura vie între persoane, resursele de informații și fluxul de idei și de creativitate, între comunitatea celor care produc informații (autoritatea publică) și a celor care le consumă (utilizatorii de informații).

Luarea deciziilor publice la nivel local prin consultarea cetățenilor este una dintre căile de recăpătare de către public a încrederii în puterea de a influența hotărârile ce le vizează soarta. Această practică este elementul principal al unei bune guvernări și o cale sigură de dezvoltare a democrației la nivel local. De asemenea, ea conduce spre crearea și implementarea unor politici care să promoveze participarea publică la procesul decizional. Deseori persoana căreia i se oferă posibilitate să-și exprime părerea și să voteze pentru decizia finală, acceptă să contribuie în continuare prin fapte la soluționarea diverselor probleme.

Un alt aspect nu mai puțin important îl reprezintă activitățile culturale, organizate de către biblioteci. Datorită activităților culturale omul devine membru deplin al comunității și societății, el atinge nivelul social-general, ocupând în așa mod locul său în societate. Pentru solidarizarea oamenilor la diferite acțiuni comunitare, este necesar ca ei să fie informați corect și amplu, în ceea ce privește domeniul public, adică să fie motivați. Un rol semnificativ în acest sens îl au bibliotecile publice, amplasate, practic în toate localitățile țării, care beneficiind de Programul informațional „Extinderea serviciilor pentru beneficiarii bibliotecilor publice”, susținut de către Fundația Soros Moldova, au extins accesul la informație prin diversificarea și îmbunătățirea serviciilor acordate diferitor beneficiari ai bibliotecilor publice. Datele statistice ne indică o creștere a numărului de biblioteci publice (aproximativ 70, dintre care jumătate

din localitățile rurale) care au fost informatizate și deci beneficiază de acces la Internet. Totodată *Programul Bunelor Practici, organizat de IDIS VIITORUL*, susținut de Consiliul Europei, a făcut posibilă deschiderea *Centrelor de Informare și Instruire* la nivel de comunitate, propunând locuitorilor servicii sociale și culturale moderne, calitative, astfel contribuind la democratizarea vieții publice.

Constituirea unui mediu informațional favorabil pentru formarea culturii civice și încadrarea activă a indivizilor în procesul de adoptare a deciziilor, atât la nivel național, cât și local, realizarea controlului asupra organelor de stat și asigurarea transparenței în activitatea acestora reprezintă strategiile de funcționare ale Punctelor de Acces Public la Informație (PAPI). Administrația publică locală a apreciat importanța bibliotecii publice în asigurarea transparenței prin oferirea informației de interes public către locuitori și a găsit diverse metode de colaborare eficientă. Printre acestea putem evidenția: Biblioteca Publică din Colonița, mun. Chișinău; Biblioteca Publică din satul Baraboi, raionul Dondușeni; Biblioteca Publică din satul Crihana Veche, raionul Cahul ș.a. care prin multiplele activități pe care le organizează contribuie la asigurarea transparenței administrației publice locale, impulsionează spiritul participativ în luarea deciziilor la nivel de comunitate, organizează diverse „mese rotunde”, dezbateri privind ocrotirea mediului înconjurător, informarea și familiarizarea publicului cu căile de aplicare, cu posibilitățile și drepturile oferite de Convenția de la Aarhus etc. Or, acestea sunt doar câteva dintre inițiativele și acțiunile bibliotecilor în direcția consolidării democrației.

O cerință fundamentală a democrației este existența unui sistem informațional dezvoltat. Este o precondiție pentru un dialog interactiv între cetățeni și autorități. Crearea unui sistem de informare pentru cetățean în relația cu administrația, utilizând tehnologii moderne pentru stocarea, accesul și difuzarea informației ar asigura transparența între societatea civilă și au-

torităţi. Sistemul Naţional de prestare a serviciilor informaţionale publice (SNSPI) reprezintă, de fapt, esenţa conţinutului informatizării Republicii Moldova. Etapa a doua (dintre cele cinci etape ale informatizării) constă în organizarea sistemului de prestare a informaţiei publice.

Termenul de serviciu public se bucură de un statut privilegiat în domeniul administraţiei publice, atât la nivel central cât şi la cel local. Acest statut privilegiat a fost acreditat serviciului public datorită faptului că acesta reprezintă o activitate cu un pronunţat accent social, prin intermediul căreia se realizează interesele generale ale cetăţenilor, cât şi cele locale. Termenul „serviciu public“ poate fi întâlnit sub diverse aspecte, cum ar fi, sensul de „interes public“ şi „utilitate publică“. Totuşi o categorie de definiţii scoate în evidenţă faptul că serviciul public este în primul rând o activitate: „activităţi ale autorităţilor publice în vederea satisfacerii unui interes public“. În opinia lui Leon Duguit „serviciul public desemnează relaţia dintre „guvernanţi“ şi cei „guvernaţi“, în care primii au obligaţia de a presta servicii celor din urmă“. Altfel spus, serviciul public constă în obligaţia a celor care se află la guvernare de a asigura desfăşurarea activităţii informaţionale constante şi permanente a cetăţenilor.

Ca SNSPI să-şi îndeplinească şi la noi misiunea măcar aproape de standardele avansate din Europa este necesară implicarea instituţiilor infodocumentare. Rolul instituţiilor infodocumentare în cadrul sistemului informaţional public s-a manifesta prin:

- asigurarea realizării dreptului la informaţia publică;
- diversificarea serviciilor informaţionale şi a suporturilor în scopul informării calitative şi operative a cetăţenilor;
- extinderea posibilităţilor de acces la informaţia publică prin implementarea TIC;
- afirmarea calităţilor de socializare prin formarea „conştiinţei publice“, respectiv „conştiinţei civice“ (cunoaş-

terea şi respectarea drepturilor privind informaţia de interes public şi posibilităţile de a o utiliza în viaţa cotidiană);

- organizarea diverselor întruniri de conţinut şi caracter public etc.

În coordonate expuse biblioteca îşi manifestă vocaţia de element al societăţii civile şi parte componentă a infrastructurii culturii, în aşa fel exercitându-şi acţiunea în spaţiul socialului, cât şi în cel al culturalului.

În Republica Moldova, rolul bibliotecilor în promovarea accesului la informaţie devine tot mai evidentă şi de neînlocuit, începând cu informatizarea sistemului infodocumentar care presupune perspective calitative în organizarea activităţii informaţionale şi de referinţă. Doar printr-o cooperare şi colaborare eficientă la nivel local cu diferite instituţii poate fi încurajată participarea publicului la viaţa publică, la guvernare, diversitate culturală şi nu în ultimul rând, asigurarea eficientă a accesului la informaţia publică.

Biblioteca, cetăţeanul autoritatea publică — sunt acei actori sociali care formează un teren relaţional în care circulă informaţia publică. În cadrul lui este valorizat şi realizat dreptul cetăţeanului la informaţie. Valorile acestuia exegează o asemenea responsabilitate care să asigure realizarea nestingherită a dreptului la informaţie, să însumeze diversitatea suporturilor şi mediilor, să se afirme în calitate de agent de socializare cultivând conştiinţa publică, să-şi valorifice potenţialul de autoritate în domeniul cunoştinţelor, informării şi documentării; să contribuie la emanciparea cetăţenilor prin furnizarea promptă şi exhaustivă a informaţiei; să dezvolte solidaritatea socială.

Aşadar, la etapa actuală societatea dispune de mijloace eficiente de extindere a accesului la informaţia publică prin aplicarea tehnologiilor informaţionale noi, care schimbă esenţa nu numai a mediului informaţional prin digitizarea acestuia, dar are şi un impact benefic asupra mediului social, creând noi po-

sibilități de democratizare a societății. Din această perspectivă, subiectul impactului social al noilor tehnologii informaționale a fost abordat la cel de-al II-lea Summit al Consiliului Europei, la cea de a V-a Conferință Europeană privind politica mass-media, la cea de a 53-a sesiune a Adunării Generale a Națiunilor Unite ș.a.

Conceptul Consiliului Europei privind dezvoltarea unei politici europene pentru aplicarea noilor tehnologii ale informației, în vederea creării unei societăți informaționale democratice, prevede o serie de activități ce țin de valorificarea potențialului social al noilor tehnologii informaționale, printre care am menționa următoarele: „a promova accesul cel mai larg al tuturor la noile servicii informaționale și de comunicații, de exemplu prin dezvoltarea largă a punctelor de acces în locuri publice; a face accesibile textele oficiale de legi și reglementări locale, regionale și naționale, ale acordurilor internaționale, jurisprudenței naționale și internaționale; a ajuta indivizii să-și dezvolte competențele în utilizarea noilor tehnologii informaționale“.

Actualitatea problematică a fenomenului accesibilității la informație se explică prin rolul și importanța tot mai relevantă a informației publice în viața cotidiană a cetățenilor. Expunerea problemei *Spațiul informațional de interes public* este un suport pentru dezvoltarea principiilor democratice. Navigarea în mediul informațional, selectarea, achiziționarea, stocarea, studierea și valorificarea informației de utilitate publică sunt procese complexe, multidimensionale care necesită anumite competențe, aptitudini și capacități analitice din partea autorităților publice, cât și din partea instituțiilor infodocumentare.

În septembrie 2006, în cadrul conferinței „Liberul acces la informație: legislație, practică, perspective“, Președintele Parlamentului M. Lupu a ajuns la următoarea concluzie: „Constat cu regret că în Republica Moldova se atestă un deficit de cultură a accesului la informație, atât la nivelul autorităților publice,

cât și al cetățeanului, și această inconveniență trebuie eliminată prin deschiderea autorităților publice și cultivarea cetățeanului responsabil“. Deși cadrul legal ce asigură liberul schimb de informații, în mare parte este elaborat, nu există instrumente și mecanisme de implementare a legislației conform standardelor comunitare. Deci, implicarea bibliotecilor mai activă în formarea culturii informaționale, în organizarea publicului în raport cu capitalul informațional ar mobiliza și cataliza dezvoltarea țării în sens democratic.

Fluxul informației publice din perspectiva vieții comunitare îl constituie actele emise de organele publice locale. În prezent, aceste documente practic nu sunt puse în circulație, accesul la ele fiind foarte limitat. Pentru a lărgi accesul la documentele publice și a informa locuitorii despre activitatea organelor publice locale, în scopul încadrării lor în viața comunitară, ar fi de dorit includerea bibliotecilor în procesul de elaborare a bazelor de date a documentelor publice locale, cât și difuzarea documentelor publice către locuitorii localităților respective. În cazul țării noastre acest proces poate deveni catalizatorul Integrării Europene.

Un alt aspect esențial ce ține de responsabilitatea bibliotecilor este de a instrui beneficiarii reali și potențiali, în utilizarea informației de interes public. În realizarea acestui scop ar trebui să fie organizate seminare de perfecționare profesională a bibliotecarilor în comun cu reprezentanții autorităților publice locale (primării, inspectorate de poliție, ecologie, de medicină preventivă etc.). La asemenea seminare se va decide cum să fie selectată, stocată, prelucrată informația de interes public; ce este informația de interes public și cui servește ea; cum și în ce scopuri pot utiliza cetățenii informația de interes public etc. Contribuția socială a bibliotecii evidențiază oportunități deosebite în edificarea societății civile. Or, fluxurile informaționale și comunicaționale ale bibliotecii reprezintă un stimul pentru societatea civilă. În această ordine de idei biblioteca se transformă

într-un centru pentru dezvoltarea spațiului public, ceea ce ar permite extinderea accesului la informația publică a cetățenilor Republicii Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Aplicarea Legii privind accesul la informație: Raport de monitorizare / colab.: V. Panțiru; coord.: V. Spinei. — Ch. : F. E. P. „Tipogr. Centrală”, 2007. — 200 p.
2. Bălăceanu, Ion. Regimul juridic al dreptului la informație. — Ch., 2005. — 84 p.
3. Harjevschi, Mariana. Aspecte juridice privind accesul la informație în instituțiile infodocumentare // Conferința științifică internațională „Învățământul superior și cercetarea — piloni ai societății bazate pe cunoaștere”: rezumatele comunicărilor. — Ch.: CEP USM, 2006. — P. 309-310.
4. Karnaeva, Liubovi. Noile tehnologii informaționale și democratizarea accesului la informație // Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM în anii 2000-2002”, „: rezumatele comunicărilor. — Ch.: CEP USM, 2003. — P. 109-110.
5. Kulikovski, Lidia. Responsabilitatea socială a bibliotecii publice — o sinteză între cunoaștere și acțiune // BiblioPolis. — 2004. — Nr.4. — P. 24-29
6. Manda, Corneliu. Administrația publică și cetățeanul. Structuri. Autorități. Informație publică / C. Manda, D. Banciu, C. Manda. — București: Ed. Tehnică, 1997. — 119 p.
7. Muraru, Ioan. Drept constituțional și instituțiile politice / I. Muraru, S. Tănăsescu. — București: Lumina Lex, 2001. — 159 p.
8. Михнова, И. Б. Библиотека как информационный центр для населения проблемы и их решения практическое пособие. — М.: Либерия, 2000. — 128 с.
9. Rigorile internaționale actuale ale organizării și funcționării bibliotecilor publice (expozeu și comentarii asupra Ghidului IFLA-UNESCO) / Bibl. Naț. A Rep. Moldova; dir. Gen.: Alexe Rău; ed. Îngrijită de V. Osoianu. — Ch.: BNRM, 2007. — 154 p.

Analiza cost-beneficiu a culturii instituționale în bibliotecă

Drd. **Tatiana COȘERIU**,

director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Rezumat: Cultura instituțională este omniprezentă în bibliotecile din R. Moldova. Studiarea și analiza tipologiei culturii pune în evidență diversitatea și varietatea sincronică a instituțiilor infodocumentare. Interacțiunile umane se stabilesc și se derulează în biblioteci prin comportament, acțiuni și atitudini specifice. Cunoașterea lor în mod implicit asigură beneficii durabile și identitate comunitară.

Cuvinte-cheie: cultură instituțională, tipologia culturii instituționale, dimensiunile culturii instituționale, instituții infodocumentare, inteligență culturală.

Instituțiile infodocumentare sunt preocupate tot mai mult de serviciile și ofertele lor ca rezultat al mobilității informaționale și al tehnologiilor de ultimă oră. La acțiunile de instruire, în articolele de specialitate, în documentele de reglementare, în cadrul vizitelor colective inerent și implicit sunt auziți, citați, discutați factorii de impact ai activității. Biblioteca, în calitatea sa de structură infodocumentară, se află în situația de a face o alegere corectă pentru a fi competitivă, pentru a avea o diversitate informațională și pentru a asigura durabilitate. Cuvintele lui *Seneca* „nu există vânt prielnic decât pentru cel ce știe în ce direcție plutește” sunt relevante specificului bibliotecilor. Di-

recția „plutirii“ înseamnă acces la informații, carta serviciilor axată pe utilizatori, informația privită ca un proces de comunicare și ca o entitate¹.

Studierea și cercetarea culturii instituționale este o acțiune rapidă la procesul de schimbare și la stabilirea standardelor de practici bune. Esența culturii instituționale, tratată într-o formulă simplă, poate fi reprezentată prin *lucrul bine făcut*. Fostul director general la McKensey & Company *Marvin Bower* a definit cultura unei instituții astfel: „modul în care se fac lucrurile aici la noi“, care a devenit celebră și criteriu pentru politicile de calitate. Factorul de impact are ca temelie percepțiile fundamentale, valorile împărtășite și convingerile care ghidează modul în care se comportă membrii echipei unii cu alții și modul în care muncesc. Acestea sunt elemente importante și inevitabile care au ca teme:

- satisfacerea necesităților informaționale;
- calitatea serviciilor și facilităților;
- transparența luării deciziilor;
- atitudinea echitabilă față de angajați, colegi;
- responsabilitatea profesională și etică.

Auditul culturii reprezintă o provocare pentru atitudini și soluții care regândește fundamental, reprojecțiază radical *ceea ce face* sau *cum face* biblioteca în vederea obținerii îmbunătățirii activității. Analiza cost-beneficiu este o evaluare a stării de fapt privind cultura instituțională în bibliotecile noastre. Pentru a realiza cu succes această acțiune vom analiza:

- tipurile de cultură instituțională;
- dimensiunile culturii instituționale;
- metode de măsurare a culturii instituționale.

---

1 Managementul informației și al bibliotecilor în mileniul III / ed. W. Malcolm Watson; trad.: Octavia-Luciana Porumbeanu. — București: Editura ABIR, 2004.

I. Tipologia culturii instituționale este studiată prin prisma științifică (relatarea și descrierea culturilor) și practică (acțiunea și schimbarea). Este binevenit să menționăm că în procesul de cercetare a resurselor străine se întâlnește frecvent termenul *cultura corporativă*. Termenul este utilizat divers: ca sinonim al culturii instituționale, ca element de diferențiere dintre culturi — mică, mare. *Deal Terrence* și *Allan Kennedy* au fost printre primii care au scris despre *cultura corporativă*. În cartea *Corporate Cultures: The Rites and Rituals of Corporate Life*, apărută în anul 1982, ei caracterizează cultura instituțională ca scop al realizării unor sarcini. La elaborarea modelului *Tipologia culturii*, autorii au argumentat că cultura se bazează pe componente interdependente: istorie, valori, ritualuri, ceremonii, povestiri, bârfe. Modelul lor identifică patru tipuri de cultură, axate pe doi factori:

- operativitatea feed-backului (comunicare, motivare, eficiența muncii);
- gradul de risc.

Legătura acestor factori formează patru tipuri de culturi instituționale²:

- *cultura de tip Macho* — feed-back rapid, nivel ridicat de risc, individualismul prevalează asupra cooperării;
- *cultura bazată pe scop* — feed-back rapid, nivel moderat de risc, acțiune accelerată bazată pe cantitatea muncii, activism major;
- *cultura bazată pe proces* — feed-back lent, nivel mic de risc, tensiuni moderate, acțiuni bazate pe detalii;
- *cultura bazată pe compromis* — risc major, feed-back întârziat, accent pe planificare și pe durabilitate.

Compania *Human Synergistics* propune pentru relatarea tipurilor de culturi *Modelul Circuplex* cercetat și dezvoltat de *Robert A. Cooke, I. Clayton Lafferty*³. Modelul reflectă relațiile inter-

---

2 http://www.12manage.com/methods_deal_kennedy_culture_types_es.html

3 <http://www.humansynergistics.ro>

umane la nivel de instituție, grup, individ și poate fi utilizat și în cazul auditului. Reprezentarea grafică sub formă de cerc permite descrierea culturii prin trei stiluri: constructiv, pasiv, agresiv și 12 categorii: autodezvoltare, umanist-încurajator, afiliere, aprobator, convențional, subordonare, evitare, opoziție, putere, competitiv, perfecționist, rezultate. La rândul său, diagrama poziționează stilurile și categoriile în funcție de orientarea instituțională:

- satisfacere — stilul constructiv, categoriile: rezultate, autodezvoltare, umanist-încurajator, afiliere;
- orientarea către oameni — stilul pasiv/defensiv, categoriile: aprobator, convențional, subordonare, evitare;
- securitate — orientarea către nevoile de tip protecție, corelație cu stilurile pasiv/defensiv și agresiv/defensiv;
- orientarea către sarcină — stilul agresiv/defensiv, categoriile: opoziție, putere, competitiv, perfecționist

În continuare vom examina tipurile de culturi conform stilurilor.

Stilul Pasiv/Defensiv — se caracterizează prin interacțiunea oamenilor într-un mod defensiv fără amenințarea propriei siguranțe, atitudine pasivă cu evitarea riscurilor, birocrație și inactivitate, formală, putere ierarhică. În cadrul stilului se delimitează următoarele tipuri de culturi:

- *aprobator* — eludarea conflictelor, relații interumane superficiale, aprobarea membrilor echipei fără compromisuri, agrearea și relațiile cu membrii instituției sunt foarte importante. Acest tip de cultură limitează contradicțiile, opiniile interpersonale ceea ce poate influența eficiența activității;
- *convențional* — tradiționalism, control birocratic, conservatism axat pe reguli. Acest tip de cultură demobilizează inovația și ideile ceea ce este o barieră de a implementa schimbări și de a se dezvolta continuu;
- *subordonare* — control ierarhic accentuat, excluderea implicării din partea salariaților, decizii centralizate. Acest

tip de cultură nu este flexibil datorită lipsei inițiativei personale și executarea obiectivelor fără discuții, propuneri;

- *evitare* — lipsa recompensei succesului, penalizarea greșelilor. Acest tip de cultură nu are performanță deoarece oamenii nu doresc să se implice în procesul decizional și să accepte riscul.

Stilul Constructiv este specific instituțiilor în care oamenii cooperează și interacționează pentru a asigura calitatea și excelența, satisfacerea în muncă, orientarea spre clienți, accent pe capitalul uman. Tipuri de cultură reprezentative specifice stilului dat:

- *rezultate* — sarcinile se fac calitativ, angajații sunt motivați să fixeze și să atingă propriile obiective, echipa este preocupată pentru standarde de excelență. Instituțiile cu acest tip de cultură sunt productive, problemele se rezolvă ușor și corespunzător;
- *autodezvoltare* — calitatea și creativitatea sunt mai importante decât cantitatea, angajații au condiții de dezvoltare individuală. Instituțiile atrag angajați inovativi, serviciile și ofertele sunt de bună calitate;
- *umanist-încurajator* — susținere reciprocă, participare și implicare activă. Instituțiile pun accentul pe valoarea umană, iar oamenii, la rândul lor, pot fi devotați și satisfăcuți;
- *afiliere* — relații interpersonale constructive, cooperare, prietenie. Instituțiile promovează comunicarea deschisă, coordonarea activităților, iar angajații muncesc cu plăcere și nivelul stresului este redus.

Stilul Agresiv/Defensiv este perfecționist, bazat pe putere și pe opoziție. Interacționează orientarea spre sarcină și securitate, aroganța, forța și ierarhia formală. Oamenii sunt preocupați de imaginea sa personală și de statutul său. Stilul dat distinge următoarele culturi:

- *opoziție* — predomină conflictele și confruntările neproductive, criticarea ideilor, influență, rezolvarea nevoioasă a problemelor;

- *putere* — agresivitate, aroganță, acțiuni axate pe forță, autoritate ierarhică, recompense pentru felul în care răspund solicitărilor superiorilor, limitarea fluxului de informații, contribuția angajaților se reduce doar la nivelul minim acceptat;
- *competitiv* — limitarea cooperării, transformarea sarcinilor într-o competiție, imagine de superioritate;
- *perfectionist* — atenție la detalii, valorificarea străduinței, evitarea greșelilor. Pare a fi un tip de cultură adecvat, dar atenția la detalii ar putea duce la pierderea scopului și manifestarea simptomelor de stres.

Cercetătoarea *Angela Zelenschi*⁴ în teza de doctor cu genericul *Cultura organizațională și rolul ei în managementul modern* relatează că, după categoriile de personal care lucrează, pot fi identificate patru tipuri de culturi:

- „*echipa de base-ball*“ — persoanele sunt privite ca sportivi profesioniști, trebuie să aibă spirit întreprinzător, imaginație și curaj;
- „*clubul*“ — valorile dominante sunt vârsta și experiența, angajații trebuie să fie loiali, să ofere securitate și stabilitate;
- „*academia*“ — instituțiile tind să recruteze angajații de la facultate, pe care îi pregătesc pentru a deveni experți în domeniu;
- „*fortăreața*“ — este o cultură preocupată de supraviețuire și se întâlnește, de obicei în instituțiile aflate în proces de restructurare, modernizare sau restrângere a activității.

Au fost menționate doar câteva tipuri sau modele de culturi instituționale. Publicațiile abordează acest subiect prin diferite prisme de dezvoltare și evaluare ale managementului, având drept reper și tendințele istorice care au variat de la o comunitate umană la alta.

4 <http://www.cnaa.acad.md/thesis/2563/?hl=+zelenschi+:+2%2C++angela+:+93>

II. Potrivit lui *Edgard Schein* instituția nu poate aplica principiile managementului fără o atitudine sau o viziune concretă față de cultură. Loialitatea managerilor privind acest subiect condiționează bariere în realizarea obiectivelor ceea ce influențează calitatea și factorul de impact. Cu ajutorul concepției *3 Levels of Culture*⁵ (trei dimensiuni ale culturii), *Edgard Schein* a făcut un aport considerabil în dezvoltarea și cercetarea culturii instituționale. Astfel, autorul descrie cultura instituțională în trei dimensiuni:

- *artefacte (artifacts)* — ceea ce este la suprafață. Aspectele vizibile ale culturii sunt ușor comparabile, dar greu de înțeles: simboluri, culori, ceremonii, limbajul, modul de a se îmbrăca;
  - *valori împărtășite* — artefactele se manifestă prin valorile împărtășite, care sunt prezente în filosofia și strategia instituțională;
  - *previziuni sau presupuneri implicite* — esența culturii se află în percepțiile subconștientului. Pentru acțiune ele sunt cheia de înțelegere a faptelor și a datelor.
- Ca rezultat al concepției se evidențiază trei nivele de cultură:
- *nivelul comportamentelor* — nivelul vizibil;
  - *nivelul valorilor și atitudinilor* — nivelul intermediar;
  - *nivelul credințelor și convingerilor* — nivelul ascuns.

Specialistul olandez *Geert Hofstede* a inițiat un studiu complex privind cultura în instituțiile cu capital străin și cu activități internaționale. Autorul accentuează că nu există o metodă universală de conducere, o teorie a managementului valabilă în toată lumea. Însuși cuvântul „management“ are diverse tratări și aplicări în mediul internațional. În urma cercetărilor efectuate au fost determinate și conturate cinci dimensiuni⁶ de asemănare/deosebire a culturilor:

5 http://www.12manage.com/methods_schein_three_levels_culture_es.html

6 http://www.12manage.com/methods_hofstede_es.html

1. *distanța față de putere* — reflectă într-un mod vizibil organigrama instituției și modul, nivelul de comunicare. Cu cât distanța față de putere este mai mare, cu atât coordonarea și rezultatul final este mai redus. Distanța mică față de putere se caracterizează în instituțiile cu succes;
2. *individualism versus colectivism* — dimensiune prin care se apreciază aportul fiecărui membru al echipei. În instituțiile în care prevalează individualismul interesele personale sunt mai importante în raport cu obiectivele comune, predomină haosul, libertatea excesivă, din care motiv cooperarea este redusă. Colectivismul sau instituția bazată pe echipă se caracterizează printr-un grad major de comunicare, toți sunt preocupați de instituție,
3. *masculinitate versus feminitate* — dimensiunea nu tratează cultura conform numărului angajaților după gen: masculin, feminin. Esența modelului constă în modalitatea de rezolvare a problemelor și de atingere a scopurilor: durabilitate, sensibilitate. În instituțiile cu cultura de tip masculin acțiunile trebuie realizate la timp și repede fără a discuta compromisele, iar în cele de tip feminin se pune accentul pe analiză și negociere;
4. *evitarea incertitudinii* — dimensiunea explică măsura în care membrii instituției sunt amenințați de necunoscut. Gradul major de evitare a incertitudinii se manifestă în instituțiile unde toate procesele și acțiunile sunt reglementate prin reguli, legi și au o logică bine definită (algoritm). Predominanța regulilor și normelor determină angajații să-și asume mai puține riscuri. Evitarea incertitudinii este redusă în instituțiile cu o formalizare neesențială, unde structurarea sau regula apare din necesitate sau când apare o barieră;
5. *orientarea pe termen lung versus orientarea pe termen scurt* — dimensiunea reflectă modul de gândire a instituției. Orientarea pe termen lung se caracterizează

prin valori, persistență, perseverență, iar cea pe termen scurt — prin valori din trecut orientate spre prezent, spre siguranță, respect față de tradiții, morală și etică.

Din punct de vedere normativ, instituțiile rezidă dintr-un ansamblu de reguli care stabilesc modele de comportare. Regulele sunt formale și informale, scrise sau nescrise și sunt expresia atitudinilor și valorilor. Cercetătoarea *Mihaela Vlăsceanu*⁷ propune o matrice instituțională care reflectă acțiunile, comportamentele și atitudinile membrilor unei echipe. Matricea exprimă două elemente corelate:

- *nivelul normativ* — reguli formale de tip juridic, morale (deontologie profesională) în corelație cu mediul și profilul instituțional; reguli informale cu tradiții perpetuate. Regulele au funcții implicite și explicite cu consecințe diferențiate asupra performanțelor individuale, comunitare și sociale.
- *nivelul expresiv* — valori, atitudini, comportament, relații sociale.

Această matrice este un tot întreg în relațiile sociale, care se modifică prin experiența exploratorie sau efectivă și este relevantă pentru înțelegerea ritmului, modului de activitate al instituției.

Dimensiunile culturii completează tipologia și evidențiază valențele de reactivitate și implicarea individuală a personalului în câmpul instituțional. Ele sunt o entitate, fiecare având un rol specific și complementar.

III. Christopher Earley și Elaine Mosakowski în octombrie 2004 au determinat sursele inteligenței culturale — CQ. Inteligența culturală permite adaptarea la cultura nouă, modificarea comportamentului și cunoașterea legităților. Adaptarea la un nou mediu implică următoarele surse:

⁷ Psihologie socială. Aspecte contemporane / coord. Adrian Neculau. — Iași: POLIROM, 1996. — P.384-385.

- *capul (cognitiv)* — învățarea mecanică a culturilor noi;
- *corpul (material)* — acțiunile și comportamentele trebuie să demonstreze înțelegerea culturii noi;
- *inima (emotiv, motivațional)* — o nouă cultură presupune greutate și eșecuri.

Aplicarea CQ se realizează ca rezultat al diagnosticului instituțional și evaluarea culturii. Studiile axate pe diagnoza culturii instituționale au în vizor următoarele elemente epistemologice:

- *viziune internă*: cultura este subiectivă, unică, de aceea se utilizează instrumente nestandardizate, interactive; modele ale analizei subiective: teoriile X,Y, Z, modelul 7-S al lui McKinsey;
- *viziune externă*: cultura poate fi comparată, de aceea se utilizează instrumente standardizate.

Metodele calitative și cantitative utilizate în măsurarea culturii instituționale se bazează pe aceste două viziuni. Conf. Univ. dr. *Ionel Enache* menționează că rolul evaluării culturii instituționale este de a surprinde slăbiciunile culturii. Aceste slăbiciuni pot fi⁸:

- izolarea instituției;
- interesele de afaceri pe termen lung sunt sacrificate pentru obținerea unor rezultate imediate;
- probleme de morală;
- existența mai multor subculturi;
- izbucniri emoționale care apar în culturi slabe.

Alegerea unui instrument sau altul depinde proporțional de scopul auditului. Multitudinea chestionarelor denotă faptul că fiecare studiu face apel la un anumit instrument de evaluare. Vom examina doar pe cele expansive.

Chestionarul FOCUS — primul chestionar care analizează modelele de diagnostic. Chestionarul se bazează pe două axe: flexi-

bilitate-control, intern-extern. Axele generează patru dimensiuni:

- orientarea spre sprijin (intern, flexibil);
- orientare spre inovare (extern, flexibil);
- orientare spre scopuri (extern, controlat);
- orientare spre reguli (intern, controlat).

Schema epistemologică — schemă de evaluare prin observație. Chestionarul este bazat pe tipologia culturii relatată de *Charles Handy*:

- *cultură de putere*:
  - valori: statut, prestigiu, influență și relații;
  - comportamente: dominanță, orientare spre recompense și pedepse accentuarea semnelor distinctive de statut;
  - esența: supraviețuire.
- *cultură de rol (regulamentului)*:
  - valori: ordine, raționalitate și eficiență;
  - comportamente: evitarea riscului, respectarea regulilor;
  - esența: securitate.
- *cultură de sarcină (performanței)*:
  - valori: acțiune, autonomie, impact și creativitate;
  - comportamente: inovație, schimbare, performanță, învățare;
  - esența: dezvoltarea.
- *cultură de persoană*:
  - valori: cooperare, grija față de ceilalți;
  - comportamente: ascultare, adaptare, asistență;
  - esența: comunitatea.

Chestionarul cuprinde 15 întrebări la care se acordă 10 puncte ce se împart în patru variante de răspuns — a, b, c, d. Important ca suma punctajului acordat întrebării să fie zece. Alături de aceasta se propune o oportunitate în comparație cu cultura existentă — să se facă o incursiune imaginară pentru cultura ideală, dorită de instituție.

8 Enache, Ionel. Rolul culturii organizaționale în biblioteci (II) // Biblioteca. — 2007. — nr.10. — P.290-292

Cultura instituțională este măsurată, apreciată și prin evaluarea stilului managerial. *Chestionarul LBDQ* (leadership Behavior Description Questionnaire) a fost elaborat în anii '50, '60 la Ohio State University. LBDQ are un inventar de 100 de itemi cotați pe o scală de 5 trepte. Rezultate sunt unite în 12 dimensiuni: considerație, structurare, reprezentativitate, împăcarea cerințelor, tolerarea incertitudinii, puterea de convingere, tolerarea libertății, asumarea rolului, corectitudinea previziunilor, accent pe producție, orientarea spre superiori.

Ca supliment la evaluarea stilurilor manageriale poate servi auditul *comportamentelor în cadrul grupului*. Chestionarul include trei direcții:

- comportament axat pe sarcină;
- comportament axat pe relații;
- comportament axat pe preocupările personale.

Grilele cuprind patru oportunități de a răspunde: *niciodată, rar, adesea, întotdeauna* cu clasament de la 1 la 4.

Un instrument util reprezintă compararea modelelor instituționale conform atributelor și tipurilor de instituții:

- ierarhică (H);
- anarhică (A);
- centrată pe memorie (M)

Atributele caracteristice sunt următoarele.

- tipul dominat de relație instituțională;
- modul dominat de coordonare internă;
- efectul stimulilor;
- gradul de autonomie a actorilor;
- comportamentul tipic al actorilor;
- sinergia sistemului instituțional.

Structurile infodocumentare au o sarcină importantă — să analizeze cultura reală, să compare cultura reală cu cea dorită și să acționeze. Algoritmii schimbării nu este complicat, dar devine o necesitate atunci când lucrurile nu merg prea bine.

Corelația dintre Biblioteca Publică și Arhiva Națională

Natalia GOIAN,
șef Catedra de Biblioteconomie
și Asistență Informațională, USM
Ana POPESCU

„Un popor care nu-și cunoaște trecutul, nu are viitor⁹“, dicton care conține un mare și incontestabil adevăr. Există mai multe surse din care ne cunoaștem istoria. În memoria popoului nostru, secolele care au trecut au lăsat amprente adânci, acestea găsindu-și o reflectare adecvată în creația folclorică, în doinele noastre melodioase. Despre evenimentele de altă dată mărturisesc monumentele, cetățile și templele edificate în diverse colțuri ale Moldovei din porunca și cu sprijinul domnitorilor țării, materialele și raritățile istorice care se păstrează în bibliotecile și muzeele noastre.

Însă, cel mai valoros strat al istoriei, memorie a neamului îl constituie, desigur, documentele de arhivă, care aidoma unei oglinzi, ne reflectă imparțial evenimentele care s-au produs pe timpuri, indiferent de faptul că ne mândrim cu ele sau ne-au adus suferințe și prejudecăți serioase.

În zilele noastre arhivele și bibliotecile reprezintă trecutul nostru, din acest motiv trebuie să li se acorde o atenție deosebită în această lucrare. Și credem că accentul trebuie pus nu doar

9 Isac, V. „Arhivele memorie a neamului...“: [interviu cu V. Isac, dir. al Serv. de Stat pentru arhiv. al R. M.] // *Viața satului*. — 1997. — 15 febr. — P.16

pe relația dintre biblioteca publică și arhivă, dar și pe posibilitățile și perspectivele de colaborare dintre ele. Între aceste două instituții de cultură trebuie să existe o corelație strânsă pentru că ele reprezintă principalii promotori ai culturii unei țări:

Arhivele create de indivizi, familii, mediul de afaceri sau instituții, ne redau trecutul, arătându-ne cum am ajuns să fim ceea ce suntem ca indivizi, comunități și națiuni. Cunoașterea istoriei duce la o mai bună înțelegere a propriei persoane, a propriilor comunități și a variatei noastre moșteniri culturale. Arhivele ne permit accesul la evenimentele istorice prin intermediul documentelor, corespondenței, filmului, înregistrărilor, hărților, planurilor, desenelor, posterelor, fotografiilor — surse primare de istorie.

Bibliotecile le-au oferit oamenilor, încă de la început, materiale și resurse de informare, educaționale și de petrecere a timpului liber. Acum, ele le pot oferi celor care nu dețin un calculator, posibilitatea de-a folosi Internetul în scopuri de informare și comunicare, pot oferi facilități de scriere a temelor pentru copiii care provin din familii social vulnerabile, servicii virtuale la care să aibă acces cei care nu se pot deplasa, sau persoanele izolate și multe altele.

Fără îndoială, în drumul spre un nou mileniu, biblioteca și arhiva vor juca un rol deosebit în viața oricărei societăți, prin intermediul științei ele vor deschide noi orizonturi civilizației și culturii, omenirii în general. Biblioteca și arhiva, aceste centre de informare, cercetare, documentare, importante focare de cultură, vor pune la dispoziția utilizatorilor săi (fără diferențiere de vârstă, rasă, sex, religie, naționalitate, limbă sau statut social) cunoștințe și informații din toate domeniile. Ele vor oferi clienților săi colecțiile de documente de care dispun, colecții care vor trebui să reflecte tendințele contemporane și evoluția societății, precum și memoria omenirii și produsele imaginației acesteia.

Bibliotecile și arhivele sunt principalele structuri implicate în culegerea, prelucrarea și diseminarea informațiilor.

În prezent, aceste instituții traversează un proces de reformă ce implică regândirea propriilor servicii în raport cu această lume în schimbare, printr-o cunoaștere profesională a unor domenii indispensabile activității din bibliotecă și arhivă precum managementul, marketingul, știința informării etc. De altfel, întreaga societate trece printr-o etapă de profundă transformare, numită de oamenii politici perioadă de tranziție. Aceasta cuprinde nu numai o reformă de ordin economic, cu tot ce implică trecerea la economia de piață, reasezarea structurilor de producție și de schimb, ci și o reformă socială, un proces de regrupare a categoriilor sociale care duce în mod inevitabil la reparația fostelor clase sociale. Este necesară în acest context o schimbare a mentalităților și a comportamentelor politice, economice, culturale și informaționale, o reevaluare a raporturilor dintre oameni și societate și a fiecărui individ în parte.

Biblioteca publică reprezintă un suport pentru autoritatea locală prin furnizarea informațiilor, prin serviciile de educație și recreare pe care le oferă, iar clienții sunt un segment al populației care au vârste diferite, interese și stil de viață variat.

Biblioteca poate să ofere informații de specialitate personalului autorității locale sau membrilor aleși. De asemenea poate accepta responsabilități în managementul înregistrărilor și arhivelor autorității locale.

Informația reprezintă sângele iar suportul tehnologic arterele organizației. Ele pot asigura succesul și prin urmare obținerea avantajului competitiv atât în structurile comerciale cât și în cele culturale.

Contextul pentru un parteneriat între bibliotecile publice și alte instituții culturale cum ar fi arhivele, devine tot mai clar. Există o necesitate evidentă de a debloca, dezvălui și face accesibil conținutul informațional deținut în prezent de biblioteci și arhive, care poate veni în sprijinul unei nuanțe de localizare într-o lume tot mai globalizată.

Interoperabilitatea și accesul fără probleme la acest conținut, capacitatea de a dezvolta ceea ce bibliotecile publice și arhivele oferă actualmente la dispoziție ca informații comunitare și pentru a-și îndeplini rolul de centre de instruire, ar putea aduce roade suplimentare în viitor. Unul din scopuri este necesitatea de a furniza servicii on-line care să dezvolte capacitatea cetățenilor de a lega satisfacția nevoilor prezente de o conștientizare a contextului lor istoric, indiferent de mediul la care se face referire: educație, e-guvernare, timp liber, viață de familie sau profesională. O astfel de evoluție pare importantă pentru dezvoltarea unei societăți sănătoase și echilibrate în întreaga Europă.

Prin cooperare, bibliotecile publice și arhivele, de exemplu punând la dispoziție moștenirea culturală și materiale istorice de familie, pot promova includerea socială și culturală.

Pentru a avea o imagine mai clară asupra situației din Republica Moldova, cu privire la colaborarea dintre Biblioteca Publică și Arhiva Națională, am realizat câteva interviuri cu directorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” dr. conf. d-na Lidia Kulikovski și cu directorul Arhivei Naționale d-ul Petru Vicol.

La întrebarea „Care sunt tangentele între o bibliotecă publică și o arhivă națională?”, am primit același răspuns de la ambii directori și anume că există principii de organizare și funcționare (pentru publicul interesat) comune. La arhive prevalează mai mult funcția patrimonială — adică conservarea și prezerwarea documentelor. D-na Kulikovski consideră că „arhivarii sunt plafonați de aceste funcții dar nici interes și nici dorință să-și complice viața tihnită — pentru că publicul larg este un sector dificil și se majorează cu mult mai mult implicarea și efortul angajaților”.

Trecând direct la temă, am întrebat interlocutorii, care sunt relațiile de colaborare între instituțiile pe care le conduc? La care am primit răspunsurile următoare:

Lidia Kulikovski: „Strict profesionale de interes din partea noastră. Pentru noi AN este doar o structură infodocumentară

de care ne folosim în procesul de cercetare retrospectivă — personalități, evenimente, documente de epocă referitoare la Chișinău, și bineînțeles la istoria instituției noastre.”

Directorul Arhivei Naționale s-a eschivat de la răspuns, motivând că este nou în această postură și nu cunoaște detalii în ceea ce privește colaborarea dintre aceste două instituții.

De asemenea, am vrut să aflăm care sunt posibilitățile de colaborarea între arhiva națională și biblioteca publică, și din răspunsurile d-nei Kulikovski și d-lui Vicol am înțeles, că în primul rând se pune accentul pe constituirea bazelor de date comune, activități științifice comune de valorificare a patrimoniului existent — a unor domenii, instituții, personalități, procese, publicații științifice etc. Toate acestea în ansamblu ar duce la crearea unei colaborări mult mai productive, dar și la informarea cetățenilor.

Atât directorul Arhivei Naționale cât și directorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cunosc practicile din occident. D-na Lidia Kulikovski, având ocazia să studieze experiența din alte țări, menționează:

„Am văzut în Occident, pe viu, cum bibliotecile publice și arhivele își unesc eforturile profesionale, resursele pentru a le face accesibile publicului larg — exemple în Marea Britanie și în alte țări europene, chiar fost sovietice, constituie cataloage de resurse comune, activități comune...”

La întrebarea dacă putem să spunem „Biblioteca și arhiva — spațiu unic de colaborare?” ambii directori au dat același răspuns „Putem! Pentru biblioteca și arhiva din Occident. Și mai putem spune, tot pentru cele din Occident, Biblioteca — Arhiva — spațiu unic de informare.”

Cunoscând situația că la noi în țară, practic există un stereotip în ceea ce privește arhiva, ce este percepută ca instituție cu spațiu închis, unde nu oricine are acces. Am încercat să aflăm, după părerea lor, ce s-ar putea face pentru a distruge acest stereotip?

D-na L. Kulikovski consideră că nu sunt mari șanse, deoarece nu se poate face acest lucru din proprie inițiativă. În primul rând, trebuie de revizuit politica de acces la colecțiile arhivistică, însă dumneaei nu este prea optimistă nici la acest capitol, totuși consideră că unica soluție ar fi intrarea în Comunitatea Europeană și doar atunci, consideră că se vor respecta recomandările europene de deschidere și acces.

D-ul Petru Vicol nu este de acord cu afirmația că există un stereotip în ceea ce privește arhiva, ba mai mult, d-lui spune că Arhiva așa și trebuie să fie, o instituție unde nu oricine are acces, deoarece ea deține documente foarte valoroase, și accesul la ele nu-l poate avea oricine.

La sfârșit am încercat să obținem niște prognoze pentru următorii 10 ani, în ceea ce privește relațiile de colaborare între Biblioteca Publică și Arhiva Națională. Ambii directori sunt optimiști, însă, d-na L. Kulikovski consideră că principală soluție ar fi integrarea în UE, dacă în decurs de 10 ani reușim să ne integrăm situația se va schimba radical, în mod contrar riscăm să avem situația dată și peste 20, 30, 40 de ani.

Directorul Arhivei Naționale, consideră că totul depinde de noi, de fiecare în parte : „În 10 ani se vor schimba multe, trebuie doar să vrem asta, să găsim soluții, proiecte etc.“

Din interviurile realizate cu aceste două personalități am ajuns la concluzia că la noi în țară nu există o colaborare strânsă între arhivă și biblioteca publică, atât d-na Kulikovski, cât și d-ul Vicol conștientizează importanța majoră a unei colaborări dintre aceste două instituții, dar, cu regret, până când, nu întreprind nimic concret pentru a se realiza acest parteneriat.

Bibliotecile și arhivele au fost percepute ca instituții de tipuri diferite, cu practici profesionale și culturi organizaționale distincte. Totuși, aceste diferențe țin mai mult de latura administrativă decât de scopul propriu-zis al instituțiilor, de vreme ce toate au ca misiune colectarea, prezervarea și punerea la dispoziția utilizatorilor a obiectelor, artefactelor, documentelor și

informațiilor. Diferențele administrative sunt estompate prin digitizare, deoarece procesele implicate în gestionarea materialelor digitale sunt aceleași indiferent dacă în format tradițional acestea au fost cărți, documente sau obiecte. De fapt, sintagma „document digital“ se referă la „toate tipurile de documente, cum ar fi fișiere-text, fișiere audio, fișiere video, chiar și prezențări multimedia și pagini web¹⁰“.

Bibliotecile și arhivele au cu toate cataloage, dar acestea puțin diferă ca structură, pentru că natura și semnificația relațiilor dintre resursele descrise sunt diferite. De pildă, într-o fișă de bibliotecă titlul este înregistrarea principală, cu trimeri la înregistrările corespunzătoare copiilor cărții din filialele bibliotecii. Catalogul unei arhive arareori descrie mai multe copii ale unui document și se concentrează mai degrabă asupra diferitelor tipuri de relații dintre resurse (de exemplu o cutie poate fi înregistrată la un anumit nivel conținutul cutiei fiind descris piesă cu piesă, iar consemnările sunt legate la înscrierea cutiei, într-o structură ierarhică).

Bibliotecile publice și arhivele sunt parte a „industriei culturale“ care au atât efecte cantitative cât și calitative în condițiile sociale și economice ale comunității. Efectele sociale se adresează în ghiduri Integrării sociale și Identității și coeziunii sociale. Efectele economice pot fi măsurate prin cuantificarea impactului instituțiilor de moștenire culturală locală în termenii locurilor de muncă și a creării de locuri de muncă, regenerarea zonelor învecinate și sprijin, investiții interne și turism cultural, ca și suport pentru afacerile locale și industrie¹¹.

Biblioteca publică „B.P. Hasdeu“ și Arhiva Națională pot decide să coopereze, spre exemplu, pentru a da utilizatorilor

10 Congresul Mondial al Bibliotecilor și Serviciilor furnizare de informații : a 69-a Conferință Generală IFLA, Berlin, August 2003, Secția de Genealogie și Istorie Locală.
<http://www.ifla.org/IV/ifla69/prog03.htm>

11 <http://www.ogc.gov.uk/prince/>[Accesat pe data de 10.04.2008]

posibilitatea de a căuta simultan în colecțiile lor. În general, utilizatorii nu sunt interesați de locul în care își găsesc informația și care ar putea fi o carte sau un pliant dintr-o bibliotecă sau dosarele unei instituții dintr-o arhivă. În cazul unei asemenea colaborări, extrem de importantă este interoperabilitatea și, implicit, utilizarea standardelor internaționale în vigoare. Un exemplu bun este NOKS din Danemarca *NOKS (Nordjyllands Kulturhistoriske Søgebase. Cultural historical database for searching material concerning the North of Jutland) — Baza de date cultural-istorică pentru căutarea materialelor despre Iutlanda de Nord*¹².

Proiectul implică 9 instituții: arhive, biblioteci și muzee. Catalogele lor au fost unite oferindu-se acces la 115.000 de documente, inclusiv fotografii, cărți, pliante, articole din ziare, arhive, obiecte de muzeu etc. Astfel, utilizatorul are posibilitatea să caute concomitent în baza de date a 9 instituții, economisind timp, bani etc.

12 <http://www.noks.dk> [Acces pe data de 10.04.2008]

Cu părere de rău la noi în Moldova încă nu s-a ajuns la așa rezultate, ba mai mult, Arhiva Națională este privită ca o instituție cu „spațiu închis“ unde nu oricine are acces. Mai predomină acel stereotip în care documentele de arhivă sunt documente secrete. Dacă Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“ și Arhiva Națională și-ar uni eforturile, rezultatele ar fi îmbucurătoare. În primul rând aceste două instituții pot juca un rol important în promovarea coeziunii comunității deoarece:

- ele dețin resursele din care oamenii își pot afla rădăcinile și modul în care interacționează cu ceilalți;
- ele pot asigura spații și activități în care oameni cu pregătire diferită pot munci și se pot juca împreună;
- ele pot asigura acces persoanelor cu dizabilități;
- ele pot coopera cu alte agenții pentru combaterea crimelor și a comportamentului anti-social;
- pot furniza informații de care oamenii au nevoie pentru a deveni cetățeni activi;
- ele pot oferi oamenilor oportunități de a învăța noi deprinderi și pot contribui la dezvoltarea economică și socială;
- pot asigura acces la resurse în toate limbile relevante;
- pot aduna oamenii laolaltă în comunități de interese sau comunități virtuale indiferent de așezare geografică, pregătire sau circumstanțe;
- îi pot ajuta pe oameni să creeze arhive și pagini web ale comunității. Participarea la acest tip de proiect poate fi folosită pentru a aduce laolaltă comunitățile divizate. Un exemplu bun este sistemul de arhive al comunității¹³ *commaNET*⁸ care a fost folosit în Irlanda de Nord și Cipru. (*commaNET* este o organizație non-profit care promovează și sprijină arhivele comunitare prin consultanță și instruire, vinde software-ul *comm@* și

13 <http://www.commanet.org/> [Acces pe data de 10.04.2008]

inscripționează arhivele create pe CD-ROM și pe Internet. Finanțarea europeană a făcut posibilă dezvoltarea proiectului în Europa. Software-ul este multilingv, adică câmpurile din baza de date pot fi traduse în alte limbi (în prezent ele sunt în limbile daneză, olandeză, germană și italiană) ceea ce permite crearea arhivelor comunității într-o anumită limbă și căutarea în arhivă după altă limbă.)

Bibliotecile publice și arhivele din occident îi ajută pe oameni să se familiarizeze cu tranzacțiile online și să aibă o mai mare încredere în acest proces prin introducerea propriilor lor e-tranzacții. Multe arhive, de exemplu, le permit deja cetățenilor să solicite online copii ale documentelor genealogice, iar multe biblioteci fac posibilă consultarea de cataloage, solicitarea și prelungirea cărților, etc. de către utilizatori, de acasă sau de la serviciu, mulți utilizatori găsind acest lucru extrem de convenabil.

Să ne imaginăm pe câteva minute că la noi în Moldova s-ar face la fel? Cum crede-ți, care vor fi rezultatele? — conside-

răm, că ar fi un succes enorm, practic, atât Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” cât și Arhiva s-ar bucura de o încredere din partea utilizatorilor săi, pentru că, în condițiile de concurență, ceea ce trebuie să se facă în primul rând, este de a-ți menține „clienții”, astfel, în Societatea Informațională, când internetul ocupă cel mai mult timp, este normal și firesc ca Arhiva și Biblioteca să creeze anumite facilități și oportunități, care, într-un fel sau altul, ar menține acest public. Cititorul, întotdeauna v-a alege ce este mai simplu și rapid pentru el, în așa condiții, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” împreună cu Arhiva Națională trebuie să coopereze, să colaboreze productiv pentru a majora numărul de utilizatori.

Arhivele și Bibliotecile publice sunt folosite de un mare procent al populației din majoritatea țărilor și sunt privite, în general, ca fiind de încredere. Prin coordonarea electronică, a propriilor lor tranzacții, ele pot familiariza mulți oameni cu e-serviciile, pot demonstra beneficiile acestora și pot contribui la sporirea încrederii.

În Societatea Informațională se vorbește tot mai mult despre e-guvernare, e-medicina, e-educație etc., biblioteca publică și arhiva pot contribui în diferite moduri la acest proces, de exemplu, cum contribuie Arhiva la creșterea participării la e-guvernare:

- Arhivele joacă un rol important și unic în asigurarea accesului oamenilor la deciziile care se iau în numele lor. Registrele de arhivă sunt esențiale pentru înțelegerea proceselor de luare a deciziilor și de guvernare. Acest rol a devenit extrem de important pentru viața publică, pe măsură ce s-au creat noi responsabilități pentru îngrijirea arhivelor și a registrelor actuale. Legislația privind libertatea de informare și protejarea informațiilor, nevoia de administrare a registrelor electronice și controlul media din ce în ce mai mare asupra autorităților au adus schimbări proaspete. Intere-

sul crescând pentru istoria familiei și cea locală, a dus la creșterea interesului pentru arhive din partea unor grupuri anterior excluse social.

Biblioteca publică poate participa la guvernare astfel:

- Bibliotecile publice au fost, încă de la începuturi, instituții cheie pentru participarea civică din mai multe motive, dar în special pentru că ele pot reprezenta fața publică a autorităților locale. Ele sunt câteodată singurele clădiri civice din comunitățile locale, în special în zonele rurale, și au deseori un program de lucru cu publicul mai apropiat nevoilor utilizatorilor decât îl au birourile autorităților, făcând astfel serviciile disponibile în afara programului de lucru normal. Ele pot oferi spații de întâlnire a oamenilor cu consilierii locali și membri ai parlamentului, și pot asigura un spațiu în care organizațiile să-și organizeze propriile lor evenimente, oferind acces la calculatoare, fotocopiere, facilități de protocol. Pe lângă acestea, ele au fost identificate, într-un sondaj recent al Comisiei Europene, ca fiind cel mai des accesat serviciu local de guvernare¹⁴.

La nivel local, bibliotecile publice și arhivele sunt adesea departamente ale formei locale de guvernământ și trebuie să colaboreze cu alte departamente pentru a asigura un serviciu bine structurat. Un exemplu de colaborare ar putea fi dezvoltarea unui sistem comun CRM (MRP) (Managementul relațiilor cu publicul). Este posibil ca mai multe departamente să aibă nevoie de date referitoare la utilizatori și un MRP comun ar putea evita efortul dublu, ar putea elimina înregistrarea datelor contradictorii și ar demonstra utilizatorilor că au de-a face cu profesioniști. Supus legislației referitoare la protejarea datelor și

14 Creșterea standardelor educaționale în școli și mai departe: contribuția serviciilor culturale. Asociația Guvernului Local, noiembrie 2003.
<http://www.renewal.net/Documents/RNET/Research/Raisingeducationalstandards.pdf>

respectând intimitatea utilizatorilor, un MRP poate centraliza toate contactele pe care utilizatorul le-a avut cu instituția prin e-mail, telefon, dispozitiv mobil, poștă sau prin contact direct și, astfel, să permită oricărui membru al personalului din serviciile cu publicul să aibă o înregistrare completă a acestor relații.

Asigurând servicii integrate aliniat la agendele guvernamentale coerente, muzeele, bibliotecile și arhivele au posibilitatea de a lucra și cu alte instituții locale. Spre exemplu, un serviciu de bibliotecă poate colabora cu direcția de sănătate sau cu departamentul serviciilor sociale pentru a asigura servicii la domiciliu.

Totuși, în particular, arhivele și bibliotecile au o misiune esențială centrată pe îngrijirea și utilizarea colecțiilor în beneficiul utilizatorilor. Pentru a folosi în cel mai bun mod tehnologiile informaționale și pentru a profita de toate oportunitățile oferite de societatea informațională, acestea trebuie să caute modalități eficiente de achiziționare și implementarea în funcțiune a serviciilor și infrastructurii tehnologice necesare. Este esențială găsirea de noi modalități de cooperare și integrare în afaceri de o mai mare amploare și în mediul tehnic (inclusiv Guvern, alte organizații culturale de patrimoniu și furnizori de tehnologie).

Noile cunoștințe și deprinderi de bază au fost definite la întrunirea Consiliului European de la Lisabona din anul 2000 ca fiind cunoștințele de TI, limbile străine, cultura tehnologică, deprinderile antreprenoriale și sociale. Se simte nevoia de a dezvolta mult mai mult serviciile bazate pe TSI orientate spre copii, incluzând cele livrate de bibliotecile publice, pentru a promova o atitudine pozitivă față de educație.

O colaborare efectivă necesită acest lucru între bibliotecile publice locale și alte organizații la nivel local. Deși bibliotecile publice, arhivele sunt tot mai mult privite ca parte a unei rețele de sprijin al procesului educațional, o implicare mai mare în discutarea programelor școlare ar oferi bibliotecilor, arhivelor

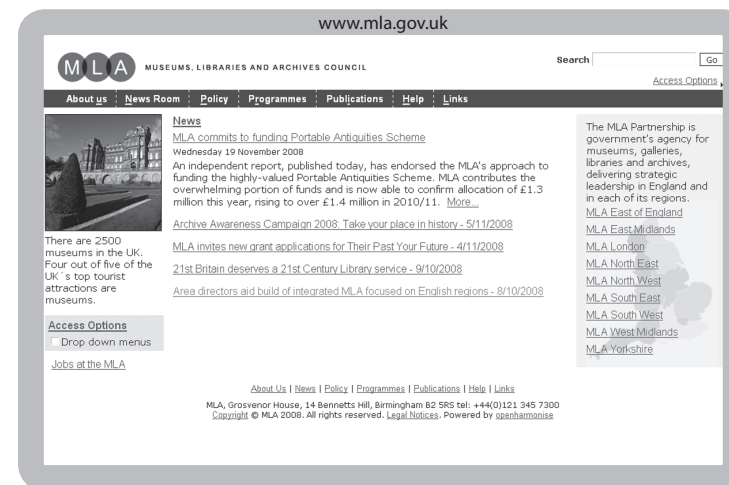
o șansă de a stabili o strategie de colaborare mai viabilă pentru sprijinirea educației bazate pe școală.

Poziția bibliotecilor publice ca instituții având relații privilegiate cu autoritățile locale și cu alte entități culturale și educaționale le oferă oportunitatea de a-și accentua mult rolul de sprijinitor al sistemului educațional din școli și al programei de învățământ. Țările, regiunile și localitățile, mai ales comunitățile rurale sau izolate cu grad redus de pătrundere a Internetului, în care bibliotecile școlare nu au resurse pentru a asigura condiții de studiu și de rezolvare a temelor de casă, pot utiliza mai bine bibliotecile publice la orientarea, acumularea de cunoștințe și accesul copiilor la resursele de informații și educație care altfel sunt de neatins.

Ca puncte de contact și locuri de întâlnire importante ale populației locale, bibliotecile publice sunt bine plasate pentru a identifica și recunoaște nevoile educaționale de instruire și informaționale existente și potențiale ale comunităților locale. Ele sunt și au fost întotdeauna furnizori de informații. În ultimii ani, bibliotecile publice au început să investească în infrastructură și specializări ale personalului care pot fi valorificate prin dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor care vin în ajutorul educației la toate nivelele.

Acest lucru necesită o cooperare efectivă între bibliotecile publice și alte instituții la nivel local. O implicare mai largă a corporilor profesionale în discutarea programelor școlare ar putea acorda bibliotecilor și arhivelor o șansă de a stabili o strategie de colaborare mai strânsă la sprijinirea educației formale.

Deși bibliotecile publice, arhivele sunt toate instituții ale memoriei și ar trebui incluse în rețeaua de sprijinire a educației, ele rămân uneori izolate în atitudinile lor. Este nevoie de presiune pentru a reuni aceste două instituții culturale în scopul de a răspunde nevoilor noii paradigme: societatea bazată pe instruire.

Cooperarea dintre instituțiile de memorie locale (biblioteci, muzee, arhive) poate constitui un sprijin efectiv pentru educația formală la toate nivelele, incluzând educația la distanță, prin utilizarea în comun a resurselor și colecțiilor și profi-tând de TSI.

Bibliotecile, arhivele și alte organizații culturale care oferă servicii la nivel local și lucrează împreună cu alte entități educaționale, au nevoie de o agendă de colaborare, unde să fie stabilită o listă minimă de servicii și resurse asigurate împreună. Proiectele TSI care acoperă mai multe domenii au o șansă sporită de a fi finanțate întrucât reprezintă un efort clar de a ridica valoarea și de a da o utilizare cât mai eficientă resurselor publice.

Activitățile bibliotecilor, arhivelor și muzeelor trebuie coordonate la nivel național, regional și local. Un exemplu al practicii de calitate este *Resource* în Marea Britanie.¹⁵

Consiliul muzeelor, bibliotecilor și arhivelor (MLA) e o agenție guvernamentală legată cu muzee, galerii, biblioteci și

15 <http://www.resource.gov.uk> [Acces pe data de 10.04.2008]

arhive. Ei oferă strategii de conducere în Anglia și regiunile ei. Studiile lor au practică bună, pe care le folosesc pentru a promova o bună imagine și pentru perfecționare. Acest consiliu oferă sfaturi/consultanță, suport și resurse persoanelor și altor grupuri care promovează inovații. Scopul lor este să îmbunătățească standardele profesionale, serviciile pentru utilizatori și cititori de toate vârstele, proveniență, rezidenți sau nerezidenți. Această agenție națională de dezvoltare lucrează în beneficiul muzeelor, bibliotecilor și arhivelor și este for consultativ al Guvernului în legătură cu politicile și prioritățile acestui sector. Este reprezentată la nivel regional de 9 agenții regionale (AR-uri), câte una în fiecare regiune a Angliei.

Bibliotecile publice trebuie să colaboreze cu alte instituții de memorie și păstrare a patrimoniului cum ar fi arhivele și muzeele pentru a crea noi resurse care să se ocupe de istoria locală, evenimente culturale, conținutul cultural local și informații comunitare. Țările cele mai avansate din acest punct de vedere sunt cele din nordul Europei, în special din Scandinavia. În Statele Unite, Irlanda și Marea Britanie, interesul pentru istoria familiei și genealogiei a fost generat de tradiția îndelungată a emigrării.

Accesul la resursele culturale necesită o cooperare între bibliotecile publice și alte instituții cum ar fi cele de patrimoniu, bibliotecile, asociațiile culturale, centrele culturale, fundațiile, asociațiile sociale, asociațiile de artiști, societățile istorice, organizațiile religioase, alte ONG-uri, școlile și autoritățile centrale și locale.

Arhivele și bibliotecile, pot foarte bine colabora la căutarea de fonduri și ar putea ajunge în situația de a prezenta o abordare strategică și sistematică a unui proiect cu șanse de a impresiona pe cei ce acordă subvențiile. Parteneriatele alcătuite pentru o ofertă specifică ar trebui sprijinite și reutilizate în cadrul unor oferte ulterioare.

Modele/proiecte occidentale de colaborare între Bibliotecile Publice și Arhiva Națională

Există multe posibilități de cooperare între cele două instituții. În occident bibliotecile publice și Arhivele sunt privite ca fiind aceleași instituții, un exemplu elocvent este cel din Canada¹⁶

Rolul național al Bibliotecii și Arhivei Canadei (BAC) cuprinde: elaborarea strategiilor naționale de colaborare pentru documentele de istorie a Canadei și în atingerea scopurilor naționale; construirea capacității în librăriile și rețelele arhivistice a Canadei pentru a oferi un serviciu complet Canadianilor; adaptarea inovațiilor și noilor modalități de abordare; livrarea serviciilor și programelor naționale în parteneriat cu biblioteca și rețeaua arhivistică; contribuirea experienței Canadiene internațional și partajarea dezvoltărilor internaționale cu rețelele Canadiene; și întărirea conducerii și conștiinței comunității valorile economice, culturale și educaționale despre documentele istorice și accesul național la rețelele respective.

¹⁶ <http://www.collectionscanada.gc.ca/index-e.html> [Acces pe data de 11.04.2008]

Un alt model elocvent de parteneriat între instituții de cultură este cel din Londra numit „Muzeele, Arhivele și Bibliotecile Londrei (LMAL)”¹⁷.

Parteneriat între Consiliul Regional al Arhivelor Londoneze, Agenția de Dezvoltare a Bibliotecilor Londoneze și Agenția Muzeelor Londoneze. Parteneriatul LMAL dorește să promoveze o cooperare reală între muzeele, arhivele și bibliotecile capitalei.

Conglomeratele sunt grupuri de organizații, de obicei biblioteci publice, biblioteci universitare și alte organizații (de exemplu muzee și arhive), care cad de acord să colaboreze în domeniul precum achiziționarea în comun de resurse (mai ales de resurse electronice), împrumuturile interbibliotecare și la interconectarea cataloagelor. Un element important al majorității conglomeratelor este că dispun de un dispozitiv *gateway* sau un portal care include o facilitate ce permite utilizatorilor căutări simultane în cataloagele și/sau bazele de date ale organizațiilor.

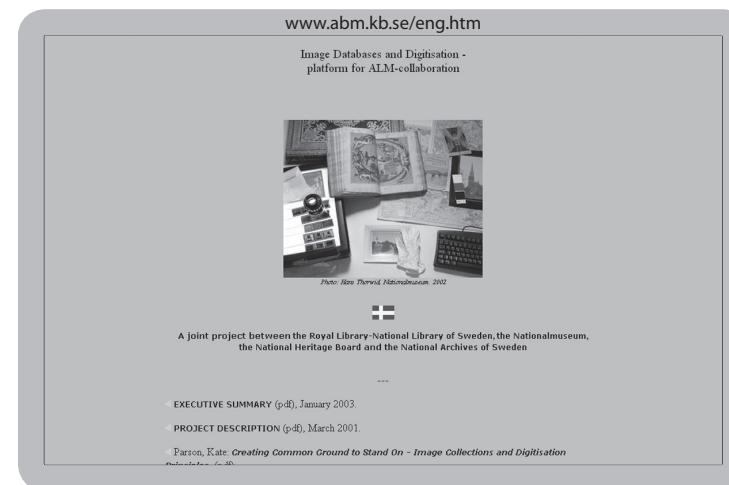
Un proiect de colaborare între arhive și bibliotecile este cel din Montana în a cărei câmpii indieni își descoperă mai mult din propria lor moștenire prin intermediul unei baze de date online care conține imagini tribale din trecut.¹⁸

Muzeele, bibliotecile și arhivele pot sprijini procesul de învățare, scăderea numărului de crime, dezvoltarea rurală, regenerarea economică și culturală, diversitatea culturală, creativitatea, e-calificarea, e-guvernarea și democrația, apartenența la comunitate, spiritul civic și identitatea culturală, fiecare dintre acestea contribuind la incluziunea socială.

Un proiect comun de digitizare la care participă Biblioteca Regală — Biblioteca Națională din Suedia, Muzeul Național, Ministerul Patrimoniului Național și Arhivele Naționale ale

17 <http://www.lmal.org.uk/> [Acces pe data de 10.04.2008]

18 <http://libmuse.msu.montana.edu/epubs/nadb/> [Acces pe data de 10.04.2008]

Suediei este *Image Databases and Digitisation — platform for ALM-collaboration — Bazele de date video și digitizarea — bază pentru colaborarea dintre arhive, biblioteci și muzee*¹⁹.

Acest proiect și-a propus ca scop colaborarea dintre biblioteci, muzee și arhive prin digitizarea informației, a bazelor de date video. Consider un pas destul de important și eficient, această strategie interesantă de a face posibilă o „apropiere” între biblioteci, arhive și muzee.

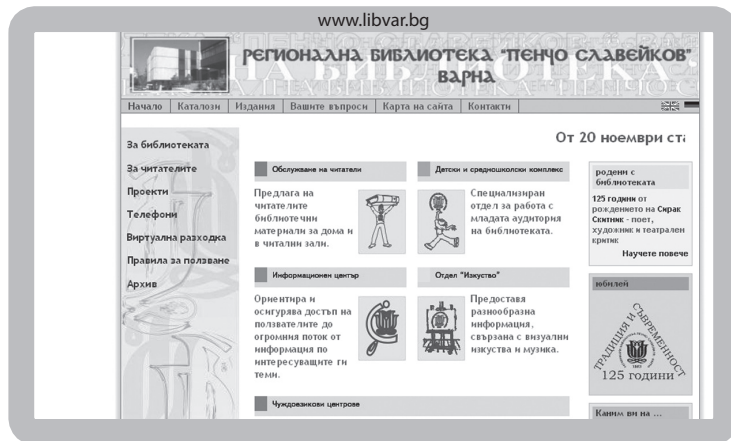
Un proiect cu același caracter, de a digitaliza materiale de moștenire culturală, cărți, manuscrise, hărți și imagini a propus și Finlanda, numit *Muisti (Memorie)*²⁰.

Bulgaria, de asemenea are un proiect *Vechea Varnă*²¹ — o expoziție digitală care conține sute de poze din colecțiile Muzeului de Istorie, Arhivelor Publice, Bibliotecii Publice și din colecțiile particulare.

19 <http://abm.kb.se/eng.htm> [Acces pe data de 11.04.2008]

20 <http://www.linnea.helsinki.fi/memory/etusivue.html> [Acces pe data de 10.04.2008]

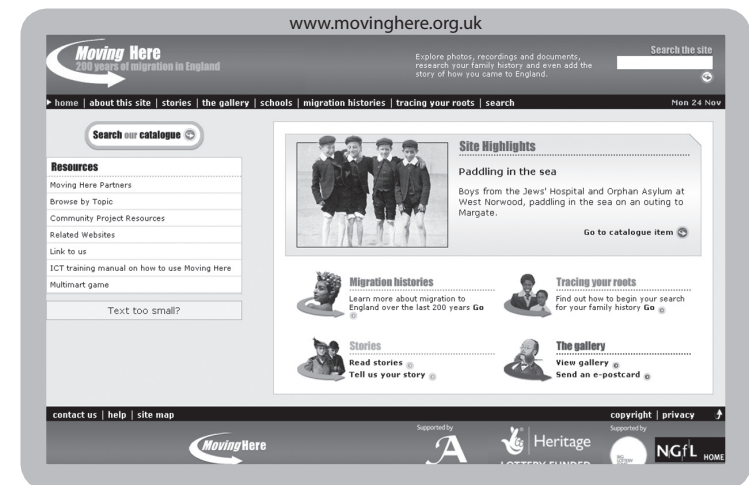
21 <http://www.libvar.bg> [Acces pe data de 10.04.2008]

Directoratul Norwegian pentru Bibliotecile Publice a inițiat un proiect *Interconectarea Istoriei Locale* pentru a dezvolta cooperarea în domeniu între, biblioteci publice, arhive și agenția de realizare a rețelei pentru dezvoltarea bibliotecilor publice.

Un model destul de interesant și atractiv de colaborare între instituțiile de cultură este *Australia în Imagini*²². Acest site

22 <http://www.pictureaustralia.org/> [Acces pe data de 10.04.2008]

conține peste o jumătate de milion de reproduceri de imagini din colecții aparținând muzeelor, galeriilor de artă, arhivelor, universităților, bibliotecilor publice și societăților de istorie.

Marea Britanie are mai multe proiecte și modele de colaborare între bibliotecile publice și arhive.

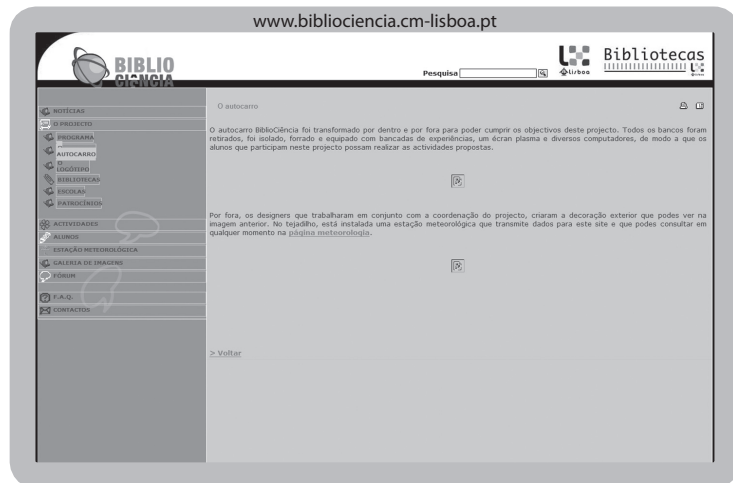
O resursă online menită să susțină colaborarea ingenioasă între biblioteci și muzee este **Creating Partnerships — Crearea parteneriatelor**²³. Acesta se inspiră din proiectul **Conectarea Cărților (Books Connect)** din East Midlands²⁴. Un proiect-pilot realizat pentru a demonstra modul în care cărțile și lectura pot inspira noi modalități de cooperare, ținând cont de integrarea socială, solidaritatea comunitară și diversitatea culturală.

Un alt proiect ingenios al englezilor este *Moving Here*²⁵. Acesta este o bază de date cu fotografii, hărți, obiecte, docu-

23 <http://www.artsandlibraries.org.uk/creatingpartnerships/index.html> [Acces pe data de 12.04.2008]

24 <http://artsandlibraries.org.uk/bc/> [Acces pe data de 12.04.2008]

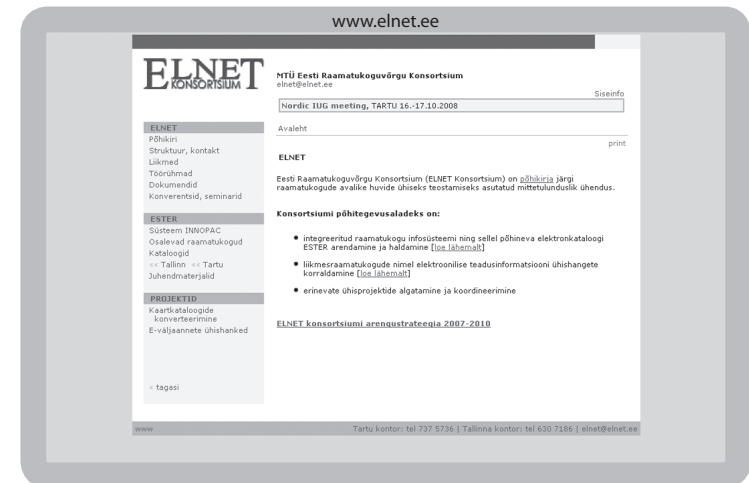
25 <http://www.movinghere.org.uk/> [Acces pe data de 12.04.2008]

mente și materiale audio din 30 de arhive, muzee, biblioteci locale și naționale care conțin și ilustrează motivele pentru care oamenii au venit în Anglia în ultimii 200 de ani.

Destul de originali, portughezii s-au gândit la o metodă care să lupte împotriva nivelului scăzut de performanță a elevilor portughezi la materiile științe și matematică, astfel a apărut *Proiectul BiblioCiência*²⁶. Departamentul de Biblioteci și Arhive a Municipality Lisabona vizitează școli cu un autobus echipat cu laborator. Autobusul este în conexiune cu cinci biblioteci municipale. Elevii sunt invitați să viziteze aceste biblioteci pentru a-și petrece timpul amuzându-se cu diferite jocuri despre științe, să efectueze experimente științifice, dar și pentru a împrumuta cărți și alte documente de bibliotecă care dețin informații despre știință. Există, de asemenea, un site Internet în care profesorii și personalul bibliotecilor pot depune documente care să fie utile în timpul orelor de studiu și temelor de acasă.

26 <http://www.bibliociencia.cm-lisboa.pt/> [Accesat pe data de 12.04.08]

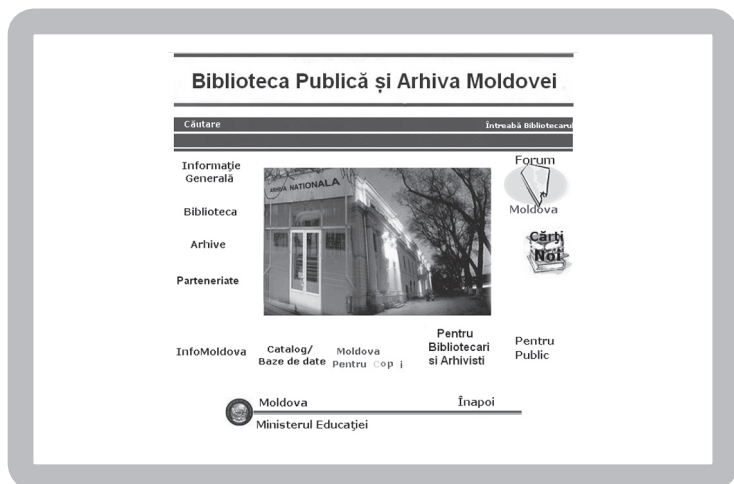

Norvegia a venit și ea cu un proiect de cooperare între biblioteci publice și arhive. *Serviciu de informare istoria și cultura locală / Lokalhistorisk spørjevev / Answering service about local history and local culture* — Proiect de cooperare care a implicat o arhivă, un muzeu și o bibliotecă. Serviciul se focalizează pe școli ca principal grup de utilizatori. Întrebările și răspunsurile sunt stocate într-o bază de date pe web și pot fi reutilizate.

În Estonia există un Consorțiu al Rețelei de Biblioteci din Estonia²⁷. O asociație non-profit a bibliotecilor, arhivelor și a altor organizații de informare. Principalele domenii de activitate sunt administrarea și dezvoltarea catalogului partajat ESTER al bibliotecilor estoniene, coordonarea achiziției publicațiilor electronice pentru bibliotecile membre ELNET și coordonarea altor proiecte comune.

27 <http://www.elnet.ee/> [Accesat pe data de 12.04.2008]

Site-ul „Biblioteca Publică și Arhiva Moldovei“

Privind experiența din Occident, mai exact modelul de colaborare dintre Biblioteca Publică și Arhiva statului Nevada din SUA (am avut ocazia să mă aflu acolo pentru câteva zile), după părerea mea, ar fi bine venit ca și la noi în republică să existe un departament al bibliotecii publice și arhivei, adică, să existe o bază de date comună și respectiv să existe colaboratori comuni care să se ocupe de aceasta bază. În așa mod, am realizat un site pe care l-am numit simplu „Biblioteca publică și Arhiva Moldovei“.

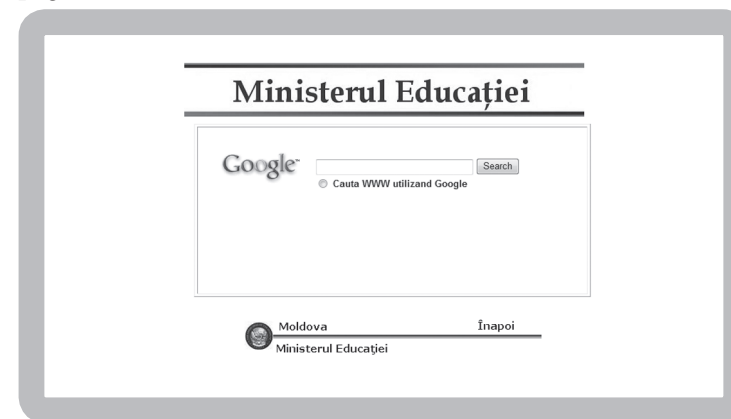
În imaginea de mai sus, se poate observa că în poza din profil am folosit imaginea Arhivei Naționale și a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“. Am ales această poză, considerând a fi reprezentativă pentru acest site, deoarece aceste două instituții: Biblioteca publică și Arhiva Națională, trebuie să colaboreze și împreună să aducă un aport considerabil în cultivarea unui nivel înalt de cultură în societate. Doar printr-un parteneriat strâns vor ajunge la succese deosebite, în primul rând, atât bi-

blioteca cât și arhiva trebuie să conștientizeze faptul că ambele instituții au un scop comun — de a informa publicul. Ele sunt păstrătoare a memoriei poporului nostru, trebuie să o promoveze și să o păstreze în continuare.

Principalele rubrici care le-am folosit pentru acest site au fost:

- Căutare
- Întreabă bibliotecarul
- Informație generală
- Biblioteca
- Arhiva
- Parteneriate
- Info Moldova
- Catalog / baze de date
- Moldova pentru copii
- Pentru Bibliotecari și arhiviști
- Pentru Public
- Cărți noi
- Forum Moldova

În cele ce urmează, am să încerc să explic esența și rolul fiecărei rubrici, deci, dacă utilizatorul va face clic pe cuvântul *Căutare* automat i se va deschide motorul de căutare google, pagina va arăta astfel:

În așa mod, utilizatorul va economisi timp și nu va mai fi nevoit să deschidă o nouă pagină de net pentru a căuta o anumită informație. Pentru a reveni la pagina principală este de ajuns să facă clic pe *Înapoi*.

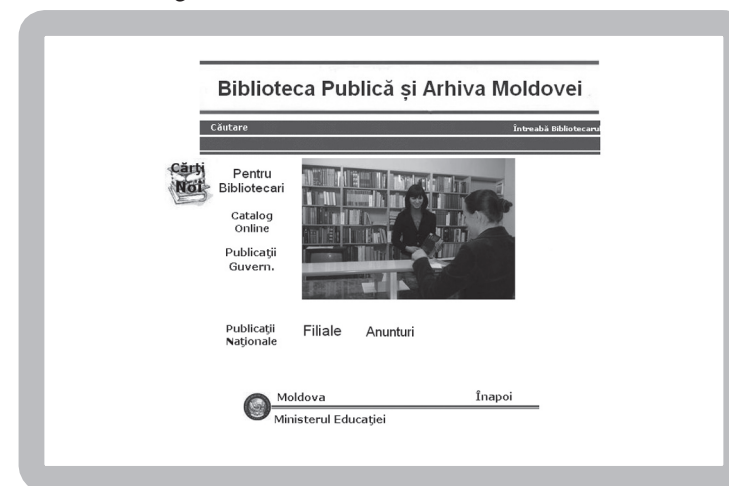
În rubrica *Informație generală* am introdus datele de contact atât a Bibliotecii Municipale „B.P.Hasdeu” cât și a Arhivei Naționale. Totodată, există și o hartă a locației pentru cei care nu știu exact unde se află aceste instituții, în SUA harta locației este un instrument necesar în regăsirea anumitei instituții, la noi mai puțin se practică, din acest motiv consider a fi un pas important pentru promovarea unei noi metode de regăsire a anumitei instituții.

Una din rubricile cele mai importante este *Biblioteca*. Aici, utilizatorii cât și bibliotecarii vor putea găsi informații utile despre publicațiile guvernului (www.gov.md, www.edu.md etc.), publicațiile naționale (www.flux.md, www.timpul.md etc.). Pentru cei care au acces la net și au întrebări există serviciul *Întrebă bibliotecarul*. Este un formular pe care utilizatorul îl completează, sunt 5 câmpuri: Nume/Prenume, email, adresa, telefon și întrebarea propriu-zisă, este posibil de scris și unele comentarii pentru a face mai clară întrebarea o transmite, iar în decurs de maxim 3 zile va primi răspunsul la întrebare.

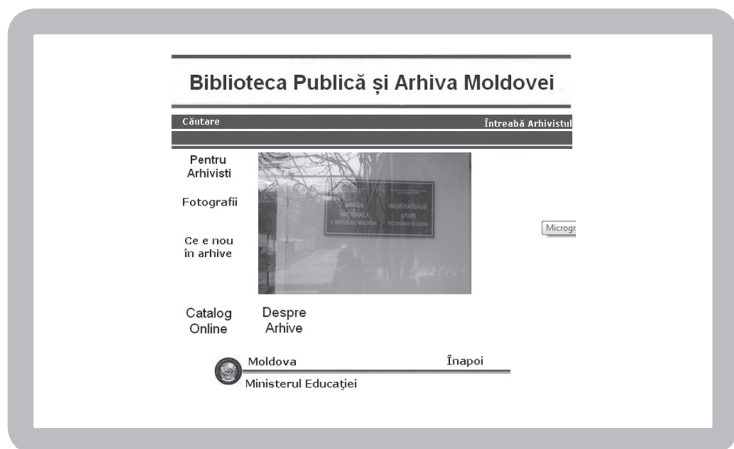
The screenshot shows the 'Biblioteca Publică și Arhiva Moldovei' website. At the top, there is a navigation bar with 'Căutare' and 'Întrebă Bibliotecarul'. Below this, there are links for 'Cărți Noi', 'Publicații', 'Catalog Online', and 'Publicații Guvern.'. A central image shows a person at a library desk. Below the image are links for 'Publicații Naționale', 'Filiale', and 'Anunțuri'. At the bottom, there is a footer with the Moldova coat of arms and 'Moldova Ministerul Educației'.

The 'Întrebă Bibliotecarul' form is titled 'Biblioteca Publică și Arhiva Moldovei' and 'Întrebă Bibliotecarul'. It contains the following text: 'Aveți o întrebare despre vreo carte? Dacă da, vă rugăm să citiți pagina din care sunt întrebările puse frecvent înainte de a îndeplini acest formular. Vă rugăm să scrieți întrebările/comentariile în cutia de mai jos. Vă rugăm să scrieți și adresa, Spallul și limba. Fii sigur să completezi informația despre adresa dumneavoastră înainte de a trimite acest formular.' Below this text is a 'Forum Moldova' logo. The form includes input fields for 'Numele:', 'Adresa de E-mail:', 'Adresa:', and 'Telefonul de zi:'. There is also a large text area for 'Întrebări/Comentarii:'. At the bottom of the form are two buttons: 'Trimite E-mail' and 'Anulează'.

În special pentru bibliotecarii există rubrică unde vor găsi informații utile despre anumite traininguri de instruire, care vor avea loc atât în țară cât și peste hotare, de asemenea aici se vor putea găsi anumite proiecte de dezvoltare și planuire a bibliotecii. În această rubrică utilizatorii vor putea accesa catalogul online al bibliotecii municipale, astfel, făcând clic pe *Catalog online* vor fi redirecționați către site-ul <http://hasdeu.md/find.shtml>. Cele 32 de filiale ale bibliotecii Municipale vor fi trecute în rubrica *Filiale*, iar filialele care dețin și un site el va fi prezent. În rubrica *Anunțuri* vor fi plasate cele mai noi anunțuri atât din domeniul biblioteconomic cât și cel social. Există, de asemenea, și rubrica *Cărți Noi*, aici vor fi înscrise cele mai noi intrări în bibliotecă. Pagina arată astfel:

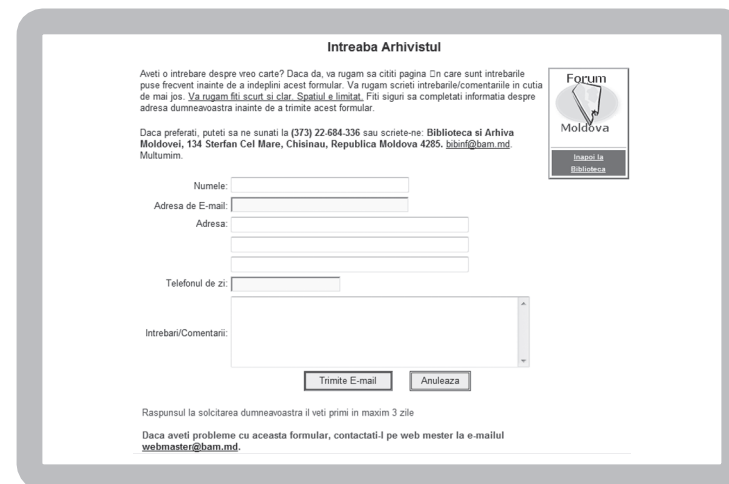
Să trecem și la capitolul Arhive. În prim plan se observă poza Arhivei Naționale a Republicii Moldova. În această rubrică am introdus informație despre Arhive, de asemenea, pentru arhiviști, ultimele noutăți din arhivă, traininguri, cursuri de instruire, concomitent proiecte și planuri de dezvoltare a arhivei și serviciilor ei. Am inclus și un *Foto Album* cu cele mai vechi documente de arhivă, poze cu anumite acte de istorie etc.

Ca și la rubrica *Biblioteci* în rubrica *Arhive* există un *Catalog online*, deoarece, până la momentul de față Arhiva Națională nu posedă un site și un catalog online, este binevenit ca în acest catalog online să introducă toate documentele care le deține, se poate de organizat o campanie, la fel cum a existat vara 2006 la Biblioteca Municipală, când tot fondul bibliotecii a fost trecut în baza de date Metro. Astfel, utilizatorii ar putea căuta simultan atât în catalogul Bibliotecii cât și a Arhivei, căci pentru el este esențial să găsească sursa, mai puțin contează locul în care se află ea. Acest catalog, în primul rând ar eficientiza munca arhiviștilor și considerăm, că prin aceasta ar exista o transparență a fondului Arhivei Naționale. Pentru cei care au anumite întrebări la arhivist există rubrica *Întreabă arhivistul*.

Utilizatorii vor trebui să completeze câteva câmpuri în care vor include: Numele, Prenumele, email, întrebarea/comentarii, s-a oferit un spațiu mai mare pentru anumite comentarii pe care utilizatorul le va putea face în cazul când nu are o întrebare concretă.

În rubrica *Parteneriate* vor fi incluse parteneriatele atât între Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Arhiva Națională cât

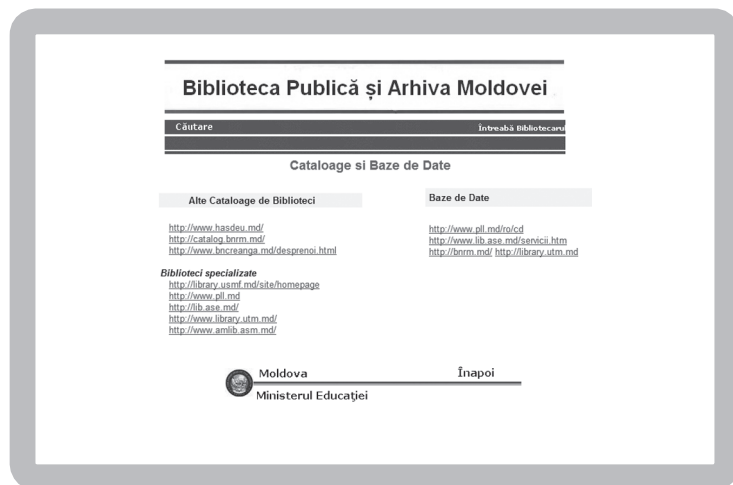
și alte parteneriate între bibliotecă și anumite organizații, arhivă și APL etc.

Pentru mai multe informații despre Moldova există rubrica Info Moldova, utilizatorii vor fi redirecționați și la site-ul www.moldova.md de unde vor putea afla cele mai proaspete noutăți despre Moldova.

Cei mai mici utilizatori nu vor fi neglijați, pentru copii există o pagină aparte, pe care am numit-o *Moldova pentru copii*. În această rubrică se vor găsi cărți pentru copii, anumite jocuri educative, tot ce este actual și interesant pentru copii.

În rubrica *Pentru public* am introdus informații utile despre Moldova, site-uri a ziarelor, radio și TV din Moldova, de asemenea, tot pentru public există un *Forum* în care oricine poate să intre și să discute pe anumite teme. Deseori, în discuțiile de pe forumuri se află adevăratele păreri ale utilizatorilor.

Pentru bibliotecari și arhiviști aici vor fi introduse informații utile atât pentru colaboratorii arhivei cât și pentru cei ai bibliotecii.

În rubrica *Catalog/baze de date* am introdus mai multe linkuri de biblioteci, biblioteci specializate, arhive, anumite baze de date.

Site-ul pe care l-am propus pentru eficientizarea colaborării dintre Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Arhiva Națională este doar o încercare, mai sunt multe de făcut în această direcție.

În prezent este recunoscut faptul că bibliotecile publice și arhivele au multe scopuri și obiective comune și asociațiile naționale și regionale sunt formate pentru a dezvolta o infrastructură regională eficientă pentru sectorul bibliotecilor și arhivelor.

Strategii naționale și locale mai bine conturate se dezvoltă acum în multe țări ceea ce ar trebui să ajute bibliotecile și arhivele să își dezvolte direcțiile și parteneriatele în așa fel încât să abordeze eficient problemele cu care se confruntă. Cu toate acestea, este nevoie de o acțiune mai concentrată și mai largă.

Autoritățile naționale trebuie să încurajeze o abordare cât mai eficientă a problemelor de incluziune socială și să re-

cunoască rolul unic pe care bibliotecile publice și arhivele îl pot juca în reînnoirea zonelor și în agenda incluziunii sociale. Bibliotecile și arhivele trebuie să cunoască o asemenea agendă și să se asigure că urmăresc atingerea scopurilor sau obiectivelor.

Autoritățile locale ar trebui să sprijine și să promoveze activitatea bibliotecilor și arhivelor, să asigure resursele adecvate, să creeze structuri pentru facilitarea parteneriatelor cu alte organizații, să recunoască și să înainteze diverse metode de evaluare.

Bibliotecile publice și arhivele ar trebui să fie susținători ai incluziunii sociale folosindu-se de rolul lor în asigurarea educației permanente, a e-guvernării, a regenerării regiunilor etc. ca mijloace de combatere a excluderii sociale. Aceste două instituții ar trebui să transforme incluziunea socială într-o prioritate de politică în cadrul tuturor serviciilor lor. Cultura organizațională ar trebui să fie una în care incluziunea socială să poată avea succes.

Arhivele și bibliotecile publice ar trebui să consulte și să implice grupurile excluse social, atât printre utilizatorii cât și non-utilizatorii, pentru a se asigura că serviciile sunt bazate pe cerințe.

Cei care elaborează politica și personalul, prin contactul cu liderii comunității etc. ar trebui să încurajeze utilizatorii să fie proactivi în a se asigura că primesc servicii corespunzătoare necesităților.

Organizațiile de formare profesională ar trebui să se asigure că programele și cursurile oferite de biblioteci publice și arhive sunt relevante pentru publicul țintă. Tot personalul, nu numai cei care lucrează direct la serviciile de relații cu publicul, are nevoie de educație continuă pentru a-și dezvolta sensibilitatea față de diversitatea culturală și socială, pentru a oferi asistență adecvată clientului și, de asemenea, pentru a îndeplini un rol de instruire.

Instituțiile de cercetare și agențiile de finanțare a cercetării trebuie să sprijine examinarea detaliată a nevoilor legate de moștenirea culturală a publicului. Ele mai trebuie să desfășoare o monitorizare statistică detaliată a folosirii serviciilor de către categoriile de persoane excluse social și să utilizeze metode eficiente, cuprinzătoare de evaluare pentru a măsura impactul sectorului asupra incluziunii sociale.

Furnizorii de telecomunicații trebuie să asigure conexiuni ICT pentru toate comunitățile indiferent de localizarea geografică, de exemplu: prin bandă largă, cablu sau tehnologie optică.

Creatorii de hardware și software trebuie să continue să creeze noi metode de furnizare a serviciilor folosind IST și să îmbunătățească formatele accesibile și serviciile multilingve.

Bibliotecile publice și arhivele vor trebui să furnizeze servicii utilizând o varietate de canale de livrare incluzând rețele, produse mobile, chioșcuri și televiziune digitală. Aceste instituții, în mod crescător, vor trebui să furnizeze servicii și să comunice cu utilizatorii printr-o gamă largă de sisteme de livrare, de exemplu fără fir, e-mail, conversații pe viu de tipul chat, video-conferințe și centre de apel. Accesul de departe prin produse mobile, laptop-uri, etc. poate deveni realitatea, după cum populația activă cere informații.

Atât arhivele cât și bibliotecile publice trebuie să fie proactive în acțiunea de a se asigura de recunoașterea lor ca puncte de acces la cunoștințe, informații și educație, ca porți de furnizare perfecționate, ghizi și navigatori în mediul informațional. Vor trebui să dezvolte mediile de învățare virtuale pentru a crește impactul asupra sectorului de educare permanentă.

Ele sunt instituții care au un rol important în domeniul educației, folosind din depozitele lor materiale de instruire în beneficiul utilizatorilor lor. Oricum, toate instituțiile de moștenire culturală au obligația să acționează ca factori ai schimbării pentru a răspunde politicilor și dezvoltărilor educaționale

BIBLIOGRAFIE:

1. Agache, Catinca. Biblioteci în timp. / C. Agache. — Iași : Princeps, 2004. — 184 p.
2. Anghelescu, G.B. Biblioteci, arhive & centre de informare în secolul 21 : Lucrările Conferinței. Brașov, 18-22 august 1997. Târgu-Mureș, 25-28 august 1997. — Brașov : Bib. Centrală a Univ. „Transilvania“, 1997. — 106 p.
3. Apostolova, S.V., Dmitrieva, M.D. Activitatea comună a bibliotecii și școlii cu privire la formarea culturii citirii la elevii din cl. 1-8 : Recomandări bibliografice în ajutorul îndrumătorilor lecturii copiilor. / S.V. Apostolova, M.D. Dmitrieva. — Ch. : Timpul, 1980. — 70 p.
4. Cartea românească veche în bibliotecile documentare ale arhivelor statului / Direcția generală a Arhivelor Statului R. S. România. — București, 1985. — 365 p.
5. Crăciun, I. Biblioteca Bibliologică: Management pentru viitor — Biblioteci și arhive, Cluj, 2000. — 216 p.
6. Dicționar al științelor speciale ale istoriei : Arhivistică, cronologie / Direcția Generală a arhivelor statului. — Buc.: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982. — 268 p.
7. Gologan, Larisa. Bibliotecile publice din Republica Moldova : Situații statistice 2001-2002 / L. Gologan. — Ch. : BNRM, 2003. — 16 p.
8. Kozlov, V. Библиотекарь и архивист — профессии общественно значимые. / V. Kozlov. — Moskva, 1987. — 85 s.
9. Moraru, Alexandru. Depozit al memoriei neamului : 185 de ani de la întemeierea Arhivei Naționale a R. M. // Săptămâna. — 2000. — 29 dec. — P. 28

Surse electronice

10. <http://dlis.dos.state.fl.us/>
11. <http://lanic.utexas.edu/la/region/library/>
12. <http://libmuse.msu.montana.edu/epubs/nadb/>
13. <http://www.artsandlibraries.org.uk/creatingpartnerships/index.html>
14. <http://www.calimera.org/default.aspx>
15. <http://www.collectionscanada.gc.ca/index-e.html>
16. <http://www.elnet.ee/>

17. <http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/066e-Martin.pdf>
18. <http://www.kdla.ky.gov/>
19. <http://www.libraries-archives.gov.mt/>
20. <http://www.linc.lv>
21. <http://www.mla.gov.uk/website/home>
22. <http://www.nationalarchives.gov.uk/advisorycouncil/>
23. http://www.neumann-haz.hu/db/dia_en.html
24. <http://www.pictureaustralia.org/>
25. <http://www.pulmanweb.org/>
26. <http://www.sil.si.edu/SILPublications/Online-Exhibitions/>
27. <http://www.tsl.state.tx.us/>
28. <http://www.uky.edu/Subject/libraries.html>
29. www.cipfa.org.uk
30. www.library.yale.edu

Producția editorială autohtonă în colecțiile Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”: anul 2006

Dr. conf. univ. **Lidia KULIKOVSKI**,
director general Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”;
Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM
Daniela GORINCIOI

În jurul cărții, acest fenomen miraculos care a străbătut mileniile culturale ale umanității, se discută foarte mult. „*Di-hotomia ei contradictorie și uimitoare*, spune Ion Stoica, *a legat-o de toate mișcările omului, de pașii gândului și ai zilelor, de chemarea liniștii și a zidirii, de câmpurile adevărului și ale îndoielii, întrebările despre rosturile cărții pot primi, cu aceeași îndreptățire, răspunsuri care împacă și încântă, ca și răspunsuri care tulbură și stârnesc.*“

Puterea cărții, continuă I. Stoica, *nu stă în formele ei, ci în esența pe care o îmbracă — o esență biruitoare asupra marilor primejdii: trecerea, depărtarea, haosul, tăcerea și singurătatea. În relație cu fiecare dintre aceste vrăjmășii, cartea e sfetnic și lumină, tezaur și unealtă, alter ego și obște, o alcătuire fără de care n-am ști să închipuim lumea de azi.*

Instituția cărții — biblioteca — alături de instituția creatoare de carte, editura, organizează, sistematizează și comunică ceea ce editorii realizează.

Funcția principală a bibliotecii este constituirea unei colecții capabile să îndeplinească cerințele informaționale, cognitive, culturale și de recreere ale locuitorilor unei localități. Colecția

Bibliotecii Municipale s-a dezvoltat în ultimele decenii printr-o vastă actualizare a tuturor domeniilor, prin prezența noutăților editoriale ale editurilor basarabene. În această perioadă s-a pus accentul pe completarea fondului cu publicații în limba română, ca urmare a cererii enorme de cărți în grafie latină, după revenirea la alfabetul firesc. Prezența multor etnii în mozaicul demografic chișinăuian determină achiziționarea cărților și în limbile minorităților lingvistice, iar tendința de globalizare reclamă achiziții și în limbile de circulație internațională — engleză, franceză, germană, spaniolă. Societatea Cunoașterii, a Internetului are nevoie și de alte suporturi pe care biblioteca le achiziționează — carte electronică, carte audio, CD, DVD, baze de date etc.

Asigurarea proporționalității între diferite domenii ale științei, tehnicii și culturii depinde în cea mai mare măsură de oferta editorială.

Una dintre sarcinile principale ce stau în fața oricărei edituri este aceea de a lansa cărțile, care să satisfacă cerințele publicului în tipărituri. Fiecare editură propune cititorului literatură dintr-un anumit domeniu ori din mai multe domenii [9], încercând să țină cont de mai mulți factori:

- interesele cititorilor;
- sondajele de opinie;
- cererea pieței informaționale;
- necesitățile bibliotecilor, instituțiilor de învățământ;
- rețelele de distribuție a cărților.

În RM sunt înregistrate mai mult de 200 de edituri, dar își desfășoară activitatea constant și fecund doar un număr mic din ele. Ne-am propus să facem o analiză a producției editoriale autohtone din anul 2006, să depistăm și să analizăm cantitativ și calitativ cărțile achiziționate din producția editorială a acestui an de către Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“.

Cadrul teoretic, ca și cel experiențial, al activității editoriale în RM și al problemelor de achiziții în biblioteci este unul ne-

explorat. Este evidentă, deci, necesitatea unui studiu de caz care ar sintetiza cadrul teoretic și experiențial în scopul cunoașterii stării de fapt și ar analiza rezultatele relației editură-bibliotecă în procesul de achiziție prin exemplul BM „B.P. Hasdeu“.

Puținele materiale publicate și rumoarea din societate precum că nu se citește în RM, că oamenii și bibliotecile nu mai cumpără cărți, indică asupra unor probleme. Din aceste supoziții și din necesitatea soluționării problemelor, reiese obiectul cercetării: producția editorială a anului 2006 — editare (activitatea editurilor) și achiziție (activitatea bibliotecilor).

Caracterizarea surselor bibliografice la subiectul cercetat

Subiectul abordat — anul editorial 2006 în colecția BM — a determinat diversitatea surselor bibliografice necesare investigației noastre și analizei de caz.

Convențional, resursele informaționale cercetate au fost ordonate în patru module:

1. Literatura în care sunt elucidate aspectele teoretice ale subiectului abordat

În acest modul menționăm lucrările, de un real folos, ale cercetătorilor Bertrand Calenge (Ed. Bucureștilor, 1999), Mihai Lescu (CCRE „Presa“, 2005), Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Sultana Craia (MinoR, 2007); Lidia Kulikovski (Epigraf, 2006), Alexe Rău (Museum, 2007), Ion Stoica (Ex-Ponto, 2005).

Cercetătorul francez Bertrand Calenge, în studiul monografic citat, abordează teoretic problemele constituirii colecțiilor în biblioteci, caracterizează legitățile, evaluează normele, procesele tehnologice ale acestei activități, propune căi de realizare a unei politici de achiziție, schițează scheletul unei colecții, arată importanța achizițiilor și metodologia de realizare a lor, susținând ipoteza că *a achiziționa înseamnă a crea patrimoniul*. Filosofic abordând tematica, B. Calenge afirmă că achiziția este *neliniștea dialectică a bibliotecilor*, este procesul cel mai dificil și responsabil al lor.

Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Sultana Craia (*Biblioteca în societatea informației*, MinoR, 2007) toți trei autori cu experiență de cercetare și muncă în biblioteci, care au numeroase prilejuri de a reflecta împreună, propun o serie de teme de reflecție tuturor celor legați într-un fel sau altul de lumea cărții și a bibliotecii.

Pornind de la afirmația că drumul cărții a fost strâns legat de cel al bibliotecii, pe care a făcut-o, cu mulți ani în urmă, bibliologul Dan Simonescu constata: „*Cartea și biblioteca sunt două noțiuni în perfectă armonie, care trăiesc bine una lângă alta, ba mai mult se completează în așa fel, încât una fără alta nu poate viețui... Cartea este mijlocul necesar de a trăi, o necesitate vitală pentru omul înzestrat cu pasiunea cunoașterii adevărului și a noului, pentru omul dotat cu simțul a tot ce este frumos în lume.*” Autorii urmăresc această relație și modul cum sincronizează mesajul lor funcțional de a pune cartea în serviciul oamenilor. Ei evidențiază virtuțile cărții ca element fundamental în transferul de informație, accentuând criza și oportunitățile oferite de revoluția în care se desfășoară, astăzi, relația dintre carte și bibliotecă, dintre instituțiile producătoare, difuzoare și de valorificare a cărții.

Preocupați de problematica bibliologică, dar și de cea a comunicării, în volumul nominalizat cercetătorii abordează schimbările radicale din această relație sub aspect antropologic, psihologic și sociologic, atenționând asupra repercusiunilor prezenței tehnologiilor în relația *cartea-biblioteca-cititorul*.

Alt volum (*Biblioteca azi. Informare și comunicare*, Bibliotheca, 2004), de aceiași autori — Gheorghe Buluță, Victor Petrescu și Sultana Craia -, abordează subiectul *Biblioteca azi: informare și comunicare* și îl dezghioacă pornind de la nume notorii ca Daniel Bounoux, Jurgen Habermas, Bernard Floris, Bernard Mieghe, Isabelle Paillart, încearcă, utilizând teoriile lor, să găsească loc bibliotecii în câmpul comunicațional modern, convinși fiind (și demonstrând) că *biblioteca este spațiul cel mai*

„concentrat“ din punct de vedere comunicațional și informațional. În acest univers (în bibliotecă) se adună și devin accesibile, susțin ei, cel puțin teoretic, toate mijloacele de comunicare în masă: cărțile, revistele, ziarele, casetele, CD-urile și alte mijloace de comunicare noi.

Ca și conceptul de *comunicare*, conceptul de *informare* are, în viziunea autorilor, un caracter polivalent și ambiguu, ridicând numeroase probleme în încercarea de a se formula definiții complete. De aceea, ei dedică un paragraf, al volumului, încercării de definire a acestor concepte, urmărind raportul *informație-comunicare*. Citându-l pe Robert Escarpit, care considera comunicarea ca un *act*, iar informația, ca *produs* al acesteia, se caută locul bibliotecii în toate modelele de comunicare și în toate modelele ciclului informației. Se analizează și exemplifică modelul social pentru ciclul informației al lui Yves F. Le Coadic și N. Drăgulănescu, prezintă forma grafică a lanțului comunicării în cadrul științei informației ca model „fizic“, ilustrează, printr-un plan complex, circulația informației (comunicării specifice) științifice și tehnice în societate, între emițătorul de informații și receptor. Biblioteca își are locul ei în acest proces de circulație a informație. Autorii susțin că „*informația este vehiculată în forme orale, scrise, audio-vizuale, stocată, prelucrată, transmisă de edituri, biblioteci* (sublinierea noastră — L.K., D.G.), *organisme științifice, centre și oficii de informare-documentare, cu alte cuvinte, comunicată într-un circuit cu ramificații, prin intermediul unor suporturi, care sunt documentele (pe hârtie, bandă magnetică, film, suport electronic)*“.

Editurile sunt alături de biblioteci. În sistemul cercetării (Yves F. Le Coadic, N. Drăgulănescu) există trei etape:

- constituirea;
- comunicarea;
- utilizarea informației.

Acest ciclu este compatibil, în plan economic, cu etapele:

- producție;
- distribuție;
- consum.

Biblioteca participă, considerăm noi, în toate cele trei etape ale cercetării științifice. Editurile participă la producție, distribuție. A treia etapă (în plan economic) — *consumul* (avem în vedere consumul în masă) — implică bibliotecile să fie ca mediator și finalitate a actului de producție (concluzia noastră).

Data fiind importanța bibliotecii, ca spațiu al comunicării pe mai multe planuri, și ținând seama de actualele ei funcții de informare, inserție în social, am considerat utilă această lucrare care ne-a pus în temă referitor la actul final al activității editoriale și relația, contribuția bibliotecii la difuzarea producției editoriale.

O lucrare utilă, în munca de cercetare efectuată asupra subiectului abordat, a fost *Activitatea editorială. Ciclu de prelegeri*, editată în anul 2005, a profesorului universitar Mihai Lescu, care este prima publicație din domeniul activității editoriale. Autorul încearcă să pună o bază în ceea ce privește literatura de specialitate, fiind totodată un punct de pornire în familiarizarea tuturor celor interesați de istoria și tehnologia editării cărții.

Volumul *Cărți cu dedicații (în colecția Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“)* prezintă interes prin studiul introductiv al L. Kulikovski care caracterizează detaliat fondurile BM și subdiviziunea specializată a bibliotecii — *Colecția de autografe și dedicații*, care numără peste 2 600 de cărți astfel marcate. Interesul nostru asupra acestui volum a avut și un alt scop — să urmărim prezența editurilor (în general) și a editorilor (în particular) în această colecție. Astfel am regăsit în paginile volumului autografe atât ale editorilor Nicolae Guțan (Gunivas), Iurie Colesnic, Andrei Gamarț (Museum / Ulysse), Marcela Mardare, Manole Neagu (Pontos), Ion Hadârcă (Garuda-Art), Grigore Grigorescu (Phoenix), Ioan Mânăscuț (Princeps), Dorina Rusanovschi (Știința), cât și ale unor scriitori și publi-

ciști, care au monitorizat problemele editurilor, procesul editorial și al pieței de carte în RM.

Volumul *Cartea, modul nostru de a dăinui* de Lidia Kulikovski este o antologie, care adună articole referitoare la contribuția autoarei la dezvoltarea domeniului biblioteconomic în general și al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“, în special, cu toate realizările și problemele, inclusiv cele legate de carte și colecție. De un real folos au fost interviurile: *Cartea — oglinda mântuirii omenești* (consemnare Veronica Gorincioi), *Americanii știu rostul cărții* (consemnare Vlad Pohilă și Tamara Gorincioi), *Un veritabil templu al cărții: BM „B.P. Hasdeu“* (consemnare Vlad Pohilă), *Cărțile sunt a doua noastră religie* (consemnare Grigore Grigorescu) și *Bibliotecile — coloana vertebrală a culturii unui popor* (consemnare Nadina Gheorghită). Toate au subiectul *cartea* — cartea în viața autoarei, cartea în activitatea biblioteconomică (problemele de viitor ale colecțiilor, problemele curente legate de limitările financiare pentru achiziții, importanța calității colecțiilor), cartea în viața unui popor etc.

Și *Puterea cărții*, un alt volum, al reputatului bibliolog Ion Stoica, nu a putut lipsi din bibliografia consultată. Volumul conține câteva dintre articolele publicate în diverse reviste sau prezentate la radio, în ultimii ani, de către profesorul universitar de la București. Atitudinile, punctele de vedere exprimate asupra puterii cărții într-un stat, asupra problemei lecturii, asupra dezvoltării colecțiilor de documente în Societatea Informației sunt actuale și trebuie luate în considerație.

„Încercând să cuprindă mai bine vârtejul schimbării și să găsească repere mai trainice, în această epocă a prefacerii necesare și adesea neînțelese, unii, spune profesorul I. Stoica, își îndreaptă privirea spre statornicia cărții și se întreabă dacă ea, cartea, poate fi socotită ca una dintre puterile rânduite ale comunității. A câta putere în stat este cartea?“, se întreabă I. Stoica. Și tot el răspunde: „Întrebarea e falsă și adevărată, în același timp. Cartea nu intră în ordinea puterilor comune, a ierarhiilor ușor

de recunoscut, nu reprezintă o forță global instituționalizată, deși există atâtea instituții ale cărții. A câta putere?“, se mai întrea-bă I. Stoica. Răspunsul este: „Ultima, sau, mai degrabă, cea fără rând, cea de care nu ține nimeni seama, o lume de fluxuri tangibile și, totuși, invizibile, pentru a căror detectare nu s-au desco-perit, încă, aparatele potrivite. E un răspuns descurajator și, din fericire, doar parțial adevărat. Cartea este o altfel de putere, una care se supraordonează, care trebuie căutată în țesuturile mai adânci ale societății. Ea conferă noblețe și forță, sens și temei-nicie celorlalte puteri. Fără carte, adică fără cunoaștere, exercițiul puterilor în societate s-ar întoarce la stadii primare, la drumul scurt și amintirea săracă.“

Iată prin ce este prețios efortul editurilor noastre, chiar dacă ele editează puțin, nu tot timpul calitativ, contribuția edi-turilor e imensă pentru o țară.

Pentru a prezenta conținutul, de excepție, al volumului, exemplificăm prin câteva titluri: *Puterea cărții; Dezvoltarea colecțiilor bibliotecii universitare; Patru decenii în casa cărții; Calea spre modernizarea bibliotecilor este deschisă; Spectatorul și cititorul; Numai cercetarea salvează; Nicolae Iorga, cititorul ș.a.*

Volumele cunoscutului bibliolog Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale a RM, au fost utilizate din interes pentru tematica comună ambelor domenii — editorial și biblioteconomic, cea a cărții și a colecției. A. Rău a reușit să scoată la iveală un întreg tablou al stării de lucruri în acest sector, a abordat problema lucrărilor de scriitori autohtoni și a unor lucrări deosebit de solicitate, dar și a acumulării unor mijloace extrabugetare destinate reînnoirii fondului. Autorul pune în discuție cercetările profesorului V. Neșitoi (Minsk) care raportează că a descoperit și a formulat, în baza cercetării matematice a dinamicii colecțiilor bibliotecilor, legea universală a dispersării și îmbătrânirii (în-vechirii) informației. Referitor la discuțiile despre viitorul cărții și, în special, despre dispariția cărții, autorul afirmă că acestea nu au niciun suport concludent. „Realitatea, spune A. Rău, este

că, în ceea ce privește suporturile publicațiilor, nimic nu înlocuieș-te nimic, lucrurile noi și cele vechi coexistă pașnic într-un spațiu integrat“, care se numește societate multimedia.

Volumul *Un fir de plumb atârnat de un lucru fragil și îna-ripat* (Museum, 2007) mai include și portrete de editori care la fel au fost apanajul cercetării noastre.

Modulul mai include un volum de politici internaționale pe care le vom caracteriza în ansamblu deoarece conțin materiale reglementatoare.

Politicile internaționale — *Biblioteca publică: Linii direc-toare IFLA / UNESCO pentru dezvoltare* (Epigraf, 2007). *Decla-rația de la Glasgow privind bibliotecile, serviciile de informare și libertatea intelectuală, Manifestul UNESCO pentru biblioteca publică* — vin cu completări, moderne, la *Charta cărții*, cu pre-vederi legale, recomandări, standarde, norme de constituire a colecțiilor în era Internetului și a Societății Cunoașterii.

Manifestul UNESCO, respectat de biblioteci, stipulează clar că „colecțiile trebuie să reflecte tendințele contemporane și evoluția societății, ca și memoria omenirii și produsele imagina-ției ei. Colecțiile și serviciile trebuie să fie protejate de orice formă de cenzură ideologică, politică sau religioasă și de presiunile co-merciale“. Acest document (aprobat în 1994) stă la baza consti-tuirii oricărei politici instituționale de organizare a colecțiilor și ne-a ajutat să elaborăm mai bine politica de achiziție a BM „B.P. Hasdeu“.

Declarația de la Glasgow, un document, relativ recent (2002), având la bază promovarea libertății intelectuale, stipu-lează următoarele cu referire la colecțiile de bibliotecă:

- bibliotecile și serviciile de informare se vor strădui să dobândească, să conserve și să difuzeze cele mai variate documente, reflectând pluralismul societății. Alegerea în materie de achiziție și difuzare va fi făcută pe criterii profesionale și nu din considerente politice, morale sau religioase;

— bibliotecile și serviciile de informare vor face astfel încât colecțiile să fie accesibile tuturor.

Din studiul atent al politicilor BM „B.P. Hasdeu” ne-am convins că se respectă și acest document și este utilizat în procesul de selecție și achiziție de carte.

Importanța lucrării *Biblioteca publică: Linii directoare IFLA / UNESCO pentru dezvoltare* e de la sine înțeles, de vreme ce a fost tradusă și de comunitatea biblioteconomică din RM, fiind editată la o editură basarabeană. În lipsa altor documente naționale legale sau metodice, referitoare la constituirea colecțiilor — etape, criterii, norme de achiziții, norme financiare pentru achiziție — lucrarea este cel mai bun document reglementator, metodic, de orientare în procesul de achiziție.

2. Resursele bibliografice interdisciplinare

Acest modul include lucrările cercetătorilor Valeriu Capcelea (ARC, 2001), Constantin Cucoș, (Polirom, 1999, 2002), Alina Profiroiu (Ed. Economică, 2005) necesare în cadrul investigației pentru înțelegerea și mai buna caracteristică a domeniilor cunoașterii, după care au fost structurate și sintetizate cărțile editate și achiziționate în colecția BM.

3. Resursele bibliografice — formal împărțite în două părți, din culegeri, publicații periodice

Prima parte abordează problemele editoriale: producția editorială — cantitate, calitate, piața cărții, difuzare, promovare, tiraje, executare tipografică, cititorul. S-au produs — Vasile Gârneț, Gheorghe Erizanu, Iurie Colesnic, Gheorghe Prini, Marcela Mardare, Anatol Vidrașcu, Andrei Gamarț, Iurie Bârsa, Eugen Lungu, Oleg Bodrug ș.a., ale căror opinii le-am comentat mai detaliat în lucrare.

Cea mai mare contribuție a avut-o Vasile Gârneț, care a redat, prin intervievarea persoanelor *ce au acumulat o bogată experiență și pricepere în editarea cărții*, nuanțat și *in extenso*,

în suplimentul tematic al *Contrafortului*, starea de fapt a fenomenului editorial din Republica Moldova. „*Am convocat la acest colocviu sui generis profesioniști ai domeniului, recunoaște Vasile Gârneț, adresând aceleași întrebări mai multor persoane, întrucât problemele sunt comune și am dorit să le aflăm opinia, pornind de la experiența pe care a avut-o fiecare în acești ani.*”

Ca peisajul să fie complet V. Gârneț a adresat un șir de întrebări unui grup important de scriitori basarabeni de toate vârstele, ca „*să-și spună părerea asupra fenomenului editorial din Basarabia, cu bunele și relele lui, să comenteze relația pe care o au cu editorii și cu publicul cititor, să evalueze aderența moldovenilor la literatura artistică și la carte în general*”. În același sens am cules informații revelatorii în câteva din librăriile din Chișinău.

„Trecerea în revistă a fenomenului editorial basarabean, spune V. Gârneț, a avut scopul să trezească ecouri, să ofere celor mai importanți editori ai momentului de la Chișinău posibilitatea să vorbească despre problemele și — de ce nu?! — succesele lor.”

Ca o totalizare, autorul acestor interviuri consideră că *producția de carte, cartea în general, este marea miză și marea șansă a Basarabiei în anii ce vin.*

Aici, adăugăm noi, V. Gârneț împărtășește punctul de vedere al profesorului Ion Stoica despre puterea cărții pentru un stat, pentru un popor.

A doua parte cercetează problematica colecțiilor ca aspect important de asigurare a accesului la informație. Autorii care s-au produs cu articole pertinente au fost Magda Cărăuș, Lidia Kulikovski, Parascovia Onciu, Elena Roșca, Irina Spișin, Emil Vasilescu. Cele mai frecvent abordate și cercetate subiecte de acești autori se referă la caracterizarea colecțiilor din punctul de vedere al plenitudinii, relația bibliotecii cu editurile, acțiunile comune ale editurilor și bibliotecilor, formarea colecțiilor ca rezultat al colaborării între edituri și biblioteci, modelele de politici de constituire a colecțiilor, de dezvoltare a lor, de colabo-

rare editorial-bibliotecară, reflecțiile asupra cărții pentru copii din fondurile bibliotecii, problemele de finanțare a achizițiilor, schimbările formatelor, purtătorii de informație și locul lor în colecție, problemele achiziției în raport cu haosul informațional al Internetului și cerințele Societății Informaționale.

Contribuții constante în susținerea și promovarea subiectului tezei noastre au acumulat publicațiile periodice *Literatura și arta*, *Capitala*, *Univers pedagogic*; revistele de specialitate — bibliologice, biblioteconomice ca: *BiblioPolis*, *Biblioteca* (București), *Magazin bibliologic*, *Lectura* (Cluj-Napoca), *Lector* (Focșani), *Rafturi* (Brăila), *Gazeta bibliotecarului*.

4. Sursele — materie primă pentru studiul de caz

Mai întâi mă refer la cele 12 volume de *Bibliografie Națională*, citite și analizate din scoarță-n scoarță, în baza lor s-au făcut toate calculele, statisticele comentate, analizele prezente în lucrare.

Bibliografia Națională a Moldovei, editată de Camera Națională a Cărții a Republicii Moldova, cuprinde următoarele compartimente: cărți, autoreferate, teze, articole din reviste și ziare, referințe, recenzii, note muzicale, artă. Se editează din 1958 și apare lunar.

Edițiile curente și retrospective ale bibliografiei naționale (*Bibliografia Națională a Moldovei* ediție lunară; *Cărțile Moldovei*, *Publicațiile periodice ale Moldovei* — ediții fundamentale), elaborate în baza Depozitului Legal, asigură o prezentare amplă despre toate genurile de documente, apărute în țară. Destinația publicațiilor au ca scop asigurarea controlului bibliografic național și servesc ca surse de selectare a informației în diverse domenii etc.

Bibliografia Națională a fost și rămâne a sluji ca temelie la elaborarea tuturor celorlalte bibliografii: pe subiecte, biobibliografii, accentuând astfel rolul ei important pentru sistemul informațional.

Apoi ca sursă fundamentală pentru lucrare evidențiez catalogul electronic al BM „B.P. Hasdeu” cu ajutorul căruia am depistat titlurile editate în 2006 și intrate în bibliotecă. Catalogul electronic este un instrument care oferă mai multe opțiuni de căutare. Pentru prezenta lucrare am utilizat următoarele criterii de căutare: cuvântul-cheie *editura*, *anul 2006*, *domeniul cunoașterii și vedeta de subiect*, *cota CZU*. Rezultatele căutărilor în catalogul electronic www.hasdeu.md le-am comparat în consecință cu rezultatele obținute în urma cercetării *Bibliografiei Naționale*.

Un modul de resurse, cu totul aparte, include materialele din presa autohtonă care au avut ca subiect relația de conlucrare a bibliotecilor cu editurile. Imbold și materie primă pentru a depista aceste surse, ne-a servit volumul editat de BM „B.P. Hasdeu”, *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în presă (2002—2006)*. Presa înregistrează (ne referim la ultimii 5 ani) 346 de articole, relatări, informații despre lansările de carte realizate în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și filialele ei împreună cu editurile care le-au tipărit și autorii care le-au scris. Destul de multe, considerăm, sunt sursele despre donațiile de carte de la edituri — 26 de articole.

Nu am parcurs *de visu* toate articolele, doar 68, pentru a vedea mai clar relația de colaborare edituri-biblioteci și influența acestei relații asupra procesului de achiziție. Am înțeles că o regulă și o politică nescrisă, dar respectată de BM „B.P. Hasdeu”, este achiziția, în număr rezonabil (de 50—100 exemplare), obligatorie a cărții lansate.

Ne-am convins că nu poți analiza obiectiv situația doar vehiculând cu cifre și statistici raportate de BM „B.P. Hasdeu” și Camera Națională a Cărții. Ne-au ajutat mult articolele acestui modul, descoperind alte aspecte ale relației editură-bibliotecă, decât cea de simplă achiziție — cea de colaborare, de susținere, de apreciere și respect reciproc, lucruri mult mai importante în constituirea unei colecții calitative, relevante nevoilor de informare.

1. PROCESUL EDITORIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA: STAREA ACTUALĂ

Activitatea editorială. Realizări, probleme, premise

Peisajul editorial basarabean actual are la bază schimbările radicale produse după căderea imperiului sovietic. Anii '90 ai secolului trecut, însă, cu mare greu pot fi numiți anii formării fenomenului editorial basarabean. *Pe un fundal dezastruos, datorat în mare parte penuriei economice, dar și dezinteresului cvasigeneral pentru carte, în Basarabia a fost adoptată grafia latină, ceea ce a dus automat la o mare cerere de carte pe piață: manuale, dicționare, literatură care se studia conform programelor școlare, restructurate și ele.*

Boomul editorial, urmat imediat după dezlegarea de totalitarism, după cum susține Vasile Gârneț, „a fost alimentat de patosul patriotic al suveranității, independenței și grafiei latine, dar compus din ediții-pirat, scoase în tiraje enorme (în special traduceri din literatura universală, apărute înainte de 1989 la editurile din România, dar și opere ale clasicilor reeditate amatoristic)” [20], și nu poate fi considerat nici valoare, nici succes. Calitatea și valoarea producției editoriale a scăzut și mai mult odată cu apariția așa-ziselor „cărți în regie proprie”, spune Vasile Gârneț [20]. Acest fenomen s-a diminuat treptat *pentru că noile realități democratice ofereau și șanse pentru afirmarea celor cu adevărat valoroși, a persoanelor cu o autentică vocație în domeniu.* Oameni cu vocație editorială sau dovedit a fi mulți și de calitate.

Astfel, *într-o lungă și anevoioasă competiție cu amatorismul și impostura de pe piața cărții, s-au ales editori și edituri care ne reprezintă țara, cultura și oferă un anume grad de onorabilitate și respect profesiei, edituri aflate în proces de consolidare a bunului nume, a propriului blazon.* Aceste edituri aduc, recuperează și repun în circuitul de carte autohton lucrări celebre din creația literară, filosofică și politică a lumii. Aceste edituri nu produc pur și simplu cărți, ci sunt adevărate instituții de cercetare, instituții creative care oferă publicului vaste informații din cele mai diverse domenii.

În pofida unor succese incontestabile ale editorilor privați de la noi, peisajul e departe de a fi unul idilic și cartea în Republica Moldova traversează încă vremuri destul de grele și incerte.

Pe fundalul acestei caracteristici a câmpului editorial basarabean abordăm un mic segment, anul editorial 2006.

Camera Națională a Cărții estimează că în Moldova există 240 de edituri. Dintre acestea nu toate sunt active. Potrivit datelor, în 2007 au fost active 50 de edituri, în timp ce în 2006 numărul acestora era de 55. Camera Națională a Cărții consideră „activă” editura care tipărește peste 10 cărți pe an. În RM nu se monitorizează toată piața editorială și nu este o bază de date cu editurile care activează pe această piață. Acest exemplu nu este unic doar pentru RM. Spre exemplu, în România, ca să nu mergem prea departe, sunt înregistrate 5 063 de edituri, însă doar 753 au publicat anul trecut mai mult de zece cărți. O editură este o societate comercială, care, în principiu, ar trebui să-și înregistreze marca la AGEPI și să ceară de la Camera Națională a Cărții un cod ISBN pentru fiecare carte editată. „Dar nu toate editurile fac acest lucru, unele nu cunosc legislația din domeniu, altele se eschivează intenționat [...]”, afirmă directorul CNC Valentina Chitoroagă. Toate acestea împiedică realizarea unui studiu real și obiectiv despre producția editorială în RM.

Situația statistică privind editarea cărților și broșurilor în Republica Moldova în ultimii cinci ani (conform datelor Camerei Naționale a Cărții) se prezintă astfel:

CĂRȚI ȘI BROȘURI APĂRUTE ÎN ANII 2003—2007

Anul	Total titluri	Titluri în limba română	Titluri în limba rusă	Titluri în alte limbi
2003	2231	1545	334	351
2004	2000	1422	299	275
2005	2386	1670	369	347
2006	2850	1928	418	504
2007	2760	1858	433	469
TOTAL	12037	8423	1853	1946

În medie, editurile noastre, oferă publicului cititor o varietate de peste 2 500 titluri din toate domeniile cunoașterii: științe medicale, economie, pedagogie, artă, cultură, științe exacte și aplicative care, organizate și sistematizate, devin deschideri spre lumea cunoașterii, a cunoștințelor, a gândirii și culturii, a dezvoltării culturale, a cercetării și formării continue oferite indivizilor și colectivităților.

Pentru a cuprinde mai ușor contribuția fiecărei instituții editoriale la rezultatele anului editorial 2006 am organizat cele 2 850 de titluri după edituri, apartenență (privată sau de stat):

Edituri de stat	Titluri/an 2006
Cartea Moldovei	41
Știința	120
Lumina	26
Univers Pedagogic	51
Statistica	12
TOTAL	250
Centre editoriale ale instituțiilor de învățământ superior de stat	
USM	161
ASEM	54
UTM	136
CEP „Medicina“	67
Universitatea de Stat din Tiraspol	18
Universitatea de Stat din Cahul	11
AMTAP	8
UASM	73
Universitatea de Stat de Instruire Continuă	3
UPS „Ion Creangă“	14
Academia „Ștefan cel Mare“	8
Institutul de Stat de Relații Internaționale	2
Universitatea de Stat din Bălți	9
Universitatea de Stat din Comrat	1
Academia de Administrare Publică	1
TOTAL CEP	566
TOTAL edituri și CEP de Stat	816
Instituții superioare de învățământ private	

ULIM	47
UCCM	64
Universitatea Slavonă	1
IRIM 6	6
Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații	12
Total	129
Edituri private inclusiv „Pro Noi“	
ARC	38
Prut Internațional	103
Cartier	68
Museum	10
Pontos	120
Tehnica-Info	23
Epigraf	38
Litera	19
Alte edituri și instituții cu drept de editare:	
Vector, Biblion, Balacron etc.	652
Cărți apărute fără indicarea editurii	513
Cărți apărute cu indicarea tipografiei în calitate de editură: Tipografia Centrală, Combinatul Poligrafic,	
Reclama, Bons Offices etc.	197
TOTAL edituri private	1844
TOTAL general	2850

Dacă luăm, însă, în considerare numărul de titluri publicate, în anul 2006, pe primele trei locuri sunt editurile *Știința*, *Pontos* și *Prut Internațional* care au publicat peste 100 titluri. În lipsa unor statistici despre piața de carte, editorii și difuzorii se abțin să avanseze o cifră pentru creșterea din domeniu.

Raportând cifre, evenimente, acțiuni legate de cărți — editare, promovare, vânzare — s-ar putea crede că editarea de carte a devenit o afacere de succes și în RM. Lucrurile stau cum stau, dar demonstrațiile elocvente din alte țări arată că nu stau tocmai așa de bine cum ar trebui. La noi se editează în medie 2 500 titluri. În România apar 10 000 de titluri noi pe an, 320 000 titluri în Germania și 270 000 titluri în Franța. O țară ca Suedia, cu o populație de 9 milioane, are un tiraj mediu de 8 000 de

exemplare per titlu, în România este de 2 500 exemplare per titlu, în Slovenia, la o populație de două milioane de locuitori, tirajele medii sunt aceleași ca în România, adică 2 500—3 000 de exemplare per titlu la o medie de 15 000 de titluri anual, în timp ce tirajul mediu în RM este de 850 de exemplare per titlu... Cât privește cifra de afaceri în domeniul editării de carte la noi nu o cunoaște nimeni. În România se ridică la 37 milioane de euro. În Ungaria, o țară cu circa 10 milioane de locuitori, se tipăresc cărți de 350 de milioane de euro, în Germania — de 4,3 miliarde euro. Prețul mediu al unei cărți este de 16 euro în țările europene, în România acest preț se ridică la numai șase euro, iar în RM la doar cinci dolari (estimarea noastră, bazată pe achizițiile de carte din bibliotecile publice). Dincolo de comentariile ce ar putea urma, cu privire la standardul de viață scăzut în RM, reflectat de capacitatea redusă a oamenilor de a cumpăra carte, un lucru e limpede: aceste cifre ne așază la coada țărilor civilizate cu care, de altfel, ne comparăm din ce în ce mai des.

RM este departe, încă, de a atinge dimensiunile și conținutul altor piețe de carte din Europa și chiar din zonă sau perimetrul românesc. Este, însă, evident că piața de carte din RM a făcut, în ultimii ani, niște pași importanți în direcția cea bună. Semnale ale acestor evoluții sunt rezultatele *saloanelor de carte*, succesele editurilor noastre la *saloanele străine* și credem că asistăm la mult așteptata revigorare a pieței editoriale basarabene și anume a laturii ei calitative care se întrevide mai accentuat în ultimii ani, referindu-ne la calitatea titlurilor și executarea tipografică.

În RM nu există studii asupra pieței de carte. Lipsa datelor se datorează editurilor care nu vor să-și declare cifrele exacte de vânzare și nici nu-și comandă studii de piață.

La capitolul studiul pieței editorii noștri sunt jucători slabi. Nu cunoaștem, nici editorii nu pot răspunde, de ce industria cărții din RM nu se „diagnostichează“. Avem la dispoziție doar datele culese, nici pe departe destule, ale Camerei Naționale a

Cărții. Alte statistici nu se întocmesc, nu se cumulează și nu se sintetizează. Neavând destule date statistice, nu putem afirma că piața cărții, procesul editorial a evoluat spectaculos sau a diminuat și s-a înrăutățit. Astfel de concluzii trebuie bazate pe radiografii serioase, precise, executate periodic. Răspunsurile pe care le-a solicitat vizavi de piața cărții revista *Contrafort* editorilor au fost improvizații personale. Mulți din editori au răspuns că nu există piața cărții în Basarabia, Gh. Erizanu ca și alții menționează că „nu prea mizăm pe această piață“, „[...] distribuim cărțile în România“ [14], spune Iurie Bârsa, unii, de la editurile mai mici sau de la cele ale *unei cărți* se declară mulțumiți de piața cărții cu toate că vânzările nu par impresionante.

Editorii nu cunosc care *sunt circuitele anuale pe piața de carte din R. Moldova și ce cotă deține fiecare din ei* — *Cartier, Litera, Prut Internațional, Știința etc.* — *în particular, și editurile locale, în general.* Întrebați de *Contrafort* care *sunt ritmurile de creștere a pieței de carte în R. Moldova și care vor fi evoluțiile în următorii ani?*, *directorul Editurii Cartier a concluzionat pentru toți:* „Vor scădea în continuare tirajele. Va crește prețul la carte. Mie îmi vine greu să vorbesc despre o piață de carte în R. Moldova. Ea este încă în faza embrionară. Care ar putea dura destul de mult“ [18].

Cifrele de afaceri și profiturile editurilor noastre nu sunt nici pe departe spectaculoase. Nimeni nu raportează cifre de afaceri. Nu toate editurile, aceasta le permite legislația, raportează tirajele.

În industria cărții, marketingul este utilizat mai puțin ca studiu pentru un produs sau ca mijloc de previzionare a potențialului pieței sau de investigare a procesului de dezvoltare a produselor, editorii axându-se în principal pe acțiunile promoționale.

Indiferent de dimensiunea și puterea lor economică toate editurile își fac publicitate în presa scrisă, la emisiunile radio și TV, la saloanele și târgurile de carte, potențialilor clienți expedi-

ind scrisori cu noutăți editoriale prin poșta electronică, plasând avize pe paginile web ale editurilor, realizând lansări de carte.

La Editura *Cartier*, de exemplu, strategia de promovare se proiectează în funcție de colecție și, respectiv, de titlu. O colecție nouă, de lux, cu supracoperți și care este vândută la un preț rezonabil reprezintă o „vitrină publicitară“.

Editurile *Știința, Litera, Prut Internațional* își fac reclamă în presa scrisă, la televiziune, radio, practicând vânzarea directă și stimulente de vânzare, utilizând toate oportunitățile oferite de târgurile de carte. În RM locul de aplicare a strategiilor de promovare îl reprezintă, în cea mai mare măsură, saloanele de carte.

În republică există două saloane mari, cu tradiție: al Bibliotecii Naționale — *Salonul Național de Carte* și al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” — *Salonul Internațional de Carte pentru Copii*, ambele reprezentând și o sărbătoare a cărții, o promovare a lecturii. Dar ele mai au și alte avantaje:

- contactul direct dintre editură și cumpărătorii de carte;
- depistarea unor parteneri noi din rândul: mijloacelor mass-media, tipografilor, distribuitorilor, autorilor, traducătorilor;
- vânzare mai bună, cărțile fiind la prețuri promoționale;
- promovarea imaginii prin: prezentări, lansări de carte, prin prezența celebrităților (autori, traducători, personalități publice) la standul editurii.

Totodată, *saloanele de carte* devin un fapt de mare însemnătate pe durata desfășurării, un eveniment de comunicare culturală de excepție, dar și o platforma pentru afaceri. Și publicul, și expozanții găsesc în *saloanele de carte* un cadru care încurajează și facilitează dialogul vizavi de cultura scrisă și piața de carte.

Saloanele de carte, intensificarea campaniilor de marketing, precum și creșterea veniturilor populației sunt principalele motive ale sporirii vânzărilor pe piața editorială.

Un instrument de promovare bun poate fi o publicație de tipul *Universul cărții* sau *Revista cărților* (inițiată de Gh. Erizanu), sau altceva de acest tip, de vreme ce editurile din RM nu-și publică cataloagele-prospecte de editare.

Indubitabil, o asemenea publicație ar fi utilă, consideră Iurie Bârșa. „*Se impune, însă, de mult publicarea unei reviste care ar cataloga aparițiile editoriale de la noi*, afirmă Eugen Lungu [24]. *Au trecut timpurile când cititorul intrat într-o librărie avea tabloul „la zi” al tuturor tipăriturilor — fiecare editor își difuzea ză preferențial producția de carte. Revista ar fi utilă atât pe plan intern, cât și extern. Nu e neapărat să apară săptămânal — ar fi un lux nejustificat. Poate fi o apariție lunară sau chiar trimestrială*” [24].

Iurie Colesnic consideră „*absolut necesară înființarea unei asemenea publicații, deoarece fără o analiză serioasă a aparițiilor editoriale, fără o contabilizare a acestei producții, fără o reclamă adecvată, nu vom putea forma un cerc permanent de cititori și nu vom putea face ordine în acest domeniu al vieții noastre culturale*” [17]. Iurie Colesnic vede încă un avantaj (major, subliniem noi) în existența unui periodic specializat — „*vom putea oferi (editorii, înțelegem) cititorului valori ale culturii și literaturii naționale și universale, protejându-l de lucrări defectuoase din punctul de vedere al veridicității istorice, al logicii expunerii și al corectitudinii lingvistice. Această structurare a valorilor trebuie făcută nu după criteriul simpatiei sau antipatiei față de autor sau editor, ci obținută dintr-o sinteză a sondajelor sociologice, a recenziilor unor specialiști în materie, a ecurilor internaționale la anumite apariții*” [17].

Editorii consideră că revistele *Contrafort, Literatura și arta* și altele informează și promovează cartea, dar oricât de mult ar aborda ele problemele de editare, ar fi insuficient, fiindcă nu pot înlocui o revistă axată numai pe editarea de carte.

Distribuția de carte rămâne în continuare punctul vulnerabil al industriei editoriale. Distribuția deficitară la nivel nați-

onal, după cum spun multe voci din domeniu, ar fi unul dintre motivele pentru care marile edituri străine încă nu și-au deschis filiale în RM.

Pentru a rezolva problema infrastructurii de difuzare, mai întâi trebuie rezolvată o problemă foarte complicată — cooperarea în interiorul breslei. La ora actuală există un dialog între actorii de pe această mică scenă editorială din RM. Unii s-au grupat în Asociația *Pro Noi*, alții au aderat la noua formulă a vechiului sistem de distribuire *Cartea*, însă unitate nu există pentru că un astfel de proiect complex nu se poate realiza fără o relație de încredere și parteneriat între participanți. Problemele tehnice, financiare, manageriale etc. se pot rezolva și cred că există potențial (baza tehnico-materială a SA *Cartea*) și interes (al editorilor de a vinde mai mult și mai repede) pentru asta. Dificultatea majoră rămâne problema încrederii și colaborării. Răspunsul lui Iurie Bârsa, cules din *Contrafort*, din interviul lui V. Gârneț, cred că definește afirmația noastră de mai sus: „... pentru că în firea noastră națională este ceva care ne împiedică să fim uniți chiar și în jurul unei idei benefice pentru toți. Probabil, instinctul nostru de supraviețuire este aproape atrofiat. Atitudinea refractară și aroganța unora dintre noi ne împiedică să ajungem la un consens.“

Mulți editori sunt sceptici, fiind convinși că distribuitorii pot privilegia sau subevalua nemeritat o editură sau alta, nu cred în societățile de distribuire, fondându-și propriile sisteme de distribuire ca, de exemplu, *Vector*.

„Problema difuzării este problema cea mai dureroasă. În primul rând, cititorul nostru nu moare de dorul cărții, alt cititor nu avem, deci suntem nevoiți să ne acomodăm la capriciile lui, să ieftinim edițiile, să încercăm să facem lansări ca să-i suscităm interesul și multe alte șmecherii, care într-un fel sau altul l-ar antrena în această plăcută zăbavă cum este cititul cărților în viziunea cronicarului Miron Costin“, recunoaște Eugen Lungu [24].

„Viitorul editării de carte, ne spune Iurie Colesnic, *depinde de atitudinea distribuitorilor de carte, care trebuie să fie corectă și eficientă.*“

Un punct de vedere interesant al lui Iurie Colesnic, lansat în cunoștință de cauză, impus ca soluție pentru editori, „*este achiziția de carte pentru bibliotecile publice. Nu în formulă de partizanat, cum se face astăzi, dar implicând cititorii, fiind necesară și o reclamă serioasă a edițiilor care au apărut și colectarea comenzilor de la bibliotecari, obținând în felul acesta un tablou obiectiv despre solicitările de carte.*“

Costul cărții este un criteriu care influențează și cifrele de afaceri ale editurilor și procesul de realizare, vânzare a producției de carte. Raportat la puterea de cumpărare a consumatorului de cultură, astfel îl putem numi pe cel care încă mai compara carte, prețul unei cărți este încă mult prea ridicat, iar la asta contribuie substanțial difuzorii. S-a ajuns la rabaturi de peste 40%, de aici rezultând și prețul mare, dar și costuri care pur și simplu „sufocă“ editurile.

O alta problemă este costul ridicat de producție. Multe edituri au trecut granița și tipăresc în străinătate. După cum recunoaște Anatol Vidrașcu, Editura *Litera* de mult timp tipărește în China, Italia, Spania, Ucraina, Rusia etc. pentru că este cu mult mai ieftin decât la noi.

Nici Editura ARC, după cum afirmă Eugen Lungu, redactor-șef, „*nu prea mizează pe această piață. Tipărim mai mult în Italia, Slovacia, China, România și distribuim cărțile în România. Tehnologiile avansate și legăturile cu editurile internaționale ne permit să scoatem tiraje considerabile la capătul lumii, fără a-i vedea la față pe parteneri.*“ Și costurile, adăugăm noi, sunt mai mici.

O încercare de diferențiere, o încercare de a-și face un nume și un blazon, cum ar spune V. Gârneț, este specializarea editurilor. În Republica Moldova, însă, specializarea editurilor pe domenii este mai mult o excepție decât o legitate. Editorii

dau vina pe piața de desfacere limitată, puterea de cumpărare mică, lipsa capitalului primar al editurilor private, care toate la un loc influențează sau chiar determină formarea planurilor de publicare. „*Pentru a exista, majoritatea editurilor, spune Iurie Bârsa, sunt nevoite să accepte editarea unor cărți, broșuri, pliante etc. din diverse domenii (pe care în alte condiții nu le-ar edita) cu o singură condiție: cheltuielile de editare să fie acoperite integral sau parțial de către persoanele care le comandă*“ [14].

Totuși, în ultimii ani „*se conturează o specializare a editurilor care, după părerea lui I. Bârsa, a apărut mai mult într-un mod spontan, dar a permis unor edituri să monopolizeze într-o anumită măsură un domeniu sau altul. În cazul nostru, continuă I. Bârsa, nu am putea vorbi de o specializare și, cu atât mai mult, de un profil în sensul strict al cuvântului, pentru că noi edităm mai multe tipuri de carte (literatură științifică, manuale, literatură artistică, albume etc.). Dacă albumele ar constitui un profil al Editurii ARC, acesta a fost determinat de tehnica performantă, de ultimă oră, aflată în dotarea editurii, și de colectivul de specialiști de înaltă calificare care au trudit cot la cot ca să apară o serie de lucrări din domeniul artei*“ [24].

ARC editează enciclopedii, lexicoane, lucrări monografice având caracter istoric, beletristică, folclor. Au lansat o colecție de dicționare (Dicționarele ARC) pe care o completează în permanență cu titluri noi. Editorii de la ARC se consideră *cei mai „tari“* în editarea lucrărilor inedite din domeniul artei și din cel al economiei, marketingului, managementului, auditului, contabilității, afacerilor — domenii căutate de publicul cititor și extrem de importante pentru economia noastră pierdută în tranziție.

Editura *Museum*, după cum recunoaște directorul ei Iurie Colesnic, depășește simplul interes pentru editarea de carte. Și-a asumat valorificarea materialului arhivistic și istoric, bibliografic și științific, încercând să-l repună în circuit la nivelul cerințelor zilei de azi. Dar nici această editură nu respectă specializarea declarată.

Specializarea dorită este una atât de largă, încât își pierde individualitatea. În goana după profit mizează pe bestselleruri. De fapt, succesul oricărei edituri s-a bazat pe un mic număr de cărți bune și vandabile. Numai că „instituția“ bestsellerului, consideră specialiștii, tinde uneori (la noi, dar și peste tot în lume) spre derizoriu. Se pot inventa oricând criterii care să propulseze o carte anume pe primul loc (*Codul lui da Vinci, Harry Potter*).

Pentru ca o carte să intre în această categorie, ea trebuie să întrunească mai multe criterii, printre care, în ordine aleatorie, atractivitatea subiectului, valoarea textului, notorietatea autorului și, nu în ultimul rând, promovarea pe care i-o asigură editura. Asta înseamnă că o carte nu devine automat bestseller, doar pentru că este valoroasă sau pentru că este semnată de un autor foarte cunoscut. Publicul nostru este subțire — trebuie educat, trebuie depuse eforturi serioase pentru a aduce cartea în atenția publicului, pentru a-i convinge pe cititori că merită să fie parcursă, că are o miză autentică.

Este vital, recunoaștem, în condițiile economice din RM, ca o editură să mizeze pe cât mai multe bestselleruri. Succesul editurii — economic și de imagine — nu vine, însă, din direcția aceasta, a bestsellerurilor. Succesul unei edituri îl asigură un program editorial complex și coerent, care nu ocolește chiar și cărțile cu public restrâns, specializat, care mizează pe un echilibru. Pentru unele edituri bestselleruri sunt manualele și dicționarele, ele fiind și principalele colecții ale unei edituri de la noi, deși tipărite doar pentru piața internă, aceasta se datorează faptului că elevii / studenții rămân a fi principalii consumatori de carte, iar tirajul unui manual pentru elevii claselor gimnaziale sau liceale, de exemplu, poate ajunge la o cifră considerabilă. Dacă e să rămânem la acest public, important de menționat e și numărul traducerilor operelor scriitorilor străini în limba română, chiar dacă Republica Moldova simte acut absența traducerilor, inclusiv și a celor de limbă rusă.

Statisticile raportează că se citește mai puțin în limba rusă în ultimii ani. Paradoxul constă în faptul că o carte rusă apare în tiraje mai mari decât cea românească, respectiv, prețurile sunt mai mici, însă, dacă luăm în considerație aspectul calitativ al cărții, diferența se observă din start, fără a fi neapărat necesar de a mai spune ceva.

Dar nu trebuie să uităm de colecțiile editurilor care au devenit, totuși, un succes pe piața editorială a Republicii Moldova și anume: Editura *Cartier* a lansat de ceva timp următoarele colecții: *Cartier dicționar*, *Rotonda*, *Cartier clasic*, *Poesis*, *Cartier istoric*. Cu siguranță, cărțile din colecțiile deja menționate au ajuns în casele multora dintre cititori, *Cartier* fiind una din cele mai bune edituri din țară prin calitatea producției editoriale, dar și prin numărul de titluri scoase de sub tipar în fiecare an.

Chiar dacă condițiile social-economice își las amprenta asupra populației, totuși, ceea ce putem spune e că în Republica Moldova se citește, iar cărțile care su bucură de succes sunt colecțiile *La steaua*, *Literatura secolului XX din Basarabia*, *Carte pentru copii*, *Biblioteca pentru toți copiii*“.

Analiza cantitativă, calitativă și de conținut a producției editoriale din anul 2006

Ca să urmărim calitatea titlurilor editate în 2006 le ordonăm după domeniile cunoașterii, numerotate cu cota CZU (Clasificarea zecimală universală). Am decis să utilizăm această clasificare pentru o mai bună comparație cu ceea ce se află în colecțiile bibliotecii, unde intrările editoriale se clasifică după CZU.

- 00 Bazele generale ale cunoașterii și culturii — 183
- 1 Filosofie. Psihologie — 18
- 2 Religie. Teologie — 30
- 3 Științe sociale — 272
- 35 Administrație publică. Artă militară — 43
- 36 Asistență socială. Asigurări sociale — 15
- 37 Educație. Învățământ. Instruire. Timp liber — 155

39 Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiții. Datini. Mod de viață. Folclor — 11

5 Matematică. Științe ale naturii — 137

6 Tehnică — 56

61 Medicină — 110

63 Agricultură. Științe și procedee înrudite. Silvicultură. Exploatare agricole ale vieții sălbatice — 52

65 Conducere și organizare în industrie, comerț și comunicații — 47

66 Tehnologie chimică. Industree chimice — 18

7 Artă. Recreere. Divertisment. Sport — 80

8 Lingvistică. Filologie. Literatură — 468

9 Geografie. Biografii. Istorie — 99

Domeniul 8 *Lingvistică. Filologie. Literatură* include, pe lângă traducerile operelor diferitor autori străini, lucrări ale literaturii române, critică literară, lucrări scrise de profesori ai universităților din Chișinău, Bălți și Cahul.

Domeniul 3 *Științe sociale* este al doilea domeniu care se bucură de succes din punct de vedere editorial, având înregistrate 272 de titluri.

Domeniul *Științelor sociale* are ca scop evidențierea unor probleme de ordin social ale societății în care trăim, precum și eventuale soluții de rezolvare a acestora.

Tematica ține de aspecte importante ale evoluției societății după cum ar fi sociologia, științe politice, drept, finanțe și comerț, iar succesul editorial al acestui domeniu se datorează facultăților cu numeroși studenți care își fac studiile la astfel de specialități, nemaivorbind, însă, de carierele ce pot fi urmate după absolvire. Domeniul 34 *Drept. Jurisprudență* este cel mai reprezentativ din editarea de cărți ale *Științelor sociale*, în acest sens, găsim foarte multe cărți care au ca tematică dreptul civil, drepturile omului, dreptul de autor, sistemul judecătoresc etc.

00 *Bazele generale ale cunoașterii și culturii* cu 183 apariții editoriale, e un alt domeniu fecund. Titlurile apărute cuprind

informații din cultură, informatică, management, presă, poli-grafie etc. Informatica și managementul reprezintă titlurile cele mai de succes din *Bazele generale ale cunoașterii și culturii*.

37 *Educație. Învățământ. Instruire. Timp liber*. Practica educativă este una dintre cele mai importante activități specifice comunității umane. Analizând aparițiile editoriale ale acestui domeniu, concluzionăm că editurile locale acordă atenție educației și pedagogiei, *Bibliografia Națională* înregistrând 155 titluri editate de diverse edituri.

Tematica titlurilor din domeniul 37, de cele mai multe ori, ține de metodica predării diferitor obiecte adresate mai multor discipline. Astfel, un manual de geografie, matematică, biologie este editat pentru toate clasele gimnaziale și liceale.

Un aspect important sunt și cărțile ce țin de educația în familie a copiilor. Ca exemplu pot servi titlurile:

1. *Rolul taților în dezvoltarea copiilor*: (trad. din engl.) Cassie Landers;
2. *Bucurii pentru copii: (scenarii pentru copiii din ciclul primar și inst. preșc.)* / Lidia Pogor. — S. n.;
3. *Securitatea copilului*: (trad. din engl.) / Cassie Landers. — Epigraf.

Universitățile au contribuția sa, destul de importantă, la dezvoltarea învățământului superior din Moldova. Doar câteva exemple:

1. *UASM în spațiul european de învățământ superior: Procesul Bologna* / Univ. Agrară de Stat din Moldova. — Centrul Ed. al UASM;
2. *Academy of Economic Studies of Moldova* / Academy of Economic Studies of Moldova. — ASEM;
3. *Aspectele racordării sistemului de învățământ superior la standardele statelor membre ale Uniunii Europene: politici educaționale și de tineret* / Nicolae Toderaș; Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT și Expert-Grup. — S. n.;

4. *Procesul Bologna și învățământul superior medical: Supot inform.* / Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu”; elab.: Olga Cernețchi. — CEP „Medicina”;
5. *Ghidul studentului: Fac. de Ist. și Etnopedagogie* / Nicolae Chicuş, Eudochia Şveţ; Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. — Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;
6. *Ghidul studentului : Fac. de Limbi și Lit. Străine* / Nina Crivceanschi, Ana Budnic, Cornelia Bujor; Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. — Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;
7. *Ghidul studentului : Fac. de Informatică și Tehnologii Inform.* / Valentin Cușcă, Nicolae Balmuș, Galina Grădinaru; Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. — Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Domeniul 5 *Matematică. Științe naturale* înregistrează 137 de titluri. Cele mai multe dintre ele sunt manuale pentru învățământul gimnazial și liceal și teste, exerciții, probleme, publicații ce contribuie la învățarea logică a științelor exacte:

1. *Să învățăm logic chimia: prin exerciții, probleme, teste* / Eugenia Melentiev, Maria Roman. — Lumina;
2. *Recomandări în trigonometrie: [pentru uzul elevilor]* / Vasile Suceveanu. — S. n.;
3. *Учебное пособие по физике для учащихся 9 классов* / Ю. К. Александров, О. А. Козлов. — К. и.

Științele naturii mai includ și materialele conferințelor internaționale care au avut loc la Chișinău și în RM:

Plant agro-biodiversity / Acad. de Șt. a Moldovei. — S. n. Texte: lb. rom., engl., rusă.

110 titluri cuprinde *Medicina* (domeniul 61). Deși sănătatea oamenilor trebuie să fie prioritatea statului, acest domeniu înregistrează puține titluri de popularizare a medicinei, a medicinei tradiționale, populare. Și mai puține sunt titlurile de referință cu subiectul *medicina*. Producția editorială din anul 2006

demonstrează că cele mai multe titluri au fost editate de Centrul Editorial al Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițeanu” și, deci, sunt publicații științifice și didactice.

9 *Geografie. Biografii. Istorie* — 99 titluri. Aparițiile editoriale ale domeniului 9, care include geografia, istoria și biografiile sunt în cea mai mare parte monografii, manuale și atlase destinate învățământului gimnazial și liceal.

1. *Europa = Europe: Atlas rutier, 75 de planuri de orașe, 30 de hărți de transit, index.* — Prut Internațional: Hallwag;
2. *Istoria: Учеб. для 4-го кл.* / Г. Гаврилица, М. Добзеу, В. Хахей; пер. на рус. яз. : Владимир Попов. — Univers Pedagogic;
3. *Istoria: Учеб. для 6-го кл.* / Корнелиу Попович, Анжела Попович; trad. de Ruslan Mihalevschi. — Lumina;
4. *Istoria: Учеб. для 7-го кл.* / Евгений Чертан, Ион Моисеев, Мария Веверица; пер. : Татьяна Вазян. — Univers Pedagogic.

7 *Artă. Recreere. Divertisment. Sport* — cu 80 titluri. Per total, arta înregistrează un număr relativ mic de titluri noi și nici o reeditare. Dintre genuri prevalează albumele, lucrările editate în două sau trei limbi, fapt ce le face mai atrăgătoare și mai vandabile:

1. *Tudor Zbârnea : [plastician : album]* / trad. în engl. : Iulian Robu. — ARC. Text. : lb. rom., engl. — Rez.: lb. engl.;
2. Igor Vieru: [pictor : minimonogr.] / Eleonora Brigalda-Barbas. — ARC. Textul imaginilor paral. : lb. rom., engl. — Rez. : lb. engl.;
3. *Moldovan journey = Поездки в Молдову* / fotogr. : Frima Toto. — AoRTa. Text paral. : lb. engl., rusă.

Tirajul cărților din acest domeniu diferă de la un titlu la altul. De exemplu, la *Arhitectură*:

1. *Архитектурное проектирование: Граф. худож.-композиц. Моделирование: Учеб. пособие* / Техн. Ун-т Молдовы; сост.: Д. Т. Андронович, С. П. Трончу. — ТУМ (200 ex.);
2. *Архитектура мировых конфессий. Страны Востока : Курс лекций* / С. В. Ильвицкая; Гос. ун-т по землеустройству. — Лабиринт (150 ex.);
3. *Очерки по истории на кортенские храмы в Бългрия и Молдова* / С. З. Новаков, Н. Н. Гургуров; перевод от руски: З. С. Горанова, Г. И. Горанов; Акад. на Науките на Република Молдова. — Б. и. (1000 ex.).

Domeniul 6 *Tehnică* — 56 de titluri — puține, într-un timp al inovațiilor tehnologice. Domeniul înregistrează un număr foarte mic de titluri care au ca subiect inginerie, tehnică în general, tehnologie chimică, industriei, meserii.

63 *Agricultură. Științe și procedee înrudite. Silvicultură. Exploatări agricole ale vieții sălbatice* a acumulat 52 titluri. Cu toate că RM e o țară agrară, acest domeniu e mai puțin abordat de edituri. Cărțile apărute în 2006 au fost editate de diferite instituții ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al RM, Inspectoratul de Stat pentru Protecția Plantelor, Institutul Național pentru Viticultură și Vinificație, Universitatea Agrară.

Domeniul 65 care presupune *conducere și organizare în industrie, comerț și comunicații* este, de fapt, la fel de important ca și celelalte, dar e prezent doar cu 47 de titluri editate.

35 *Administrație publică. Artă militară* — 43 titluri. Puține, dar sunt titluri care abordează problemele contextului dezvoltării economice a țării noastre. La fel destul de precar sunt prezente subiectele: activitatea poliției în prevenirea și combaterea infracțiunilor, etica în serviciul public etc.

2 *Religie. Teologie* — 30 titluri.

1 *Filosofie. Psihologie* — 18 titluri.

36 *Asistență socială. Asigurări sociale* a înregistrat 15 titluri.

Din analiza producției editoriale se vede foarte clar că tematica este eterogenă și neproporțional acoperă domeniile cunoașterii. Astfel, domeniul *Lingvistică. Filologie. Literatură* constituie 16% din numărul total de apariții editoriale. Celelalte domenii au mai puțin de 10% și le reproducem în descreștere: *Științe sociale* — 9,54%; *Bazele generale ale cunoașterii și culturii* — 6,4%; *Educație. Învățământ. Instruire. Timp liber* — 5,4%; *Matematică. Științe ale naturii* — 4,8%; *Medicină* — 3,8%; *Geografie. Biografii. Istorie* — 3,4%; *Artă. Recreere. Divertisment. Sport* — 2,8%; *Tehnică* — 1,9%; *Agricultură. Științe și procedee înrudite. Silvicultură. Exploatarea agricole ale vieții sălbatice* — 1,8%; *Conducere și organizare în industrie, comerț și comunicații* — 1,6%; *Administrație publică. Artă militară* — 1,5%; *Religie. Teologie* — 1,5%; *Filosofie. Psihologie* — 0,6%; *Tehnologie chimică. Industrier chimice* — 0,6%; *Asistență socială. Asigurări sociale* — 0,5%; *Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiții. Datini. Mod de viață. Folclor* cu doar 0,38%.

Cărțile din domeniile foarte căutate de cititori și necesare dezvoltării generale a țării ca *Management. Comunicații* sunt foarte puține. Domeniul *Filosofie. Psihologie* abia trece de jumătate de procent. Lumea caută autori ca Lorenz, Popper, MacIntyre, Russell, Simone Weil, Merleau-Ponty. Cititorii bibliotecilor așteaptă Habermas, Berlin, Nozick, Putnam sau Quine pentru că filosofia nu se citește pe fugă, în pauze de masă, în așteptare la cabinetul medical, în troleibuz sau în tren, filosofia se citește acasă, dar pentru că e prea scumpă cartea, la bibliotecă.

Domeniul în vogă pentru toate vârstele este astăzi *Psihologia*. Nici o bibliotecă nu satisface solicitările la acest domeniu. Dar, se pare, că nici n-au de unde să cumpere.

Alt domeniu dat uitării de editori și se pare și de cercetători este *Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiții. Datini. Mod de viață. Folclor*, care are o pondere doar de 0,38%. Este domeniul care se referă la identitatea noastră, uitând de el, vom uita și de unde venim, și cine suntem.

Ne întrebăm oare de ce editorii nu fac niște studii de plenitudine cu carte pe domenii ale cunoașterii. Poate astfel vor rezolva mai ușor problema specializării lor.

Dar un aspect important referitor la caracteristica producției editoriale din anul 2006 este tirajul. La fel ca și titlurile pe domenii, tirajul — mic, considerăm noi, acoperă neproporțional domeniile cunoașterii. Tirajul total al cărților editate în 2006 constituie 3 421 mii exemplare, din care în limba română 2 598,6 mii, în limba rusă — 547,9 mii și 274,5 mii în alte limbi. Cifrele prezentate contravin și combat afirmațiile editorilor precum că în RM se editează mai mult în limba rusă decât în limba română.

Cel mai mare tiraj, ca și al titlurilor, revine literaturii social-politice — 627,4 mii exemplare, urmată de literatura pentru copii cu un tiraj de 514,8 mii. Locul trei îi revine literaturii artistice cu 316,8 mii exemplare. Tiraj mare în anul 2006 înregistrează literatura de referință — 208,5 mii exemplare. Celelalte domenii au un tiraj de la 6,6 mii (generalități) la 77,9 mii (literatură cu tematică medicală și sportivă).

Concluzii

Referitor la producția editorială a anului 2006 putem concluziona, în general, următoarele:

- 1) editurile noastre supraviețuiesc cum pot — unele merg pe colecții elitiste, alții editează tot ce pică de editat fără investiții, altele, în căutarea ieșirii din impas își schimbă specializarea, unele nu mai editează aproape nimic...;
- 2) editurile au probleme de tipar (reușesc cele care au o tipografie proprie) care le sufocă;
- 3) editurile au probleme de difuzare (de regulă, diturile fiind strâmtorate financiar țin un număr limitat de personal, iar rețelele de difuzare nu sunt eficiente);
- 4) editurile nu fac prospectarea pieței, iar activitatea de marketing aproape lipsește;
- 5) nu au un instrument de comunicare cu cititorul și instituțiile interesate.

Pe acest fond descurajator, este, totuși, activitate editorială în RM. Sunt edituri care au un nume, se bucură de prestigiu nu numai aici, în țară, dar și peste hotare — *Cartier, Litera, ARC, Știința, Prut Internațional*. Încet, dar se dezvoltă, acumulând cantitate și calitate, editurile *Pontos* și *Epigraf*.

2. PREZENȚA PRODUCȚIEI EDITORIALE DIN ANUL 2006 ÎN COLECȚIILE BM „B.P. HASDEU”

În anul 1972, sub auspiciile UNESCO, se lansa *Charta cărții*, document esențial pentru fundamentarea unei politici culturale moderne.

Acesta includea o serie de principii care sintetizau funcțiile cărții în societatea contemporană: fiecare are dreptul să citească, să beneficieze de folosul lecturii; cărțile rămân instrumente esențiale ale conservării și difuzării cunoștințelor acumulate în lume; ele sunt indispensabile educației. *Charta cărții* recunoaște că bibliotecile sunt o importantă resursă națională, fiind privite prin prisma calității lor de serviciu public care „favorizează lectura”, care depozitează și răspândesc informații și cunoștințe din toate domeniile. Toate aceste deziderate vizau de fapt facilitarea accesului public la educație prin lectură.

A aborda, astăzi, în era Internetului, a suportului electronic, problema achizițiilor într-o bibliotecă înseamnă a intra în miezul problemelor de fond ale bibliotecii. Achiziția nu poate fi separată de serviciile bibliotecii. Și, invers, toate activitățile și serviciile biblioteconomice conlucrează pentru a evidenția colecția.

Achiziția este, mai întâi de toate, un act de creștere a colecțiilor care poate fi estimată în termeni cantitativi și calitativi. Obiectivele referitoare la constituirea colecției într-o bibliotecă sunt [6]:

- *echilibrul achizițiilor*; acest termen funcționează ca un moderator permanent, atenuând toate expresiile vo-

luntariste. Este echilibrul dintre genurile literare, dintre diferitele tipuri de suporturi, dintre cerere și ofertă. Achizițiile sunt un „*da, dar*”;

- *exhaustivitatea*, (mult timp) un vis, însă mereu prezent;
- *cererea utilizatorilor*; care apare în motivele explicite ale achiziției.

Astăzi, oricât s-ar strădui, bibliotecarul nu poate respecta aceste obiective. Colecțiile se constituie din alocații bugetare, donații particulare și instituționale. Același autor francez, Bertrand Calenge (citată anterior), susține că o colecție unei biblioteci își creează identitatea patrimonială prin trei elemente complementare:

- *depinde de o comunitate publică și răspunde unor nevoi documentare definite de această comunitate*;
- *urmează colectivitatea în evoluția sa, neglijează documentele perimate pentru ea (dar nu în absolut) și caută elemente noi destinate întăririi ei*;
- *își definește locul patrimonial care-i condiționat de primele două*.

Aria fondului local al BM este foarte extinsă pentru că include Chișinăul în totalitatea sa — instituții, cultură, artă, sport, istorie, economie, sănătate, educație etc., cu oamenii săi, cu rezultatele, aspirațiile și bucuriile lor. Or, toate acestea se regăsesc în cărți — cărțile scrise de chișinăuieni, cărțile scrise despre chișinăuieni, cărțile scrise pentru chișinăuieni, cărțile editate la Chișinău.

Producția editorială din Moldova nu poate acoperi nici parțial cerințele de lectură și nevoile de informare foarte diverse ale Chișinăului. Se editează puțin în RM, spun bibliotecarii care au responsabilitatea constituirii colecției BM. Dar nici acest puțin nu ajunge în biblioteci.

Colecția de bibliotecă este asemenea unui organism viu și dinamic, aflat veșnic în schimbare. Procesul de selecție a documentelor respectă reguli bine definite, astfel încât colecția

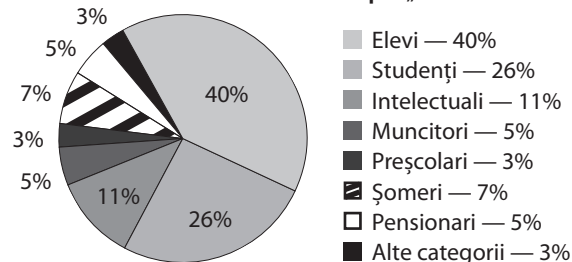
să se poată constitui într-o sursă de bogăție și nu de haos intelectual.

Datorită faptului că rețeaua municipală de biblioteci publice se evidențiază prin complexitatea ei a apărut necesitatea elaborării unei politici documentare raționale și coerente. Studiarea situației și actualizarea unor date, atunci când sunt depășite de cererile utilizatorilor, de oferta editorială, de tehnologiile informaționale, se face în fiecare an. Astfel, specialiștii BM invocă cel mai frecvent, pentru a-și justifica achizițiile, coerența alegerii, adică modul sistematic al achizițiilor, în funcție de criteriile de universalitate (atingerea tuturor domeniilor cunoașterii) și de anterioritate. Procesul de formare a fondului de carte la BM pornește de la faptul că:

- BM este un serviciu de informare a indivizilor, de diseminare a cunoștințelor și de difuzare a valorilor perene;
- BM este o instituție de educație;
- BM este un centru de cultură într-un spațiu social determinat.

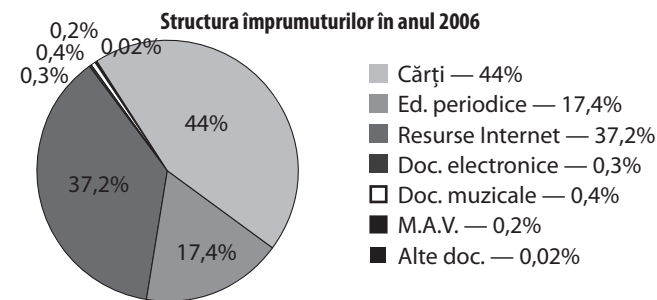
La baza formulării corecte a politicii de achiziție stă raționalizarea colecției, adică o mai bună urmărire a cererilor utilizatorilor și realizarea unui echilibru de carte al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu“. Cine sunt utilizatorii BM?

Structura utilizatorilor la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu“ 2006

Elevii și studenții dețin ponderea cea mai mare în structura utilizatorilor.

În prezent, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“ există un decalaj între cererea de materiale și oferta informațională respectivă. Aici se includ literatura și critica literară, managementul, științele exacte etc. Anume aceste materiale servesc ca obiectiv actual de procurare. Graficul de mai jos arată o competiție a intereselor de informare între carte și resurse electronice ceea ce înseamnă că pe termen lung, cererea va crește și se va schimba în timp domeniul de orientare a achizițiilor.

Structura împrumuturilor din 2006 reflectă pronosticul BM în ceea ce privește tendințele de modificare a cererii față de diverse categorii de documente. În acest fel, ponderea împrumuturilor de cărți și de ediții periodice, a înregistrat o reducere în structura împrumuturilor. Tendința dată a fost impulsionată de creșterea numărului de utilizatori ce folosesc resursele Internetului. Sursele electronice de informație devin din ce în ce mai solicitate.

Pentru a coordona mai bine achizițiile curente, biblioteca încearcă, prin diverse metode, să cunoască la nivelul convenit cererile publicului. Publicul actual este cel, ale cărui utilizări pot fi conturate atât din punctul de vedere al nevoilor sale, cât și al practicilor de lectură, al utilizării bibliotecii, corelând aceste utilizări cu diversele însușiri ale documentelor oferite de bibliotecă.

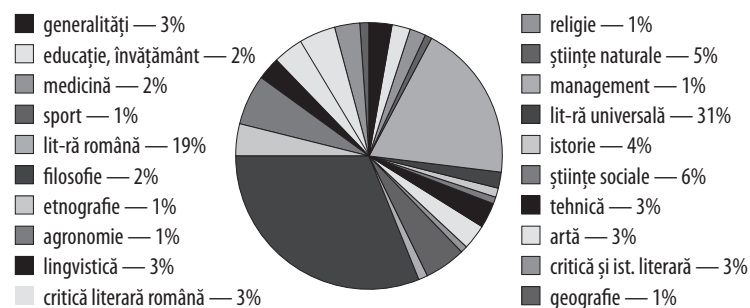
Datele de mai jos reflectă într-o oarecare măsură corespunderea colecției actuale a bibliotecii preferințelor utilizato-

rilor. BM și-a asumat scopul să modifice permanent structura colecției în conformitate cu necesitățile utilizatorilor.

La momentul actual, achizițiile în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” sunt bazate pe o selecție extrem de riguroasă, bazată pe următoarele principii:

- 1) achiziționarea, organizarea și punerea la dispoziție a materialelor ce reprezintă gândurile, expresiile și opiniile omenirii;
- 2) achiziționarea se efectuează în baza unor principii, și nu a unor opinii personale, în baza unui motiv, și nu a unei prejudecăți, în baza unei judecăți, și nu a cenzurii;
- 3) achiziționarea materialelor se efectuează doar dacă se află în raza de interes a utilizatorilor actuali și potențiali, dacă sunt calitative, dacă sunt în atenția pozitivă a criticilor etc.;
- 4) selectarea materialelor se bazează pe cele mai răspândite gusturi și nevoi de lectură din societate, incluzând materiale ce cuprind diverse puncte de vedere sau chiar probleme controversate;
- 5) Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” nu are funcția de cenzor al materialelor procurate din colecția sa;
- 6) se ia în considerație faptul că, deși unele materiale pot fi șocante, umilitoare sau plictisitoare pentru unii cititori, ele pot fi foarte importante pentru alții.

Structura colecției Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” după domeniul materialelor (2006)

Aflată sub presiunea constrângerilor financiare și a complexității pieței editoriale, politica de selecție a materialelor stabilește criterii pertinente și flexibile:

- 1) meritul artistic, literar, istoric și / sau științific;
- 2) disponibilitatea pe rafturile bibliotecii;
- 3) prețul corelat cu bugetul total;
- 4) autoritatea și competența autorului;
- 5) tendințele noi în literatură, tehnologie și formate;
- 6) claritatea și acuratețea prezentării informației;
- 7) cererea prognozată;
- 8) recenziile favorabile;
- 9) formatul și durabilitatea materialului;
- 10) necesitatea practică;
- 11) corelarea cu materialele existente în colecție;
- 12) importanța relativă vis-à-vis de alte materiale ce descriu același subiect.

Fondul actual al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” reprezintă un patrimoniu informațional, care este valorificat cu ajutorul instrumentelor științifice, ce facilitează accesul publicului la cultură în funcție de nevoile individualizate ale utilizatorului.

Analiza achizițiilor din producția editorială a anului 2006

Oricât de valoroasă ar fi o bibliotecă și indiferent în ce măsură ar corespunde nevoilor conștientizate ale indivizilor, gustului și preferințelor lor, ea nu va putea satisface în timp cerințele de lectură din ce în ce mai diverse. În plus, marea majoritate a populației nu-și mai poate permite să procure cărți, dat fiind faptul că au un preț înalt. Iată de ce Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” este singura instituție deținătoare de colecții cu caracter enciclopedic în măsură să satisfacă cerințele spirituale ale diferitor categorii de populație.

Pe parcursul anului 2006, BM a achiziționat și a prelucrat 41 130 exemplare, din care 31 728 exemplare sunt cărți, 42 — documente de muzică tipărită, 86 — documente electronice,

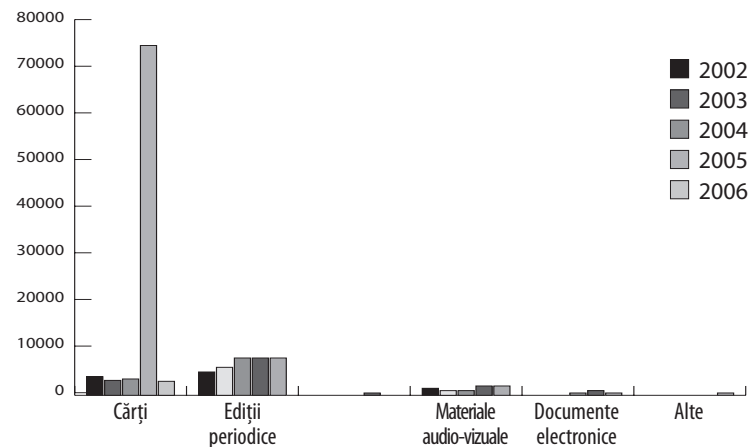
7 — documente audio-video și 165 — alte documente (hărți, atlase etc.), 9 102 exemplare de ediții periodice.

În anul 2006, Departamentul Achiziție, Evidență, Prelucrare al BM a fost preocupat cu următoarele surse de completare a fondului de carte al Bibliotecii Municipale:

Sursa de completare	Exemplare
Pro Noi	1302
Silvia	469
Vector	2661
Litera	408
Draghiștea	246
Cartier	566
Gunivas	154
Museum	1705
Fenix	990
Pontos	1280
Epigraf	730
Grafema Libris	350
Prometeu	1290
Dragodor	100
Princeps	650
Edit-Pres	2037
Camera cărții	129
Statistica	80
Iulian	1500
Universul	170
Graficart	87
Ecovita	100
USM	60
USȘT	60
Academia de Științe a Mediului	100
Alte	2890
Total procurări din fondul destinat achiziției	22336
Total intrări în 2006: buget, donații, achiziții din granturi	32233

În anul 2006 s-a înregistrat o scădere a numărului de exemplare intrate în Biblioteca Municipală în comparație cu anii precedenți. Aceasta se lămurește prin faptul că prețul me-

diu al documentelor a crescut. S-a micșorat numărul de exemplare al documentelor electronice și audio-vizuale din cauza publicității insuficiente. Au fost achiziționate doar 7 documente audio-vizuale și 86 documente electronice.

Ca și în anii precedenți, circa o treime din intrări le au exemplarele din domeniul social-politic — 15 273. Atât exemplarele din domeniul științelor naturii, cât și cele din domeniul artei au înregistrat o majorare depășind numărul de 2 000. S-a înregistrat o reducere a numărului de exemplare din domeniul beletristicii, constituind 47,8% din fondul total.

Ponderea intrărilor în limba română în anul 2006 a crescut atingând 77,1%, comparativ cu 60,6% în anul 2005. Pe de altă parte s-a înregistrat o reducere a intrărilor de materiale în limba rusă.

Schimbările ce au avut loc pe parcursul anului 2006 în colecția Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“ au avut ca scop final formarea unei colecții calitative, care să corespundă preferințelor utilizatorilor de servicii bibliotecare. Ca rezultat, componența pe tipuri de documente a colecției, la 01.01.07 se prezintă în felul următor:

	Total	Cărți		Ediții periodice		Materiale audio-vizuale		Materiale electronice		Alte
		ex.	%	Ex.	%	ex.	%			
La 1 ianuarie 2003	1102837	960307	87,1	129812	11,8	12718	1,2			
La 1 ianuarie 2004	1063564	920886	86,6	129608	12,2	13070	1,2			
La 1 ianuarie 2005	1074398	931056	86,7	129671	12,1	13671	1,3			
La 1 ianuarie 2006	1063106	953626	89,7	93176	8,8	14765	1,4	1529	0,1	10
La 1 ianuarie 2007	1060869	950678	89,6	93629	8,8	14772	1,4	1615	0,2	1750,0

La 1 ianuarie 2007 fondul de carte al BM constituie 1 060 869 exemplare, ceea ce este cu 2 237 exemplare mai puțin, comparativ cu 1 ianuarie 2006. În ceea ce privește structura colecției, aceasta a înregistrat modificări neesențiale, categoriile de cărți, ediții periodice (la cărți puțin s-a micșorat, iar la ediții periodice s-a mărit nesemnificativ), materiale audio-vizuale și electronice la finele perioadei de analiză deținând practic aceași pondere în structura colecției totale.

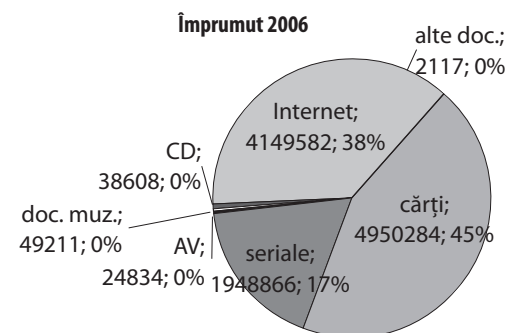
Fondul de carte al Bibliotecii Municipale după conținut:

	Total	Socio-politice		Științele naturii		Tehnică		Artă		Beletristică	
		ex.	%	ex.	%	ex.	%	ex.	%	ex.	%
1.01.2003	1102837	196953	18	75088	7	67420	6	111490	10	651886	59
1.01.2004	1063564	193262	18	73637	7	64470	6	108372	10	623828	59
1.01.2005	1074398	201034	18,7	73887	6,9	65076	6,1	105786	9,8	619615	57,5
1.01.2006	1063106	195519	18,4	73516	6,9	56454	5,3	105897	10	631720	59,4
1.01.2007	1060869	196832	18,5	82949	7,8	52308	4,9	99722	9,5	629058	59,3

În ultimii cinci ani structura fondului de carte după conținut de asemenea nu a înregistrat modificări esențiale, deși în anul 2006 ponderea materialelor din domeniul științelor naturii a crescut puțin, iar din domeniul tehnicii și artei puțin s-a micșorat.

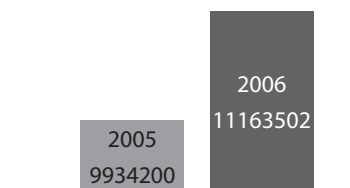
Actul final al calității achizițiilor este rezultatul utilizării resurselor infodocumentare.

Pe parcursul anului 2006 au fost difuzate 11 163 502 documente. După cum se vede din diagrama de mai jos lectura pe suport tradițional rămâne a fi cea mai utilizată — cărțile, seriile, partiturile constituie în sumă 62% din împrumutul total de documente. CD-urile, materialele AV constituie 0,5% din total.

O mare parte de utilizatori preferă suportul virtual, care este util în cazul când biblioteca nu dispune de documentul solicitat. Astfel, utilizarea resurselor Internet a crescut considerabil în 2006, ajungând la 37,2% din întreg împrumutul (față de 16% în 2005).

În 2006 numărul împrumuturilor a înregistrat o mărire de 1 229 302 exemplare, în comparație cu anul 2005:

BM, având o colecție bine selectată, satisface cerințele de lectură și informaționale ale multor categorii de utilizatori din diverse domenii și pe diferit suport.

Motivația și opțiunile de lectură diferă în funcție de categoriile socio-profesionale ale utilizatorilor. Tinerii utilizează documente conform programelor didactice și cel mai des din

domeniile: științe sociale, management, informatică, științe exacte, beletristică, critică literară etc. Pentru loisir apelează la documente cu caracter de divertisment, sportiv, turistic. Pensionarii și casnicele mai des împrumută documente din domeniile: agricultură, gospodărie casnică, medicină (în special medicina populară), acte normative. Șomerii consultă documente din clasa 331 *Angajarea în câmpul muncii* — disponibile pe site-uri speciale.

În medie colecția Bibliotecii Municipale și a filialelor ei a circulat în 2006 de 10,5 ori, ceea ce constituie de 1,2 ori mai mult în comparație cu anul 2005 (de 9,3 ori). Circulația cea mai semnificativă se observă la domeniile:

- Management. Contabilitate. Transport — de 113 ori;
- Învățământ — 49,2;
- Sport — 45,5;
- Generalități — 34,9;
- Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiții — 29;
- Geografie — 23,9;
- Științe sociale — de 22,1 ori.

În anul 2006 printre cele mai solicitate domenii sunt: științele sociale — 16,7%; generalități, informatică — 15,4%; învățământ — 14,6%; sport — 13,2%; management, contabilitate — 13%; arte — 12,4%.

Cifrele de împrumuturi — lecturi, înregistrate de BM și comentate mai sus — vin în contradicție cu părerea editorilor despre cititori și lecturi. Editorii judecă despre lectură, și generalizează la scară națională, după vânzarea de carte. Eugen Lungu afirmă că „mioritismul nostru funciar a fost programat să citească mai mult în stele decât în cărți. Mai ales în stelele de pe etichetele cu 0,5 l. Se pare că nu ne-am trezit încă din mahmureala de la vestitul ospăț al lui D. Cantemir, când, vorba lui Neculce, au mărmurit toți de beți“ [24].

Și tot el, privind, însă, mai treaz la lucruri și sperând la vremuri mai bune, recunoaște de fapt adevărul — „cartea a de-

venit un lux. Potențialul ei utilizator, intelectualul, nu mai e de mult un cititor. E mai curând un supraviețuitor. Ca întotdeauna, spiritul clachează în fața acestei dileme. Acum are căutare mai ales cartea-instrument, care ajută insului să urce niște trepte ierarhice. Într-o competiție pragmatică, o carte de suflet pare un anacronism“ [24].

Anatol Vidrașcu răspunde franc la întrebarea „care este diferența dintre cititorul de pe Bâc și cel de pe Dâmbovița?“. „Una uriașă. Cel de la București este elevat, are acces și la literatură altor țări în limba originalului. Acolo există un mediu intelectual pe care noi nu l-am avut și încă nu-l avem“ [31]. Statisticile BM demonstrează că dumnealui nu are dreptate și ne dau sentimentul reconfortant că în RM încă se mai citește.

Considerăm că respectul pentru cititor trebuie să fie o constantă a editorilor noștri. Cititorii îi respectă.

Cele mai căutate cărți sunt ale editurilor *Cartier*, *ARC*, *Litera*, *Știința*, *Prut Internațional* și *Museum*, iar genurile și colecțiile cele mai populare sunt: seria „Biblioteca școlarului“, enciclopediile și dicționarele, traducerile din literatura universală, manualele pentru colegii și universități.

Foarte solicitate sunt colecțiile scoase la lumină la Editura *Cartier*: *Cartier dicționar*, *Cartier clasic*, *Poesis*, *Cartier istoric* toate căutate de cititorii BM. Cărțile Editurii *Cartier* se citesc. Le citesc cei conectați la realitățile literare imediate și cei împătimitii de carte prin colecțiile *Rotonda*, *Cartier popular*, care sunt accesibile și din punct de vedere financiar. Colecțiile *Cartierului*, recunoscute ca colecții elitiste, sunt achiziționate în 50—100 exemplare.

De la Editura *Litera* — *Biblioteca școlarului*, enciclopedii, dicționare — toate titlurile sunt achiziționate de BM în minimum 100 de exemplare.

De la *Prut Internațional* — autori contemporani, literatură pentru copii — sunt achiziționate câte 50—100—200 exempla-

re, mai ales din colecțiile pentru copii: *Biblioteca pentru toți, Cheița de aur*.

Exemple:

1. *Domnița-păstoriță: (legendă pentru copii mari și mici)* / Claudia Partole;
2. *Copilul cu aripi de carte: [versuri pentru copii]* / Vasile Romanciuc;
3. *Jack: moravuri contemporane: [roman: trad. din fr.]* / Alphonse Daudet.

Museum — cartea-document — în cel puțin 100 exemplare.

ARC — albume în 20—50 exemplare; alte titluri în 50—100 exemplare.

Știința — dicționare, enciclopedii — 100 exemplare; literatură științifică, foarte puțină — de la 10—20 exemplare.

Nicolae Dabija, Grigore Vieru, Vasile Gârneț, Nicolae Popa ș.a. sunt poeții basarabeni cei mai solicitați. După cum afirmă Gh. Erizanu, o carte de poezie nu poate să apară într-un tiraj de 20—50 mii de exemplare, tirajul firesc al unei astfel de cărți e de 100—300 exemplare. Iată câteva exemple în acest sens.

1. *Poezii* / Mihai Eminescu. — Ed. a 3-a. — Editura *Cartier*;
2. *Amintiri din copilărie și alte povestiri* / Ion Creangă. — Ed. a 3-a. — Editura *Cartier*;
3. *Noaptea Sfântului Andrei* : Roman / Ion Vicol. — Ed. a 2-a. — Editura *Orfeu*;
4. *Surogat de iluzii: Rondeluri de dragoste* / Steliana Grama. — Ed. a 2-a. — Editura *Phoenix*.

De un succes mult mai mare printre preferințele publicului cititor se bucură romanele, povestirile și nuvelele, unele opere ajungând și la a 3-a ediție, o parte din aceste creații literare fiind revăzute și completate:

1. *Biserica albă: roman* / Ion Druță. Ed. rev. și compl. — Editura *Universul*;
2. *Insolație: [versuri, nuvelă]* / Alexandru Ganea. Ed. a 2-a rev. și compl. — Editura *Pontos*.

Luând în considerare că literatura e un domeniu foarte solicitat, se fac și multe traduceri:

1. *Dafnis și Cloe: [roman]* / Longos; trad. de Vladimir Beșleagă. — Ed. a 3-a. — Editura *Cartier*;
2. *Maestrul și Margareta: [roman]* / Mihail Bulgakov; trad. din rusă de Vsevolod Ciornei. — Ed. a 3-a. — Editura *Cartier*.

Editurile din Chișinău, o breaslă nu prea prietenoasă, colaborează totuși și își unesc forțele în vederea editării cărților de o mai bună calitate. Chiar dacă numărul lor este mic, în urma colaborării se întrevide speranța că va fi mai bine.

Un aspect important îl constituie cărțile editate de centrele editorial-poligrafice ale universităților din Chișinău și Bălți (ULIM, USM, USMF „N. Testemițeanu“, UPS „Ion Creangă“ și UP „Alec Russo“). CEP editează, în special, cărți ale profesorilor din cadrul acestor instituții de învățământ, care sunt destinate studenților, culegeri de materiale ale conferințelor științifice, monografii, note de curs, manuale, compendii, ghiduri. Partea proastă a lucrurilor vizavi de producția editorială a CEP este că scrierile se editează, de cele mai multe ori, doar în 50 de exemplare, acest fapt constituind o dificultate ca astfel de cărți să ajungă în colecțiile unei biblioteci publice¹. Directorul Editurii *Museum* Iurie Colesnic spunea, într-un interviu pentru *Contrafort*, că noi suntem văduviți de o literatură științifică și enciclopedică temeinică. Și pe bună dreptate: văduviți o dată că literatura științifică temeinică nu se produce și a doua oară pentru că se editează în tiraje minime.

Centrul Editorial al Universității de Stat din Moldova și cel al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu“ au editat cele mai multe cărți în acest sens.

---

1 Numărul cărților din domeniul Medicină prezente în colecțiile BM „B. P. Hasdeu“ sunt foarte puține.

Tipografia Centrală ocupă și ea un loc, nu mai puțin important, în editarea de carte, astfel, în anul 2006, au fost scoase de sub tipar 7 titluri, ceea ce rezultă că această instituție se ocupă și de editarea cărților, nu doar le execută din punct de vedere tipografic.

Numărul total de cărți și broșuri editate în anul 2006 e de 2 850, iar Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“ are în colecțiile sale 440 de titluri achiziționate din această producție și care sunt distribuite în toate filialele. Repartizate pe domenii, aceste titluri se structurează după cum urmează:

	Cărți editate pe domenii în 2006	Cărți editate și prezente în colecțiile BM, în 2006
8 Lingvistică. Filologie. Literatură	468	179
3 Științe sociale	272	129
00 Bazele generale ale cunoașterii și culturii	183	35
37 Educație. Învățământ. Instruire. Timp liber	155	10
5 Matematică. Științe ale naturii	137	14
61 Medicină	110	3
9 Geografie. Biografii. Istorie	99	30
7 Artă. Recreere. Divertisment. Sport	80	28
6 Tehnică	56	1
65 Conducere și organizare în industrie, comerț și comunicații	47	3
35 Administrație publică. Artă militară	43	—
2 Religie. Teologie	30	5
1 Filosofie. Psihologie	18	1
66 Tehnologie chimică. Industrii chimice	18	—
36 Asistență socială. Asigurări sociale	15	—
63 Agricultură. Științe și procedee înrudite. Silvicultură. Exploatare agricole ale vieții sălbatice	52	4
39 Etnologie. Etnografie. Obiceiuri. Tradiții. Datini. Mod de viață. Folclor	11	5

Din tabelul de mai sus — titluri achiziționate pe domenii — se vede clar care sunt domeniile de interes ale BM. *Medicina* — domeniu foarte solicitat, dar cu puține publicații populare. Așa cum în 2006 s-au tipărit doar manuale și lucrări științifice, BM a cumpărat trei titluri din 110.

La fel domeniul *Agricultură* — nu este în zona de interes a utilizatorilor — BM cumpără doar publicații populare, enciclopedii, dicționare cu referire la agricultură sau cărți cu informație despre Chișinău. Așa titluri au fost puține — doar patru.

Arta militară, tehnologia și industria chimică, la fel, nu sunt subiecte din zona de interes a Bibliotecii Municipale.

Următorul domeniu — *Asistență socială* — deși este un domeniu în vogă, s-au achiziționat doar trei titluri. Foarte puțin pentru interesul BM, dar și s-a editat foarte puțin. Pentru a acoperi necesitatea de informare pe acest subiect, BM a fost nevoită să achiziționeze multe titluri, și toate de calitate, de la editurile din România, în special, de la Editura *Polirom*.

Fiecare titlu de carte, selectat pentru colecțiile BM „B.P. Hasdeu“, se achiziționează de la un exemplar până la 100 exemplare, în funcție de cererea utilizatorilor, de bugetul alocat pentru achiziție. Decizia de a achiziționa un exemplar sau mai multe se sprijină pe criteriile de selecție elaborate în baza *Strategiei de dezvoltare a Colecțiilor BM*. Câteva exemple mai jos:

Pentru campania „*Chișinăul citește o carte*“, din anul 2006, BM a achiziționat următoarele cărți:

1. Moraru Haralambie. *Viața mai târziu* — 100 ex.
2. Romanciuc Vasile. *Copilul cu aripi de carte* — 100 ex.

Pentru Programul *Lecturile verii* s-au achiziționat următoarele cărți și în următoarele cantități:

1. Dumbrăveanu Victor. *Trăim ultima dată* — 50 ex.
2. Iachim Ion. *Decameron basarabean* — 100
3. Silvestru Aurelian. *Templul bunătății* — 100
4. Busuioc Aureliu. *Pactizând cu diavolul* — 100

5. Rusu Nicolae. *Ploaia de aur* — 300

6. Butnaru Leo. *Micșorarea distanței* — 56 ex.

Ca să înțelegem procedura determinării numărului de exemplare pentru care a optat biblioteca aducem exemple din *Politica de achiziție după gen, format și tipul de documente*. Politica stipulează clar că BM va achiziționa:

- *Enciclopedii și dicționare* — au prioritate în procesul de achiziționare în comparație cu alte materiale, dat fiind faptul că importanța și aportul lor în lărgirea orizontului de cunoștințe ale utilizatorilor este mare;
- *Documente despre Chișinău și chișinăuienii notorii* — sunt prioritare pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” cu un grad de plenitudine maximă;
- *Documente electronice* — constituirea colecției electronice a BM este o strategie pentru următorii ani;
- *Documente audio-vizuale* — colecția Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este diversificată în special cu materiale audio și video informaționale, pentru copii și loisir;
- *Documente pentru persoane cu dizabilități* — Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” încearcă să lărgescă asortimentul materialelor din această categorie, achiziționând documente audio-vizuale și cărți speciale pentru slab văzători, cărți speciale pentru orbi, handicapați etc.;
- *Documente pentru copii* — selecția materialelor pentru copii este un proces de o durată mai lungă, de aici și atenția mai mare acordată fiecărui material în parte și numărului mare de criterii ce trebuie luate în considerație;
- *Documente în limbi străine* — această colecție este, în special, orientată spre studenți și vorbitori nativi de limbi străine. Materialele selectate vor include titluri pentru lectura recreațională și pentru majorarea nivelului de cunoștințe în limbi străine;

- *Literatura didactică conform programului academic* — selectarea autorilor și cărților se vor efectua conform solicitărilor punând în evidență valoarea operelor respective;
- *Critică literară* — fiind suport esențial pentru programul academic, are plenitudinea 2 și 3;
- *Istorie* — selecția se face mult mai riguros, astfel încât accentul se pune pe credibilitatea autorului, a materialelor bibliografice utilizate în scrierea cărții și a materialelor critice publicate în baza cărții respective;
- *Beletristică, ficțiune* — Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” achiziționează un asortiment larg de cărți din domeniul beletristicii, în special fantastică pentru copii și tineret, ceea ce reflectă diferite interese ale unui public variat din punctul de vedere al educației, gusturilor și abilităților de lectură. Se optează pentru a cumpăra toate categoriile acestui gen, titlurile populare fiind duplicate pentru a satisface cererea mare.

Alt aspect definitoriu în determinarea numărului de exemplare a unui titlu editat îl are *Politica de achiziții după gradul de plenitudine a domeniului*, care, în funcție de domeniu și interesul Bibliotecii Municipale față de domeniu, de genul publicației, formatul ei, stabilește plenitudinea — selectivă, reprezentativă sau maximă. Plenitudinea selectivă are cifra 3 și înseamnă că se vor cumpăra, de exemplu, *Sisteme filosofice* de la 1 la 5 exemplare, iar *Minorități* de la 1 la 10 exemplare. Plenitudinea reprezentativă, care are cifra 2, înseamnă că se vor cumpăra de la 1 la 20 exemplare. De exemplu, cărți din domeniul *Statistică. Demografie* se vor cumpăra de la 5 la 10 exemplare, pe când cele din *Drept. Legislație. Jurisprudență* — de la 1 la 30 exemplare, în funcție de adresabilitate, format, gen. Cifra 3 înseamnă plenitudine maximă, care se achiziționează de la 30 până la 200 exemplare — adică domenii preferențiale ca *Civilizație. Cultură, Publicații pentru copii, Sociologie, Economie casnică, Limba română, Literatură, Critică literară etc.* (vezi mai jos detaliat).

Reproducem doar un exemplu din acest document de reglementare:

Nr. crt.	Domeniile	Exemplare per titlu	Gradul de plenitudine
1.	<i>Generalități</i>		
1.1	Calculatoare	1—20	1
1.2	Civilizație. Cultură	1—32	1
1.3	Bibliografii. Cataloage	30—100	1
1.4	Biblioteconomie. Biblioteci	10—100	1
1.5	Organizații. Asociații. Congrese	1—10	3
1.6	Publicații pentru copii	100—200	1
1.7	Manuscrise. Bibliofile	1—5	1

Aceste două documente sunt actele normative, reglementatoare care se iau în considerare la achiziția unui titlu care intră în colecția BM, sunt instrumentele care ajută la selecția celor mai reprezentative din acea mulțime neregulată de documente editate anual.

Achiziționarea cărților după limba de editare se realizează conform datelor ultimului recensământ și care va fi după cum urmează: peste 50% din achiziții le vor reprezenta materialele în limba română, după care urmează colecțiile în limba rusă — în corespundere cu procentajul populației ruse din Chișinău, dar și al celorlalte minorități naționale. Un criteriu aparte îl vor forma cărțile în limbile engleză, germană, franceză etc.

Cum va fi, ne întrebăm, peste ani, prezentul an editorial 2006 în colecțiile BM, satisfăcător sau bun? Bibliotecarii care se ocupă de achiziții și, în cea mai mare măsură, administrația bibliotecilor (autoritățile publice locale) sunt responsabili pentru această perioadă din istoria noastră, pentru că așa cum susține Bertrand Calenge, *„fiecare carte intrată în bibliotecă se înscrie într-un proces de acumulare a memoriei, concretizând imaginea Renașterii potrivit căreia noi suntem piticii de pe umerii uriașilor. Bibliotecarul, care decide ce să cumpere și cât să cumpere,*

trebuie să se întrebe, mai întâi, va fi el, prin decizia luată, uriașul pentru cei care vor veni peste câteva secole?” Pentru că lor va fi adresată și lăsată colecția.

Concluzii

Biblioteca Municipală se preocupă de constituirea colecției sale cu multă responsabilitate, fiind o instituție orientată spre utilizator, își perfecționează instrumentele manageriale și politice pentru a oferi chișinăuienului o colecție mereu înnoită și care să reflecte universalitatea intereselor umane.

Cu toate acestea conchidem că 440 de titluri, deși am încercat să motivăm lipsa altor titluri, sunt foarte puține — constituie doar 15,5% din totalul de titluri editate în 2006. Care ar fi motivul acestei prezențe precare? Biblioteca nu a avut constrângeri financiare și nu putem invoca această, generală pentru bibliotecile publice, problemă.

Ar mai fi vre-un motiv? Bibliotecarii spun că editurile noastre editează puțin. Au dreptate. Dacă e să facem o analiză după genuri — 30% sunt manuale, pe care BM nu le achiziționează; 40% beletristică — pe care BM le achiziționează selectiv. Aici este vorba despre reeditări ale clasicilor pe care BM le are achiziționate în mari cantități în anii precedenți și din donațiile oferite generos de biblioteci — parteneri din alte țări. Celelalte 30% sunt titluri din domeniile cunoașterii care au tiraje foarte mici și din acest motiv nu ajung în bibliotecă.

Cu ce acoperă, ne întrebăm, interesele informaționale ale utilizatorilor BM? Cu carte. Cu carte provenită din alte surse decât de la editurile autohtone. Exemplificăm cu următoarele cifre: În 2006, în colecția BM au intrat 7 556 titluri. Din ele 440 sunt achiziționate de la editurile noastre în număr de 24 861 exemplare și în sumă de 1 364 941,76 lei, bani destinați achiziției din bugetul local.

În total au intrat, în 2006, cărți noi la Biblioteca Municipală și filialele ei 44 965 exemplare în sumă de 1 844 615,17 lei. Aproape dublu decât s-au achiziționat din buget.

Deci, putem concluziona că BM se preocupă de calitatea colecției și caută diverse căi de înnoire și mărire a colecției. În 2006 au mai intrat în colecțiile BM 225 titluri în sumă de 50 600 lei din granturi; 3 946 exemplare în sumă de 95 185,62 lei donații de la diverse instituții; 1 805 exemplare în sumă de 108 407,95 lei donații din România; din Rusia — 695 exemplare în sumă totală de 41 714,66 lei; din Polonia — 626 exemplare de 67 533,00 lei; din Bielorusia, Germania, Bulgaria 420 de exemplare. O donație foarte consistentă constituie cărțile provenite de la persoane particulare, de cele mai multe ori, autori — 3 234 exemplare în sumă totală de 80 138,24 lei care, de regulă, sunt cărțile autorilor editați la editurile autohtone. Total donații — 10 716 exemplare în sumă de 399 043,86 lei.

Acestea sunt sursele cu care BM compensează lipsa achizițiilor de la editurile locale.

Alte motive ar fi:

- 1) procedura foarte dificilă de achiziție instituită de Guvern, Primărie etc. Cartea este scumpă și BM nu poate cumpăra un titlu, un dicționar, de exemplu, care costă 650 lei decât până în 20 de mii de lei, necesitatea fiind de 100 de exemplare;
- 2) lipsa informației despre cartea editată — aflăm despre ea la epuizarea tirajului;
- 3) editurile nu acordă rabaturi pentru un număr mare de titluri și exemplare;
- 4) problemele câmpului editorial, într-un fel sau altul, se răsfrâng și în procesul de achiziție al Bibliotecii Municipale.

Cu toate acestea, se vede, din activitatea raportată de BM, o bună cooperare, conlucrare cu editurile — participarea editurilor la diverse activități de promovare a cărții, la diferite programe de lectură, se vede clar contribuția editurilor la efortul bibliotecii de a avea producția editorială autohtonă pentru a o valorifica.

Sunt înregistrate proiecte editoriale comune cu Editura *Museum* (editate 12 titluri, în special bibliografii și biobibliografii); Editura *Epigraf* (nouă titluri, preponderent carte de specialitate, manuale, ghiduri, culegeri de articole și comunicări ale conferințelor și simpoziunelor organizate de BM); Editura *Pontos* (cinci titluri); Editura *Litera* (cinci titluri), Editura *Știința* (editarea volumelor 3 și 8 din operele complete ale lui B.P. Hasdeu). Această colaborare accentuează parteneriatul durabil între bibliotecă și editură, benefică pentru ambele instituții.

Încheiere

Suntem de acord cu profesorul Ion Stoica, când spune că „puterea cărții într-o țară se împlinește prin calitatea actului lecturii“. Credem că ambele domenii — cel editorial și cel biblioteconomic — întreprind prea puțin pentru ca lectura să rămână o nevoie fundamentală a omului de azi și de mâine. Lectura se ține pe interes — pe interes personal, individual de dezvoltare, culturalizare, informare — ne-au demonstrat-o tinerii cititori prin răspunsul la întrebarea: „Ce este lectura pentru dvs.?” Pentru 79 % dintre ei lectura este o *satisfacție spirituală*. Răspunsurile la varianta *Altceva (ce anume)* le putem adăuga tot aici — tinerii au mai invocat stări care intră în categoria *satisfacție spirituală — un refugiu, o regăsire, evadare în miracol*. *O plăcere estetică* este pentru 51% de tineri, *o necesitate organică* pentru 40% de respondenți, *o ocupație în timpul liber / o distracție* este considerată de 30% din studenți.

Satisfacție, plăcere, necesitate. Lectura, credem, are viitor! Și tinerii care au ales aceste opțiuni au viitor! Dintre ei 51% au mai ales și varianta *lectura este o obligație școlară*, 28% dintre ei mai adaugă *lectura este o obligație profesională*. Sunt tineri, dar și realiști. Mulți dintre ei nu-și propun să citească pentru ca să devină erudiți, ci pentru ca să obțină o diplomă, o profesie. Prin aceste răspunsuri recunosc rolul lecturii în formarea profesională. Deci, iarăși, lectura are viitor — unul pragmatic!

Pentru acești tineri toți producătorii de carte, editorii, bibliotecarii și valorificatorii trebuie să întreprindă acțiuni colaborative pentru a asigura și susține lectura.

Ce trebuie să facă editorii?

Mai întâi au nevoie să atragă mai mare atenție studiului pieței cărții. În al doilea rând, să se autoevalueze. În al treilea rând, să-și definească, fiecare din ei, politica de editare.

O problemă fundamentală, care cere rezolvare imediată, în cadrul producției de carte este infrastructura — lipsa unei informări naționale și a unui sistem de distribuție național. Bibliotecile nu pot să-și prognozeze / estimeze resursele financiare necesare pentru că nu știu cu exactitate, dar nici aproximativ ce se va edita la anul viitor (bugetele pentru anul viitor se elaborează vara).

Cititorii, instituțiile cărții au nevoie de planuri editoriale publicate, cu minimum trei luni înaintea aparițiilor editoriale.

Au nevoie de strategii de promovare și comunicare a activității. Nu avem emisiuni TV care ar fi așteptate cu nerăbdare de telespectatori și căutătorii de carte (sistematice, la ore stabilite ca în țările civilizate).

Analizând punctele de vedere ale editorilor desprindem o concluzie bazată pe spusele lui Iurie Bârsa: „O editură poate fi viabilă numai atunci când are o suprafață de contact cu cititorul. Pentru că, în caz contrar, chiar dacă vei edita numai capodopere, totuna vei ajunge la faliment“ [14]. Iar acest contact îl asigură constant bibliotecile care sunt nominalizate ca soluție și de Iurie Colesnic.

Deci, mai multe colaborări cu bibliotecile, ca clienți fideli și importanți ai editurilor.

Din cele studiate și analizate nu se simte unitate în soluționarea problemei de difuzare a cărții la editorii basarabeni. Unii afirmă că sistemul de difuzare nu există, alții spun că există, dar este deteriorat, alții sunt convinși că acest sistem trebuie să fie opera celor care produc cărți. Deci, există o problemă și re-

zolvarea acestei probleme în legătură de difuzarea cărților este foarte stringentă.

Ar mai fi un aspect pasibil îmbunătățirii — implicarea editorilor în programe locale și naționale de lectură.

Editorii, ca și scriitorii, nu prea susțin aceste acțiuni. Exemplul acestui an, declarat unilateral, de către bibliotecari, *Anul lecturii*, la care nu au aderat decât bibliotecile cu programe de lectură. Bibliotecile au lansat ideea unei dezbateri naționale *Problema cărții în RM*, sperând la o colaborare largă în dezbateră situației literaturii basarabene pe piața de carte din RM. Subiectul era și este incitant și de real folos și interes pentru toți actorii implicați în editarea și promovarea cărții, nu este, însă, loc de al aborda aici.

Programul de lectură este o formă de apropiere a publicului de cărți și de autorii ei, consideră editorii. Bibliotecarii, pedagogii consideră aceste acțiuni mai profunde — educația oamenilor prin lectură, formarea cititorilor. În multe țări, lecturile publice sunt susținute de toți — de la editori la guvernanți, iar succesul lor este incontestabil un beneficiu al națiunii, al țării. RM nu are tradiții în organizarea, în susținerea comună a astfel de manifestări.

Ce trebuie să facă bibliotecile?

În primul rând, să elaboreze politici de dezvoltare a colecțiilor, de constituire a fondurilor locale de materiale, care să servească ca bază pentru argumentarea bugetelor înaintate administrațiilor locale și pentru colaborarea cu editurile.

În al doilea rând, să elaboreze bugete reale, bazate pe cererile utilizatorilor, pe cerințele Societății Cunoașterii, pe prețul mediu al cărții.

Să-și asume responsabilitatea de a înnoi continuu colecția în conformitate cu prevederile documentelor internaționale, cu normele europene și profesionale.

Să inițieze mai multe, și mai ample, acțiuni de promovare a cărții în colaborare cu editurile.

Recomandări

Reieșind din cele expuse până acum înaintăm următoarele recomandări:

1. Mulți editori resping lecturile publice, alții participă activ. Mulți din ei când e vorba de programe de lectură se gândesc la forme clasice de întâlniri cu cititorul, conferințe etc. *Propunem* pentru programele de lectură forme implicative, interactive ca: *șuete pe marginea unei cărți, discuții neprotocolare, fără ifos academic, taifasul la o cafea cu cititorii, concursuri „Chef de lectură“*. Propunem implicarea editorilor în programe de felul „Un oraș — o carte“ care constă în promovarea și lecturarea unei cărți de către tot orașul, localitatea, astfel se vor mări considerabil vânzările de carte.

2. Editurile din RM nu practică modele și forme de avantajare a celor care cumpără constant de la editura respectivă. Editurile noastre ar avea nevoie de programe de *fidelizare* a cumpărătorului de carte prin oferte speciale ca la supermarket — *Oferta zilei, Oferta săptămânii*, acțiuni de tipul *Pentru fanii noștri* sau *Clubul Cartier, Clubul Museum* etc. în care membrii clubului au carduri cu rabat de la 10 la 15%, și care crește succesiv dacă cumpără mai mult de o sumă oarecare... Formele trebuie să fie moderne, atractive, competitive, implicative. Sunt puțini cumpărători fideli în arealul basarabean, iar aceste forme i-ar transforma din consumatori sporadici, întâmplători în fani fideli.

3. Editurile au nevoie de o mai bună promovare. Broșurile, cataloagele și materiale informative pe care le au editurile (foarte puține de altfel) nu sunt de ajuns. O comunicare modernă, cu cititorul, prin site, e-mail ar fi foarte productivă. Nu putem vorbi de maturitate editorială, fără un mijloc de comunicare modern precum este un site puternic. Ținem să exemplificăm că în Occident 70% din vânzări se efectuează prin intermediul site-ului, fiind formula cea mai frecvent folosită de cititori care caută informații asupra noilor apariții, a evenimentelor preco-

nizate, a recenziilor apărute despre titlurile noi etc.

Existența site-ului este mai mult decât necesară pentru edituri — pe lângă faptul că oferă informații, este un segment important de difuzare; constituie în același timp un canal important prin care editura culege date despre preferințele și opțiunile cititorilor, precum și sugestiile lor.

Un exemplu de promovare poate sluji succesul cărții lui J.K. Rowling *Harry Potter*. *Isteria Harry Potter* a cuprins întreg mapamondul. Milioane de oameni din întreaga lume participă la diverse acțiuni de promovare, încât se pare că soarta acestei cărți a devenit o problemă mondială care se dezbate încontinuu.

Strategia de marketing, cu elemente originale care, au cerut implicarea afectivă a cititorilor, a făcut din *Harry Potter* cea mai de succes carte pentru copii din toate timpurile, iar vânzările ating cifre impresionate chiar și pe micile piețe de carte.

4. Ar fi bine să existe un Sistem Național de Difuzare, bazat pe un Sistem Național Informatizat, în care actorii ar fi alături — edituri, distribuitori, librării, biblioteci — prin care bibliotecile ar putea face comandă, rezerva, selecta, cumpăra producția editorială locală.

5. Bibliotecile au nevoie de carte electronică — ar fi bine ca editurile noastre să se gândească la o strategie de editare a acestui suport modern — bibliotecile sunt nevoite să le caute în România.

6. Starea de fapt indică nevoia unei colaborări mai strânse între edituri și biblioteci.

BIBLIOGRAFIE:

Lucrări de referință

1. *Bibliografia Națională a Moldovei*: Cărți. Autoreferate. Art. din rev. și ziare / Camera Naț. Cărții din Rep. Moldova. — Ch. : CNCM, 2006. — Nr. 1/12. — 2006
2. *Biblioteca publică*: Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare / trad. din lb. engl. : Irina Digodi, Vladimir Dunduc; red. șt. : Eugenia Bejan; Asoc. Bibliotecarilor din Rep. Moldova: Federația Int. a Asoc. și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA). — Chișinău: Epigraf, 2007. — 91 p.
3. *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“ în presă: (2002—2006)*: Bibliografie. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu“; ed. îngrijită de L. Kulikovski; alcăt. : Taisia Foiu. — Ch. : [s. n.], 2007. — 234 p.
4. Buluță, Gheorghe. *Biblioteca azi. Informare și comunicare* / Gheorghe Buluță, Sultana Craia, Victor Petrescu. — Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2004. — 199 p.
5. Buluță, Gheorghe. *Biblioteca în Societatea Informației* / Gheorghe Buluță; Sultana Craia; Victor Petrescu. — București : Do-MinoR, 2007. — 190 p.
6. Calenge, Bertrand. *Politicile de achiziție. Constituirea unei colecții într-o bibliotecă*. — București: Ed. Bucureștilor, 1999. — 326 p.
7. *Cărți cu dedicații*: (în colecția Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu“) / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu“; ed. îngrijită de Lidia Kulikovski; alcăt. : Claudia Tricolici. — Ch. : [s. n.], 2007. — 352 p.
8. Kulikovski, Lidia. *Cartea, modul nostru de a dăinui: Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic* / Lidia Kulikovski; Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu“. — Ch. : Reclama, 2006. — 268 p.
9. Lescu, Mihai. *Activitatea editorială // Ciclu de prelegeri*. — Ch., 2005.
10. *Manifestul UNESCO pentru biblioteca publică // Biblioteca publică*. Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare. — Ch., 2007. — P. 77.
11. Rău, Alexe. *Dialoguri* / Alexe Rău, Elena Turuta. — Ch. : Museum, 2007. — 122 p.
12. Rău, Alexe. *Un fir de plumb atârnat de un lucru fragil și înaripat*. — Ch. : Museum, 2007. — 338 p.
13. Stoica, Ion. *Puterea cărții*. — Constanța : ExPonto, 2005. — 233 p.

Articole

14. Bârsa, Iurie. *O editură ar trebui să fie apreciată după numărul lucrărilor originale pe care le-a dat cititorului* : [interviu cu dir. Editurii ARC Iurie Bârsa acordat ziar. Contrafort] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
15. Bodrug, Oleg. *Când nu vom mai trece Prutul cu pașapoarte „ internațional“*; *Editura Prut Internațional se va numi simplu – PRUT* : [interviu cu dir. Editurii Prut Internațional, Oleg Bodrug acordat ziar. Contrafort] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
16. Cărăuș, Magda. *Completarea colecțiilor în bibliotecile publice* // Biblioteca. — 2006. — Nr 5. — P. 134.
17. Colesnic, Iurie. *Editura Museum își propune să repună în circuit materialul arhivistic la nivelul cerințelor zilei de azi* : [interviu cu dir. Editurii Museum Iurie Colesnic acordat ziar. Contrafort] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
18. Erizanu, Gheorghe. *Frontiera de la Prut devine un zid berlinez și pentru piața de carte* : [interviu cu dir. Editurii Cartier Gheorghe Erizanu acordat ziar. Timpul] // Timpul. — 2007. — Nr 772; Ade-vărul de Cluj. — 2007. — 28 noiemb.
19. Erizanu, Gheorghe. *Piața de carte este încă în faza embrionară* : [interviu cu dir. Editurii Cartier, Gheorghe Erizanu] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
20. Gârneț, Vasile. *Cartea în tranziție* : [interviu cu dir. Editurii ARC Iurie Bârsa acordat ziar. Contrafort] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
21. Kulikovski, Lidia. *Colecția Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“ — actul unui efort colectiv* : [cuv. înainte] // Cărți cu dedicații (în colecția Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu“. — Ch., 2007. — P. 5-26.
22. Kulikovski, Lidia. *Colecția Bibliotecii „Transilvania“ — rezultatul unui parteneriat de succes*: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“, Chișinău — Biblioteca Județeană „O. Goga“, Cluj // Lectura (Cluj-Napoca). — 2007. — Nr 3/4. — P. 23-29.
23. Kulikovski, Lidia. *Tinerii și „zăbava cetitului“* // BiblioPolis. — 2008. — Vol. 25, Nr. 1. — P. 30-34.
24. Lungu, Eugen. *Visez să citesc într-o zi un manuscris cu regretul cititorului că textele bune au un sfârșit* : [interviu cu redactorul-șef al Editurii ARC Eugen Lungu acordat ziar. Contrafort] // Contrafort. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).

25. *Managementul colecției BM „B.P. Hasdeu“* (revizuită, completată) [manuscris]. — 2007. — 36 p.
26. *Politica de dezvoltare a colecțiilor BM „B.P. Hasdeu“: anii 2005—2010* [manuscris]. — 28 p.
27. Roșca, Elena. *Reflecții asupra cărții pentru copii în fondurile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu“* // Roșca Elena. *Biblioteca – o carte deschisă sufletului*. — Ch., 2006. — P. 45-49.
28. Suveică, Raisa. *Cărțile apărute la Editura Cartea Moldovei sper să convingă că tindem să fim obiectivi și imparțiali*: [interviu cu dir. Editurii Cartea Moldovei Raisa Suveică acordat ziar. Contrafort] // *Contrafort*. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).
29. Vasilescu, Emil. *Achizițiile de cărți și periodice* // *Biblioteca*. — 2007. — Nr 6. — P. 145.
30. Vidrașcu, Anatol. *De la sfârșitul anului 2002 anunțăm apariția a 5 cărți în fiecare săptămână, iar de la 15 mai curent vom edita nu mai puțin de 2 titluri pe zi*: [interviu cu dir. Editurii Litera Anatol Vidrașcu acordat ziar. Contrafort] // *Contrafort*. — 2003. — Mai-Iun. (Nr 5/6).

Resurse electronice

31. *Catalogul electronic al BM „B.P. Hasdeu“*. — www.hasdeu.md
32. Spișin, Irina. *Formarea și prezervarea colecției: interacțiune a bibliotecilor, editorilor și pieței cărții (în baza activității BM „B.P. Hasdeu“)*. — www.proibis.by.ru

Biblioteca Publică de Drept — de la date spre fapte. Rezultatele evaluării serviciilor și colecțiilor de referință

Dr. conf. **Nelly ȚURCAN**,
Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională,
prodecan Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM
Mariana HARJEVSCHI,
director Biblioteca Publică de Drept;
lector asistent, Catedra de Biblioteconomie
și Asistență Informațională, USM

Introducere

Evaluarea calității serviciilor și resurselor bibliotecii este un element cheie în sistemul managementului calității. Realizarea unei astfel de evidențe a calității crează o bază pentru analiză și decizii manageriale. În același timp, evaluarea calității serviciilor și resurselor asigură feed-back-lui care este atât de necesar pentru dezvoltarea și durabilitatea sistemului. În condițiile constituirii în bibliotecă a unui management al calității totale problema evaluării serviciilor, produselor și resurselor bibliotecii este destul de actuală.

Eficiența și calitatea serviciilor, produselor și resurselor bibliotecii a fost obiect de cercetare a specialiștilor din biblioteconomie și știința informării din Australia, Germania, Marea Britanie, România, Rusia, SUA etc. O contribuție deosebită în elaborarea aspectelor teoretice ale calității serviciilor de bibliotecă au avut specialiștii IFLA în problemele eficienței serviciilor de bibliotecă: Roswitha Poll, Peter te Boekhorst, Bob Usherwood și Beverly P. Lynch [1—4].

Studierea calității serviciilor de bibliotecă este destul de dificilă datorită complexității serviciilor de bibliotecă care implică studierea nu doar a procesului propriu-zis, dar și a fondului bibliotecii, calificării personalului bibliotecii, condițiilor de acces la resursele bibliotecii etc. Astfel, eficiența și calitatea activității bibliotecii este influențată de toate aceste componente. Problema evaluării serviciilor de referință a fost abordată în publicațiile mai multor specialiști [6-8], fiind analizate metodele de evaluare a tranzacțiilor și colecțiilor de referințe, indicatorii folosiți pentru determinarea eficienței și calității serviciilor, cât și activitatea de prestare a serviciilor în ansamblu.

Eficiența serviciilor bibliotecii se determină pe baza produsului final — serviciilor și produselor create în rezultatul activității bibliotecii. Pe baza indicatorilor cantitativi (statistici) se poate realiza o analiză destul de obiectivă privind starea de fapt și dezvoltarea resurselor bibliotecii. Cu toate acestea, analiza calitativă (economică) nu ne permite să determinăm nivelul de satisfacere a utilizatorilor bibliotecii. Este oportun de a completa o astfel de analiză cu datele cercetărilor sociologice care oferă un tablou amplu privind satisfacerea utilizatorilor de anumite servicii de bibliotecă.

În opinia lui R. Poll și P. Boekhorst serviciile bibliotecii pot fi eficiente doar atunci când servirea utilizatorilor este de o calitate înaltă. Dat fiind faptul că utilizatorul este consumatorul produsului final al bibliotecii, este important să putem măsura perceperea serviciilor de către utilizatori.

Biblioteca Publică de Drept și Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, din cadrul Universității de Stat din Moldova și-a asumat pe parcursul anului 2008 pilotarea unui chestionar privind măsurarea eficienței și eficacității serviciilor și calitatea colecțiilor de referință. La elaborarea și difuzarea chestionarului au participat studenții anului III, specialitatea Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică (promoția 2005—2008). Ideea chestionarului a servit un instrument viabil prin intermediul căruia s-a măsurat atât calitatea

și utilitatea serviciilor de referință, cât și calitatea colecției de referință. Ca rezultat s-a reușit să se formeze o imagine mai concludentă asupra situației existente, a serviciilor furnizate, precum și a măsurilor ce urmează a fi întreprinse în vederea îmbunătățirii serviciilor de referință oferite de bibliotecă.

Metodologia studiului

Chestionarul s-a orientat spre *evaluarea colecției de referință*: oferta de resurse, calitatea colecției de referință precum și *investigarea opiniilor utilizatorilor vis-à-vis de furnizarea serviciilor de referință*: pregătirea profesională, perspicacitatea și amabilitatea bibliotecarului de referință etc.

Întrebările cheie la care s-a urmărit un răspuns au fost — Care sunt sursele cele mai utilizate în cadrul bibliotecii? Este bibliotecarul de referință persoana cheie în furnizarea serviciilor? Cum apreciază utilizatorii furnizarea serviciilor de referință? Oferă biblioteca servicii relevante necesităților informaționale ale utilizatorilor? Este biblioteca aptă de a întruni calitățile unei biblioteci orientate spre utilizatorul său țintă?

Chestionarul a cuprins 209 de respondenți, reprezentând un număr selectiv de utilizatori: atât comunitatea juridică — studenți, profesori, practicieni, cât și pensionari, elevi. Chestionarea a fost realizată în luna aprilie 2008.

În final evaluarea a permis de a lua decizii care servesc bază pentru acțiuni imediate și strategii viitoare. Desigur, pentru unele aspecte ale bibliotecii s-a urmărit paralel și înlăturarea elementelor negative și depistarea unor soluții alternative.

Rezultatele studiului

Rezultatele finale ale studiului au permis BPD să schițeze o viziune ce are șanse mult mai semnificative de integrare atât în cadrul comunității juridice, ca fiind un instrument util de informare și educare, cât și în cadrul comunității bibliotecare, ca instituție ce respectă politicile și standardele domeniului.

Analiza și procesul de sintetizare a datelor s-a realizat con-

form următoarelor dimensiuni referitoare la:

- motivul vizitei: scop, periodicitatea frecventării bibliotecilor, categoriile de servicii utilizate;
- aprecierea serviciilor de referință: sursele de referință, calitatea serviciilor de referință;
- personalul de bibliotecă — competența bibliotecarilor, rapiditatea furnizării serviciilor de referință;
- sugestii, propuneri: domeniile prioritare în achiziția de carte și abonare ediții periodice, conectare la baze de date, diversificarea serviciilor utilizatorilor;
- date demografice: sexul, vârstă, ocupația, studiile.

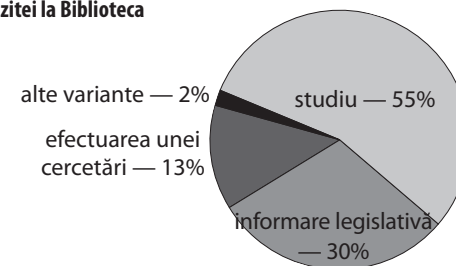
Motivul vizitei

Rezultatele studiului au relevat următoarele: majoritatea utilizatorilor apelează la serviciile bibliotecii cu scopul de a studia — 55%, cu scop de cercetare — 13%, iar 30% din cei chestionați frecventează biblioteca pentru informare legislativă. Aceasta demonstrează că BPD în linii generale este percepută ca o instituție academică, fapt confirmat și prin datele statistice din 2007 — 69,5% [5] reprezintă studenții facultăților de drept. Nu este exclus, că și cei care apelează la bibliotecă pentru obținerea informației legislative curente primare (legi, hotărâri) sunt la fel studenți, biblioteca fiind considerată de ei un loc optim pentru efectuarea lucrărilor, proiectelor, sarcinilor academice etc. Datele referitoare la motivul vizitei bibliotecii sunt prezentate în Figura 1.

Faptul că studenții preferă să apeleze la o bibliotecă publică pentru studii demonstrează că BPD dispune de un nucleu al colecției bine selectat, servicii relevante necesităților etc. Deși aceasta pe de o parte ar trebui să alerteze bibliotecile universitare, în același timp și BPD ar trebui să promoveze mai categoric imaginea unei biblioteci deschise pentru publicul larg, iar colecția să fie focalizată pe literatură științifico-populară, practica judiciară, legislație, ghiduri pentru cetățeanul de rând care dorește să se inițieze într-o problemă juridică cu caracter

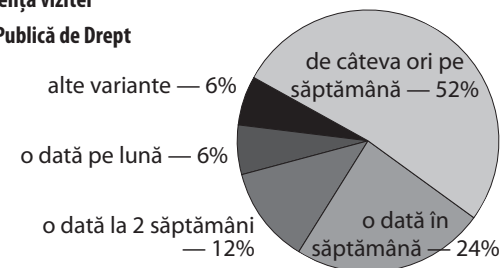
personal, servicii care să acopere toate categoriile de utilizatori: membrii ai comunității juridice și în afara acestui grup.

Figura 1. Scopul vizitei la Biblioteca Publică de Drept

O altă întrebare a chestionarului s-a axat pe frecvența bibliotecii (Figura 2.). Majoritatea utilizatorilor (52%) au remarcat că vizitează biblioteca de câteva ori pe săptămână, ceea ce demonstrează o atitudine de loialitate a utilizatorilor față de bibliotecă pe de o parte și „satisfacere informațională“ de altă parte. Deci, rezultă că biblioteca crează un mediu prielnic pentru îndeplinirea cerințelor informaționale, deoarece utilizatorii au convingerea că oferta de carte și servicii întrunesc cerințele acestora.

Figura 2. Frecvența vizitei la Biblioteca Publică de Drept

Aprecierea serviciilor de referință ale bibliotecii

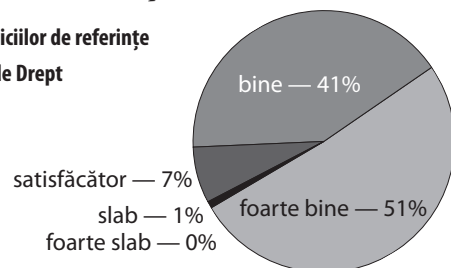
În vederea aprecierii serviciilor și facilităților oferite, respondenților li s-au adresat mai multe întrebări, referitoare la cele mai utilizate surse, calitatea serviciilor de referință, gradul de satisfacere a cererilor de informare etc.

Colecția de carte reprezintă o resursă esențială a bibliotecii, aceasta fiind susținută prin revizuirea permanentă a Politicii

de Dezvoltare a Colecției, remarcată de altfel și de utilizatori. Răspunsurile utilizatorilor la întrebările referitoare la oferta de carte, ediții periodice, baze de date ilustrează ca punctul forte al bibliotecii este însăși colecția sa. Cele mai utilizate surse rămân a fi cărțile (69,3%), urmate de ediții periodice (28,4%), apoi de baze de date (27,1%). Conform rezultatelor chestionarului cele mai solicitate sunt actele normative (35,6%), iar monografiile și manualele sunt utilizate mai rar — respectiv 26,2% și 24,0%. În general oferta de ediții de referință satisface necesitățile informaționale ale utilizatorilor. Colecția a fost apreciată pozitiv de 48,8% respondenți, 33,8% au remarcat că sunt satisfăcuți parțial de colecția de referință, și au o părere negativă 3,1% din cei chestionați.

În cadrul chestionării au fost adresate întrebări referitoare la calitatea serviciilor de referință (Figura 3). 41% din cei chestionați au apreciat calitatea serviciilor de referință cu calificativul *foarte bine*, menționând „*îmi place asistența pe care o prestați*“, „*corespunde necesităților personale*“. 51% din numărul total de respondenți apreciază calitatea serviciilor ca fiind *bună* și doar 7% consideră *satisfăcătoare*. Iar sugestiile vis-à-vis de îmbunătățirea serviciilor prestate sunt următoarele: „*optimizarea serviciilor de referință*“, „*deservire mai rapidă*“ etc.

Figura 3. Calitatea serviciilor de referință la Biblioteca Publică de Drept

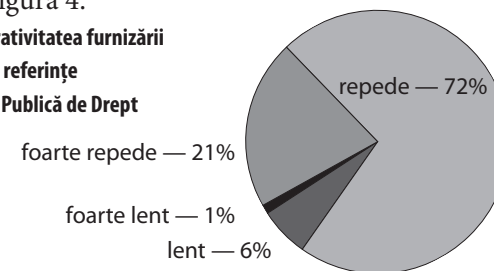
Personalul de referință al bibliotecii

Un loc aparte în studiul întreprins a fost cel cu privire la bibliotecarii de referință. În acest context utilizatorii au fost ru-

gați să se pronunțe referitor la faptul dacă conștientizează rolul și importanța bibliotecarului de referință în prestarea serviciilor. Circa 72,4% au pledat pentru varianta că bibliotecarul de referință are un rol foarte important și doar 9,8% au avut o părere opusă. În scopul satisfacerii serviciilor de referință utilizatorii, totuși, caută la raft de sine stătător (54,2%), și 47,6% din cei chestionați apelează la bibliotecarul de referință. Pentru 18,2% din participanții la cercetare o sursă importantă pentru căutarea informației este catalogul electronic, iar 8,0% accesează site-ul BPD pentru a obține informație. Observăm la fel că răspunsurile exprimă o abordare corectă a importanței bibliotecarului de referință. Pentru declarația *este o responsabilitate profesională deservirea utilizatorilor* au pledat 79,6% de respondenți, respectiv 4,0% — implicația bibliotecarului de referință *este un deranj*. În opinia celor chestionați personalul BPD are o pregătire profesională bună pentru a răspunde solicitărilor — 59,8%, parțial — 20,9% și nu sunt competenți — 3,6%. O parte semnificativă, totuși *rare* apelează la bibliotecarul de referință — 39,1% și respectiv 29,8% *des*.

În ce privește receptivitatea și operativitatea furnizării serviciilor de referință utilizatorii au oferit următoarele informații reflectată în Figura 4.

Figura 4. Operativitatea furnizării serviciilor de referință la Biblioteca Publică de Drept

Bibliotecarii BPD, au fost apreciați că fiind binevoitori în asistența informațională, tratează respectuos și amical utilizatorii. Din cei chestionați 75,6% consideră că bibliotecarul de referință acordă atenție individuală utilizatorilor, sunt abili și

percep clar necesitățile utilizatorilor. Deci, bibliotecarii sunt competenți și amabili, oferă ajutor și consultații privind căutările în baze de date, acces Internet, regăsirea în catalogul electronic. De asemenea a fost apreciată amabilitatea și competența bibliotecarilor.

Date demografice (sexul, vârsta, ocupația, studiile)

Informațiile, oferite de utilizatorii chestionați, ne-au permis să aflăm anumite date de caracter social. Marea majoritate din cei chestionați sunt utilizatorii cu vârsta între 16-25 ani (85%); 47,1% dintre respondenți sunt de genul feminin, și respectiv — 35,1% masculin; 77% din participanții la sondaj sunt studenți la universitate.

Concluzii și discuții finale

Analiza datelor a generat formularea unor acțiuni de perspectivă. Rezultatele finale ale studiului pot fi prezentate în următoarele categorii:

1. acțiuni întreprinse imediat:

a. referitoare la colecția BPD

- îmbunătățirea colecției de carte monografică și științifico-populară;
- achiziție egală pentru toate domeniile;
- achiziția bazelor de date legislative internaționale;
- achiziția actelor normative naționale comentate;
- promovarea bazelor de date ale organismelor internaționale — ONU, CEDO;

b. referitoare la îmbunătățirea serviciilor

- extinderea serviciului de împrumut la domiciliu;
- rearanjarea colecției la raft și intercalarea mai multor indicatoare;
- îmbunătățirea funcționării serviciului întrebă bibliotecarul privind oferirea răspunsurilor;

c. referitoare la bibliotecarii de referință

- atitudine mai amicală față de utilizator;
- rapiditate în furnizarea serviciilor;

2. creionări pentru agenda de viitor:

- optimizarea accesului la resursele bibliotecii prin intermediul paginii Web;
- asistență juridică gratuită;

Rezultatele chestionării au confirmat importanța prestării serviciilor de referințe de calitate, necesitatea perfecționării permanente a personalului bibliotecii, actualizarea resurselor informaționale ale bibliotecii și operativitatea prestării informației. În același timp, cercetarea efectuată a demonstrat eficiența socială înaltă a BPD prin asigurarea accesului liber și egal la informație.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Lamy, Jean-Philippe. Evaluarea serviciilor de referință. În: *Bibliopolis*, 2004, nr. 4, p. 14-19.
2. Lynch, B.P. 1998. Public Library Service to Business. În: *Public Libraries*, 1998, nr. 37, p. 382-86.
3. Poll, Roswitha and Boekhorst, Peter. **Measuring Quality. International Guidelines for Performance Measurement in Academic Libraries**. Munich, K.G. Saur: IFLA Publication, 1996. 172 p.
4. Poll, Roswitha. Measuring the Impact of New Library Services. Accesibil pe Internet: <http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/081e-Poll.pdf> [citat 1.12.2008]
5. Raportul statistic BPD 2007. (manuscris)
6. Stanca, Sorina. Evaluarea serviciilor de bibliotecă furnizate în afara instituției. În: revista *Română de Biblioteconomie și Știința Informării*, 2005, nr. 4, p. 55-56.
7. Țurcan, Nelly. Evaluarea serviciilor de referințe. În: *Biblioteca*, 2003, nr. 2, p. 54-56.
8. Usherwood, Bob. Value and impact studies. Accesibil pe Internet: <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/110-84e.htm> [citat 1.12.2008]

Dilemele etice ale profesiei bibliotecarului

Natalia ZAVTUR,

lector superior, Catedra de Biblioteconomie
și Asistență Informațională, USM

Deși etica profesiei de bibliotecar este un domeniu de cercetare tot mai frecvent abordat și reflectat în publicațiile de specialitate, problematica sa nu este epuizată. S-ar părea, din punct de vedere al necesității practice, că este îndeajuns să se cunoască prescripțiile etice ca apoi acestea să fie realizate. Într-adevăr, mecanismul funcționării moralei profesionale este mult mai complicat, implicând o multitudine de aspecte ale manifestării ființei umane în cadrul ocupațional. Pe deasupra, chiar dacă subiecții acceptă să respecte regulile, nu se exclude faptul că aceștia se pot confrunta cu situații dificile, adesea imprevizibile, pentru care nu există standarde. Astfel, cunoașterea și cercetarea etică devin indispensabile.

Așa se întâmplă cu dilema etică, care are ca pledoarie pentru studiere atât complexitatea fenomenală, cât și imposibilitatea unei tratări uniforme.

Vom reflecta în continuare problema dilemei etice.

Definiția dilemei etice pornește de la cea a dilemei în general. Astfel, Dicționarul de filosofie „Larousse“ interpretează dilema ca „raționament care constă în prezentarea a două propoziții în așa fel formulate încât, dacă una dintre ele este falsă,

cealaltă este în mod necesar adevărată. Prin extensie, obligația de a alege între două situații posibile“ [6, 80].

Dicționarul de filosofie „Oxford“ atestă nemijlocit termenul „dileme morale“ cu semnificația de „situații în care fiecare curs posibil al acțiunii încalcă principii morale, altfel constrângătoare“ [1,108].

Ceva mai mult are de spus la problema ce ne interesează „Dictionnaire d'ethique et de philosophie morale“²⁸. La întrebarea: „Ce este o dilemă morală?“ se face trimitere la opțiunile morale dificile care apar atunci când între două acțiuni pe care trebuie să le întreprindem simultan nu vom cunoaște care dintre ele se referă la datoria noastră morală. Acest lucru poate conchide într-o dificultate de ordin cognitiv, dar totuși majoritatea filosofilor consideră că motivul ține de conflictul obligațiilor: două datorii sunt obligatorii pentru agent, fiind imposibil de a le respecta concomitent [5, 418].

Tot din aceeași sursă aflăm că există două tipuri de conflicte ale obligațiilor: solubile și insolubile. Despre această susține filosoful contemporan Bernard Williams, explicând că în primul caz se poate constata care din datorii este mai puternică, dilema fiind solubilă; în al doilea caz nici una din datorii nu are întâietate, dilema fiind insolubilă.

În susținerea tezei date se aduc două exemple.

Primul. Agentul merge la întâlnire, dar pe drum i se întâmplă un accident. În situația dată el trebuie să aleagă una dintre două acțiuni pe care urmează să le întreprindă: să-și urmeze calea sau s-o abandoneze pentru a lua o consultație medicală.

Al doilea. Este vorba de cazul elevului lui Jean Sartr — vestitul filosof și scriitor francez. Elevul ezită să aleagă una din următoarele acțiuni: să abandoneze Forțele franceze de Rezistență în lupta cu germanii sau să meargă la părinți pentru a o ajuta pe maică-sa să supravețuiască [5, 418].

28 Așa cum teoria dilemei este puțin cunoscută, vom cita sursa dată mai amănunțit.

E clar, în primul caz sub influența circumstanțelor poate fi eliminată una din acțiuni. În cazul al doilea, orice acțiune întreprinsă va fi greșită.

Oricare ar fi natura dilemelor este necesar pentru fenomenologia lor ca „acțiunea să lase urme de vinovăție și remușcare, deși (cu condiția să nu fi fost greșeala subiectului faptul că a intrat în dilemă) raționalitatea acestor emoții poate fi contestată“ [1, 108].

Teoria dilemelor etice, susține sursa franceză, este relativ nouă; înainte de secolul XX posibilitatea dilemei fiind respinsă.

Moyen Age, primul a adresat întrebarea dacă dilemele etice sunt posibile. Răspunsul a fost negativ.

Marii filosofi Kant și Mill au negat cu vehemență realitatea dilemelor morale, primul având ca argument faptul că drepturile reglate nu pot intra în conflict, cel de al doilea mizând pe ordinea introdusă de principiul suprem al tuturor valorilor umane — utilul.

Contemporanii Lemmon și Williams (deja nominalizați) au votat pentru examinarea dilemelor etice.

Adepții acestui punct de vedere aduc diverse raționamente în sprijinul posibilității dilemelor, cel puțin trei fiind cele mai semnificative, respectiv :

1. Prezența sentimentului moral îl determină pe om să resimtă regret pentru obligațiunea morală neglijată;
2. Este extrem de dificil să faci o alegere între două obligațiuni morale echivalente;
3. Există obligațiuni morale incomensurabile, ceea ce face dificilă alegerea [5, 419].

Se înregistrează argument și împotriva posibilității dilemelor morale.

Primul afirmă că dilemele sunt incompatibile cu prescripțiile etice, fiindcă ultimele au ca funcție de bază prestabilirea acțiunilor.

Al doilea se sprijină pe afirmația că principiile morale sunt inițial plauzibile, or dacă se acceptă dilemele, principiile trebuie respinse.

Al treilea insistă distingerea între datoriile morale în aparență (prima facie) și cele ce nu pot fi calificate (non qualifies). Dacă primele sunt iluzorii, există în adevăr doar ultimele, or dilemele sunt imposibile [5, 420—421].

Desigur, motivele „pro“ sau „contra“ dilemelor etice sunt importante pentru cunoaștere.

Însă nu trebuie neglijată realitatea, pentru că nici o persoană se pare n-ar nega existența dilemelor, aducând exemple chiar din propria experiență.

În contextul celor spuse nu ne întrebăm dacă în profesia bibliotecarului sunt dileme, ci vom încerca să atragem atenția asupra unora dintre acestea și posibilității soluționării lor.

Considerăm că, în funcție de sfera de manifestare a conflictului moral, în profesia bibliotecarului pot fi distinse două categorii de dileme: generale și situaționale. Primele se referă la exercitarea profesiei în ansamblu, cele din categoria a doua vizează cazuri particulare, concretizate de timp, spațiu, subiecți etc.

Printre dilemele generale, sensibil frământătoare, par a fi cele legate de obligațiunea bibliotecarilor de a acorda acces liber la informație, vis-a-vis de principiul libertății intelectuale și dreptul Omului la informație.

Acest subiect este abordat într-un șir de acte internaționale, așa ca: Liniile directoare ale Consiliului Europei/EBLIDA privind Legislația și Politica de Bibliotecă în Europa (2000), Declarația IFLA de la Copenhagen „Bibliotecile și libertatea intelectuală“ (1999), Declarația IFLA de la Glasgow privind Bibliotecile, Serviciile Informaționale și Libertatea Intelectuală (2002), Manifestul IFLA pentru INTERNET (2002), Manifestul IFLA de la Alexandria privind bibliotecile și societatea informațională în curs de dezvoltare (2005) etc.²⁹

---

29 Documentele nominalizate în traducere pot fi consultate pe paginile revistei BiblioPolis.

Documentele nominalizate promovează teza că acordarea accesului liber la informație este condiția principală care determină participarea reală a bibliotecilor la realizarea dreptului Omului la informație.

Dilema etică pe care o avem în vedere poate fi descrisă astfel: pe de o parte, bibliotecarii trebuie să ofere beneficiarilor libertatea deciziei privind informarea și cunoașterea, pe de altă parte, ei se îndoiesc dacă pot face acest lucru necondiționat, conștientizând faptul că există informația prejudiciabilă care ar putea să dăuneze ființei umane, cetățenilor statului. Aceasta prezintă pericol nu doar sub aspect de conținut, ci și prin faptul că datorită tehnologiilor informaționale moderne devine tot mai transparentă.

Conflictul obligațiunilor bibliotecarilor este evident: dacă oferă libertatea deplină accesului, asigură respectarea dreptului omului la informație, dar ignoră alte drepturi ca urmare a posibilelor influențe ale informației dăunătoare și invers, dacă aplică îngrădiri acesteia din urmă, riscă să încalce principiul libertății intelectuale și dreptul la informație

Care sunt soluțiile pentru situația dată?

Deoarece categoriile examinate se referă la domeniul juridic și moral, căutările răspunsului trebuie efectuate, mai întâi de toate, în actele legislative, reglementatoare, etice. Dar atenționăm, chiar de la bun început, că acestea prezintă o tratare dublă a lucrurilor.

Astfel, documentele internaționale pe care le-am menționat, solicită bibliotecarilor să susțină accesul „nelimitat” la informație, dar totodată să promoveze accesul la informația „de calitate”.

Legea privind accesul la informație, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova (mai 2000), la fel reflectă antinomia concepției dreptului la informație. În ea se stipulează (art. 11) că furnizorii de informație trebuie „să garanteze liberul acces la informație” și simultan se indică, că aceștia trebuie „să respecte

limitările accesului la informație prevăzute de legislație, în scopul protejării informației confidentiale, vieții private a persoanei și securității naționale” [7, 8—9].

Un capitol aparte prezintă codurile etice ale bibliotecarilor, care ghidează nemijlocit decizia și acțiunea morală a lucrătorilor de bibliotecă.

În publicații s-a strecurat ideea că un cod etic nu trebuie să includă normele fixate în legi [15, 49], ceea ce ar însemna că și dreptul la informație nu poate fi obiect al prescripției etice, odată ce este legiferat.

Dar, această părere este cu siguranță greșită, deoarece înseși legislația cuprinde diverse norme cu aspect moral, fără să vină în contradicție cu actele normative etice; în plus, etica operează cu un limbaj propriu care cuprinde: alegerea, recomandările, sfaturile, cerințele.

Constatăm că dreptul la informație este în mod judicios încadrat în codurile etice ale bibliotecarilor, deoarece reflectă libertățile morale ale omului — libera gândire și libera exprimare.

Examinarea codurilor etice ale bibliotecarilor din diferite țări demonstrează abordarea neuniformă a dreptului la informație. Astfel, un șir de coduri prevede obligațiunea de asigurare a accesului liber la resursele informaționale, fără restricții și îngrădiri din partea oricărui subiecți (Canada, Lituania, Portugalia, SUA, Japonia, Ucraina etc.). Altele preconizează alinierea la principiul libertății intelectuale dar, cu respectarea legislației în vigoare (Marea Britanie, Italia, Malaysia, Mexic, Filipine, Elveția etc.) sau a normelor și standardelor de bibliotecă (Israel, Jamaica) [11].

Codul Etic al Bibliotecarului din Republica Moldova cere respectarea accesului liber al beneficiarilor la informație, adăugând că bibliotecarul nu este responsabil pentru urmările utilizării informației, însă are datoria morală de a preveni folosirea acesteia în scopuri dăunătoare societății (art.13—14) [3].

Se pare că faptul prevenirii nu este o scuză solidă pentru difuzarea informației dăunătoare; oricum acest lucru nu se va întâmpla, fiindcă inițial Codul enunță că bibliotecarul își construiește comportamentul de cetățean și de specialist în domeniu conform legislației în vigoare (art. 2).

Așadar, observăm codurile etice puțin spulberă incertitudinea privind libertatea accesului la informație.

Accesul liber la informație are legătură cu libertatea ca atare a omului.

Sintetizând reflexia teoretică a libertății, sursele de referință actuale o definesc ca o posibilitate a omului de a-și realiza propriile dorințe sau interese în funcție de necesitatea obiectivă. Astfel, DEX-ul subscrie termenului „libertate”: „posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor, în condițiile cunoașterii legilor realității; posibilitatea de a acționa în anumite împrejurări după propria sa voință sau dorință” [4, 570].

Din cele menționate reiese că voința omului este subordonată realității, or libera sa acțiune este limitată de circumstanțele care îi determină existența. Aceasta este o condiție a realizării libertății, altfel ea este imposibilă; „[...] omul devine liber când substituie o „atitudine activă” unei situații pe care o suportă, când ia parte la evenimentele timpului său, când se definește în raport cu regimul și cu ceilalți oameni; pe scurt libertatea se definește realizându-se atunci, când omul își împlinește personalitatea în contextul evenimentelor lumii, în loc de a le suporta din afară, ca pe un destin orb” [6, 187—188].

Deci libertatea, este capacitatea omului de a acționa conștient, responsabil. În relație cu semenii săi el este liber să acționeze în măsura, în care respectă libertățile și drepturile lor. Dacă neglijează înțelegerea acestei necesități este respins de societate, „care a considerat întotdeauna că are dreptul să pedepsească sau să disprețuiască pe cel care are o conduită imorală” [2, 145].

Transpunerea sensului libertății asupra accesului la informație în biblioteci permite să constatăm: beneficiarii au dreptul

la libera alegere privind informarea și documentarea cu condiția asumării responsabilității de a utiliza informația în scopuri umane. În caz dacă nu vor respecta cerința dată, vor fi sancționați de societate.

Din afirmația de mai sus, s-ar putea crede că problema dilemei bibliotecarilor se suspendează, în timp ce societatea urmărește cum este utilizată informația.

În adevăr lucrurile nu stau așa. Dacă s-ar produce răul, ca rezultat al folosirii informației preluate din biblioteci, bibliotecarii cu certitudine ar avea remușcări de conștiință. În plus, sancțiunea este ultima măsură aplicată răuvoitorilor, eventual recurgându-se la proceduri de profilaxie ca, în cazul cu informația — îngrădirile. Oare bibliotecile ca instituții distribuitoare de informație nu sunt indicate să recurgă la metoda îngrădirii? Cu siguranță vor fi nevoite.

Considerăm că aceasta este decizia în legătură cu dilema etică precăutăată, dar neapărat cu prezența sentimentului de vinovăție, deoarece credința de profesiune a bibliotecarilor rămâne a fi promovarea valorilor cu adevărat democratice, inclusiv asigurarea liberei circulații a ideilor, schimbului de opinii, pluralismului.

O scuză pentru restrângerea informației ar fi faptul că în toate societățile, chiar și în cele mai democratice, aceasta se practică, deși lucrurile se camuflează. Întotdeauna există ceva, ce nu este destinat tuturor. Sunt publicații (cărți și periodice) nesuspușe comercializării, sunt reviste și casete video, care se vând doar maturilor. Beletristica de bulevard, nici sub un pretext, nu este procurată de biblioteci. Există colecții de bibliotecă ce conțin informație confidențială, nedestinată utilizării [16, 60].

Totuși nu dezvinovățirea, ci activitatea judicioasă, planică a bibliotecarilor este importantă pentru asigurarea accesului beneficiarilor la informație.

O formulă generală pentru aceasta ar fi: ca limitarea informației să fie argumentată, legitimă, redusă la minimum.

Trebuie să se stabilească categoriile de informație care prezintă pericol : documente care instigă la violență, încurajează utilizarea drogurilor și stupefiantelor, afișează pornografia etc.

S-ar putea ca bibliotecarii să ia o decizie, studiind atitudinea beneficiarilor privind utilizarea informației dubioase. În acest context cităm un exemplu: conform sondajului unei instituții bibliotecare din SUA la întrebarea, dacă bibliotecile trebuie să ofere publicului informație despre controlul natalității, au răspuns afirmativ 93% de bibliotecari și doar 50% din populație, iar privitor la informația despre omucidere, au susținut că ea trebuie propusă accesului nelimitat 66% bibliotecari și 10% populație [15, 56].

Din exemplul relatat conchidem că, beneficiarii pot avea o atitudine diferită de cea a bibliotecarilor, dar responsabilă, fiind capabili să sugereze propuneri pentru situațiile dificile de bibliotecă.

Este necesar să se determine categoriile de beneficiari pentru care vor fi aplicate îngrădiri ale informației. Astfel, cercetătorilor în scop de cunoaștere li se va oferi accesul nelimitat, iar copiilor și adolescenților li se vor pune anumite bariere vis-a-vis de informația dăunătoare.

În condițiile constituirii societății informaționale, problema limitării informației este tratată sub aspectul influenței negative a acesteia asupra înseși beneficiarilor. Pentru a specifica fenomenul dat se utilizează termenul „protecție informațional-psihiologică a beneficiarilor“, prin care se subînțelege aplicarea unui ansamblu de măsuri adecvat pericolelor de care sunt amenințați beneficiarii în relație cu sfera informațională. Cele mai multe riscuri în acest sens le prezintă: poluarea informațională, deficitul de informație, informația agresivă, informația distrugătoare de valori morale, pseudoinformația, informația haotică [17, 22].

La nivel teoretic sunt identificate direcțiile prioritare ale asigurării protecției informațional-psihiologice a beneficiarilor,

și anume: acordarea accesului liber la informație; sporirea culturii informaționale a bibliotecarilor și a beneficiarilor; prelucrarea analitico-sintetică a documentelor electronice de rețea (crearea ghidurilor pentru resurse-internet, trecerea în revistă a resurselor-internet); informarea despre pericolele informaționale; informarea despre intențiile și posibilitățile bibliotecilor de soluționare a problemei date [17, 23].

Cu siguranță, activitatea pe direcțiile menționate ar putea reduce substanțial necesitatea îngrădirii informației în biblioteci.

Pentru acțiunea veritabilă a bibliotecarilor privind accesul la informație trebuie ameliorate problemele organizatorice. Bibliotecile pot dispune de potențialul necesar satisfacerii curiozității informaționale a beneficiarilor, însă dacă nu-l vor aplica în practică declarația despre accesul liber va rămâne desuetă.

În publicații se atrage atenția asupra unor așa măsuri organizatorice ca: extinderea accesului liber la raft, dotarea cu mijloace tehnice moderne, crearea de stații suficiente de lucru în regim automatizat, elaborarea pliantelor și îndrumarelor pentru documentarea în rețea, acordarea serviciilor on-line etc. Mai mult decât atât, se pledează pentru crearea „mediului biblioteconomic confortabil“ capabil să asigure un nivel elevat al servirii informaționale în vederea asigurării accesului liber la informație a beneficiarilor. Acesta va integra diverse tipuri de resurse, diferite modalități de utilizare a informației, servicii auxiliare (xerocopiare, fotografiere, traduceri, redactare etc.), spații și colecții de design, condiții de comunicare, recreare, relaxare, atitudinea doar prietenoasă a bibliotecarilor etc. Un asemenea orizont ambiental nu va facilita accesul la informație, dar și „va contribui la manifestarea liberă a nevoilor și dorințelor utilizatorilor pentru alegerea literaturii“ [14].

Efectiv poziția activă a bibliotecarilor, va conduce treptat la suspendarea dilemei etice în vederea accesului liber la informație.

În același timp, constatăm alte dileme, legate de principiul libertății intelectuale și dreptul la informație.

Una din acestea ține de funcția cultural — educativă a bibliotecilor, vis-vis de conflictul etic: dacă se întreprind acțiuni educative, se dă dovadă de amestec în procesul de informare și lectură a beneficiarilor, impunându-se punctul de vedere al bibliotecii, dacă se ignoră această activitate, se pierde din rolurile sociale ale instituției bibliotecare.

La nivelul mentalității obișnuite se aduc diferite argumente în defavoarea funcției educative, și anume: a) antrenarea bibliotecilor în activitatea informațională elimină necesitatea funcției cultural-educative; b) beneficiarii au un nivel adecvat de cultură și educație; c) beneficiarii nu manifestă interes pentru programele cultural-educative ale bibliotecilor.

Adesea deciziile de bibliotecă se iau în funcție de experiența de peste hotare, or anume de acolo vine ideea restrângerii activității educative. Dar aceasta nu este o tendință generală. Sunt multe biblioteci în străinătate care lansează programe educaționale tematice de sănătate, familie, sport sau proiecte de orientare a lecturii copiilor și tinerilor în conformitate cu preferințele lor individuale [10 ; 13].

Pot fi expuse raționamente în sprijinul activității cultural-educative: a) există grupuri social-vulnerabile în privința educației; b) sunt biblioteci, care se integrează direct în procesul educațional (biblioteci pentru copii, biblioteci din învățământ); c) activitatea cultural-educativă contribuie la formarea culturii comunicării; d) activitatea cultural-educativă este o continuare a tradiției pozitive a bibliotecilor.

Desigur alegerea în favoarea activității cultural-educative pare să fie o soluție justificată, însă care nu va aduce atingere principiului libertății intelectuale dacă se vor respecta condițiile: să se promoveze valorile cu adevărat veritabile, să se ofere deschidere pentru opinii și sugestii beneficiarilor, să se asigure calitatea manifestărilor de bibliotecă.

O altă dilemă cu care se confruntă bibliotecarii se referă la combaterea cenzurii, de asemenea o condiție a respectării dreptului la informație.

Cenzorii informației sunt diverși: organele centrale de stat, conducerea locală, sponsorii, organizațiile obștești, biblioteca înseși. Cerințele sau interdicțiile impuse vizează elementele: conținutul informației, formatul documentelor, limba, numărul de exemplare etc.

Este dificil, uneori imposibil să se ia o decizie fermă împotriva actului cenzurii. Bibliotecarii se vor întreba: dacă pot să încalce legea, să refuze la cererea sponsorilor, să ignore restricțiile impuse de situația economică a bibliotecii, să țină piept presiunilor ideologice. De cele mai multe ori vor fi nevoiți să se conformeze.

Vom ilustra cele spuse, citând câteva date cu privire la intervențiile organizațiilor non-guvernamentale în vederea dezvoltării colecțiilor în bibliotecile americane. Grație condițiilor democratice, aceste organizații creează o puternică opoziție societății, reușind să-și impună propriile valori.

Îndeosebi de activ influențează bibliotecile așa institute ca: „Congresul național-politic al femeilor afro-americane“, coaliția „Femeile pentru America“, „Coaliția valorilor tradiționale“, asociația „Copiii și familia“, „Fondul tinerilor americani“ etc. [12, 14—15].

ALA (Asociația bibliotecarilor din SUA) a comunicat că în perioada 1990 — 2000 sub presiunea organizațiilor non-guvernamentale în țară au fost interzise 6346 cărți printre ele multe aparțin clasicilor literaturii universale așa ca:

M.Tven „Aventurile lui Hekkeliberi Fin“ — pentru lipsa de respect față de minoritățile naționale;

G.Flober „Madam Bovari“ — pentru defăimarea valorilor familiale;

G.Stou „Coliba lui Moș Toma“ — pentru limbajul grosolan al operei;

Volter „Candid“ — din motive religioase etc. [12, 17].

ALA sprijină bibliotecarii americani în combaterea cenzurii. În acest scop ea colaborează cu organizațiile care opun rezistență suprimării cărților cum ar fi: „Comitetul pentru apărarea Bilei drepturilor“, „Coaliția mediaorganizațiilor“, „Coaliția națională împotriva cenzurii“, „Uniunea libertăților civice americane“etc. În cadrul Asociației înseși au fost create structurile „Comitetul pentru libertatea intelectuală“, fondul „Lectura liberă“, care desfășoară o activitate intensă pentru realizarea dreptului Omului la informație în biblioteci [12, 18].

Luând o atitudine intolerantă față de cenzură, bibliotecile pot demonstra loialitate beneficiarilor, precum și angajamentul de a soluționa problema în viitor.

Un aspect problematic al dreptului la informație vizează confidențialitatea. În acest caz, bibliotecarii se confruntă cu următoarea dilemă: să respecte strict principiul intimității beneficiarilor, sau să cedeze în anumite situații de exemplu, la solicitarea organelor de securitate și drept, a părinților privitor la copii lor, a educatorilor referitor la elevi etc.

Libertarienii americani sunt fermi în această privință, refuzând să prezinte informația confidențială chiar și organelor de securitate, apelând pentru apărare la justiție [9, 62—63].

Credem, abaterile de la principiul confidențialității pot să fie admise în situații excepționale, dar să fie argumentate și să exprime poziția bibliotecii în ansamblu.

Nu este ocolită de incertitudine și obligațiunea bibliotecarilor de a servi beneficiarii în mod egal, conform dreptului Omului de tratare egală, indiferent de rasă, naționalitate, sex, vârstă, starea socială, studii etc. Bibliotecarii se vor întreba dacă procedează corect atunci când limitează serviciile pentru beneficiarii provizorii, sau când oferă careva privilegii grupelor speciale cum ar fi: oamezii de știință, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap etc.

Există părerea că biblioteca poate evidenția grupe cu servicii prioritare, dar în interiorul grupei trebuie să respecte egalitatea deplină [8, 126]. Însă această soluție, puțin probabil, va elimina con-

tradițiile etice, pentru că și în interiorul grupei se vor identifica oameni diferiți și ar putea să apară necesitatea tratării lor deosebite.

Se pare problema ține nu atât de organizarea servirii speciale, cât de unele facilități ce pot fi acordate anumitor categorii de beneficiari. Dar ca acestea să nu aducă prejudicii celorlalți, ar fi bine să se pună în acord cu Consiliul beneficiarilor.

Sunt diverse dilemele bibliotecarilor cu privire la situațiile obișnuite.

Cele mai multe dintre ele sunt provocate de deficiențele de comunicare și comportament ale beneficiarilor. Astfel, se neglijează formalitățile de cerere a informației, nu se respectă termenele de restituire a documentelor, se aduc daune publicațiilor și echipamentului de bibliotecă, se sustrag cărți, se admite utilizarea mijloacelor tehnice în alte scopuri decât cele de informare, se încalcă normele etice ale comunicării etc.

În cazurile grave, provocările beneficiarilor sugerează o singură soluție — pedeapsa. Însă în situațiile mai puțin severe, bibliotecarii se vor confrunta cu dilema: să evite pedeapsa, câștigând încrederea beneficiarilor sau s-o aplice, în numele ordinei de bibliotecă.

Uneori, conflictul etic este determinat de comportamentul bibliotecarilor vis-a-vis de insuficiența de competență, greșeli în muncă, deficiențe de caracter ș.a. În acest caz, ei vor ezita între a-și recunoaște vina și a o ascunde în sensul “ bunei reputații”.

Bibliotecarul de la servire adesea suportă acuzație pentru erorile admise de colegii săi, de exemplu: documentul nu a fost regăsit pentru că nu i s-a stabilit corect cota sau nu a fost plasat adecvat la raft. Atunci el se va îndoii între a-și asuma răspunderea pentru cele întâmplare, manifestând loialitate instituției și a da vina pe alții, apărându-și propria demnitate.

Noii angajați se pot confrunta cu dilema legată de dorința și intenția de a inova imediat și riscul de a se ciocni de rezistența persoanelor cu experiență, fiind nevoiți să facă alegerea între necesitatea de autorealizare și cea de integrare în colectiv.

Nedorind să-și strice relațiile, angajații onești ai bibliotecii vor șovăi între a tolera sau a scoate în evidență neajunsurile colegilor de muncă.

Managerii de bibliotecă au de înfruntat dileme de genul: cum să promoveze deciziile și să nu stârneasă abuz de emoții și chiar conflicte, ceea ce este îndeosebi de așteptat de la un colectiv reprezentat de sexul feminin; cum să încurajeze oamenii pentru obținerea performanțelor înalte fără a dispune de stimulii adecvați; cum să elaboreze strategii inovatoare în lipsa unei baze reale pentru realizarea lor etc.

Îndoieli pot provoca relațiile cu donatorii de carte, când se va descoperi că publicațiile propuse nu sunt utile bibliotecii, punându-se pe cântar următoarele soluții: să fie acceptate pentru a menține buna imagine a bibliotecii sau să fie respinse în vederea gestiunii eficiente a colecțiilor.

Solidaritatea profesională ar putea intra în dilemă vis-a-vis de contrapunerea intereselor organizaționale, concurență, „răpirea specialiștilor“ etc.

În aparență, s-ar crede că multe din problemele enumerate pot fi rezolvate prin folosirea unor formule delicate de comunicare, cum ar fi: scuzele, argumentările, exprimarea sentimentelor etc. Dar acestea nu sunt soluțiile pentru dilemele etice, ci pentru problemele de comunicare. Așa cum am stabilit inițial, în cazul dilemelor morale este pusă în joc urma de vinovăție, care este interioară omului și nu poate fi ascunsă în spatele expresiilor de politețe.

E imposibil să se identifice multitudinea dilemelor etice, precum și răspunsurile corespunzătoare lor...

Totuși un lucru este cert — dilemele în organizație ca gen de conflicte, nu trebuie lăsate la voia întâmplării.

În acest scop, este nevoie mai întâi de toate, ca valorile morale să fie integrate în cultura organizațională a bibliotecilor. Acestea, neapărat vor servi drept criterii pentru decizia și acțiunea etică a bibliotecarilor.

Este binevenită adoptarea codurilor etice ale bibliotecarilor cu privire la bibliotecă în parte. Codurile proprii vor transpune normele generale ale profesiei în reguli organizaționale, facilitând orientarea bibliotecarilor în situații concrete.

Un rol important revine perfecționării cadrului de reglementare al bibliotecilor. Politicile de acces, de personal, de parteneriat nu vor contravine, ci vor facilita decizia etică, dacă vor fi elaborate cu considerarea aspectelor morale.

Este necesară instruirea etică. Uneori, oamenii procedează incorect nu de aceea că așa își doresc, ci pentru că nu știu cum să acționeze. Cursurile de etică generală și de etică/deontologie profesională ar putea contribui substanțial la formarea conștiinței etico-profesionale a bibliotecarilor.

Privitor la metodologia generală a dilemei merită să se țină cont de următoarele: a se apela la consultanță, a contramanda decizia câștigându-se timp pentru judecată, a delega rezolvarea problemei altcuiva, a lua o decizie de grup.

Prin implicare conducerea poate identifica dilemele și motivele care le provoacă, asigurând diminuarea sau rezolvarea lor. Dilemele pot fi obiect al ședințelor de creativitate, poate fi elaborat și aplicat testul dilemei în scopul modelării soluțiilor.

Pe marginea celor spuse ar putea să apară întrebarea dacă nu sunt prea multe rigori pentru comportamentul etic „subsumat libertății“ (expresie canteniană). Dar, este rezonabilă și o altă întrebare: „Există și alternative pentru respectarea regulii de aur a activității profesionale — de a asigura echilibrul între ceea ce-și doresc, ce pot și ce trebuie să facă oamenii?“

În sinteză: dilemele etice sunt inerente acțiunii umane grație naturii contradictorii a lucrurilor; cele mai acute dileme ale profesiei bibliotecarului decurg din antrenarea bibliotecilor în asigurarea accesului liber la informație, când trebuie să se decidă între libertatea necondiționată și libertatea bazată pe responsabilitate; bibliotecarii au ca punct de sprijin politica și cultura organizațională care emană incertitudinea etică prin prescriere și educație.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE :

1. Blackburn, Simon. Dicționar de filosofie (Oxford). București: Univers Enciclopedic, 1999. ISBN 973-9436-20-X : 90.00
2. Capcelea, Valeriu. Etica: Manual pentru instituțiile superioare de învățământ. Ch.: ARC, 2003. ISBN 9975-61-296-2
3. Codul Etic al Bibliotecarului din Republica Moldova: din 06.12.2000 [citat 21 iulie,2008] Disponibil pe Internet: http://www.abrm.md/menu_1_5.html
4. DEX: Dicționarul explicativ al limbii române, ed. a 2-a. București: Univers Enciclopedic, 1998. ISBN 978-9739-243-29-2
5. Dictionnaire d'ethique et de philosophie morale. Paris: Presses Universitaires de France, 1997. ISBN 2-13-047729-1 : 250.00
6. Dider, Julia. Dicționar de filisofie (Larousse). București: Univers Enciclopedic, 1999. ISBN 973-9243-00-2 : 51.72
7. Lege privind accesul la informație: nr. 982-XIV din 11.05.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 88—90, art. 664
8. Алтухова, Г.А. Библиотечная этика: теория и практика, перспективы развития: Монография. М., 1999. 165 с. ISBN 5-85652-015-7
9. Алтухова Г.А. Профессиональная этика библиотекаря: Учеб. пособие. М.: Изд-во МГУКИ, 2000. 112 с. ISBN 8562-061-0 ISBN 88283-022-2
10. Баилак, Ассумпта. Испания. Публичные библиотеки: сотрудничество и кооперация. В: Публичные библиотеки в зарубежных странах: Информационный сборник. Спб: IFLA/РБА, 2003, с. 33 — 41 ISBN 5-8192-0165-5
11. Библиотечная этика в странах мира: [Сборник кодексов]. Спб., 2002. 156 с. ISBN 5-8192-0122-1
12. Варганова, Г.В. Библиотека в системе ценностного противостояния общества. В: Библиотековедение, 2005, № 2, с. 14—18
13. Лэйк, Джон. Библиотечное обслуживание Великобритании: 2000-2001. В Публичные библиотеки в зарубежных странах: Информационный сборник. Спб: IFLA/РБА, 2003, с. 16—22 ISBN 5-8192-0165-5
14. Матлина, С.Г. Свободный доступ к ресурсам как новая философия библиотечной деятельности: (Социально-культурные аспекты). В: Науч. и техн. биб-ки, 2007, № 56, с. 43—57
15. Столяров, Ю.Н. Размышления по поводу этического кодекса библиотекаря. В: Науч. и техн. биб-ки, 2001, № 2, с. 48—61
16. Сукиасян, Э.Р. О доступе свободном и открытом. В: Науч. и техн. биб-ки, 2007, № 5, с. 58—63
17. Чурашева, Ольга. Информационно-психологическая безопасность читателей: создание модели деятельности публичной библиотеки. В: Библиотечное дело, 2000, № 2, с. 21—23

OLESIA COBLEAN, magistră în jurnalistică, lector universitar la Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională a Universității de Stat din Moldova. Specialist în domeniul biblioteconomiei, asistenței informaționale și științelor comunicării, doctorandă. Disciplinele predate sunt *Sisteme și rețele de informare*, *Tipologia comunicării publice*, *Structuri sociale de comunicare publică*.

TATIANA COȘERIU, director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, licențiată în biblioteconomie și asistență informațională, doctorandă, președinte al Filialei municipale a Asociației Bibliotecarilor din Moldova, formator local și național. Subiecte de cercetare: managementul resurselor umane, comunicarea instituțională, cultura instituțională în structurile infodocumentare.

NATALIA GOIAN, șef al Catedrei Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM (din 2004). Conferențiar la Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării a USM. Cursuri ținute: *Teorii și tehnici de catalogare: analiza documentară*; *Teorii și tehnici de catalogare: limbaje documentare*; *Catalogarea în regim automatizat*; *Organizarea informației*; *Prelucrarea informației*. Peste 60 de lucrări științifice publicate. Membru al Consiliului Biblioteconomic Național, președinte al Consiliului Științific al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, membru al colegiului de redacție al revistei BiblioPolis, membru al Senatului USM, membru al Consiliului Științific al Facultății Jurnalism și Științe ale Comunicării a USM.

ANA POPESCU, absolventă a Facultății Jurnalism și Științe ale Comunicării (2008), licențiată în biblioteconomie.

LIDIA KULIKOVSKI, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; doctor, conferențiar universitar la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM. Predă cursurile *Biblioteconomie generală*, *Teoria și sociologia lecturii* (licență), *Strategii și politici de dezvoltare a colecțiilor*, *Inovarea în biblioteci* (masterat). Director al revistei de specialitate BiblioPolis. A publicat 8 volume de autor (monografii, manuale, culegeri, publicații metodice), peste 250 de articole științifice în țară și în străinătate, a îngrijit peste 150 de lucrări științifice (biblioteconomie, bibliologie, bibliografie).

DANIELA GORINCIOI, absolventă a Facultății Jurnalism și Științe ale Comunicării (2008), licențiată în activitate editorială, masterand.

NELLY ȚURCAN, doctor, conferențiar universitar la Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională, prodecan al Facultății Jurnalism și Științe ale Comunicării a USM, membru al colegiilor de redacție ale revistelor BiblioPolis și Magazin bibliologic. Ține cursurile: *Introducere în teoria, organizarea și metodologia bibliografiei*, *Resurse informaționale*, *Servicii informaționale și de referință* (la ciclul I). Licență și discipline: *Metode calitative și cantitative de cercetare în biblioteconomie și știința informării*, *Doctrină contemporană ale comunicării publice* (la ciclul II, masterat). Autor a peste 100 de publicații (articole, stu-

dii, teze, manuale, note de curs) consacrate bibliografiei, resurselor informaționale, marketingului în biblioteci, comunicării științifice.

MARIANA HARJEVSCHI, director al Bibliotecii Publice de Drept, lector asistent în cadrul Catedrei Biblioteconomie și Asistență Informațională (USM). Publică diverse studii și analize, având ca temă de cercetare cadrul de reglementare pentru biblioteci, politica în domeniul bibliotecilor etc.

NATALIA ZAVTUR, lector superior la Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM. Asigură predarea disciplinelor: *Deontologia profesională*, *Dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă*, *Resurse umane*. Preocupări științifice de bază: managementul bibliotecii, etica și deontologia profesională a bibliotecarului.